

TBMM 27. DÖNEM
6. YASAMA YILININ
LGBTİ+ HAKLARI
BAĞLAMINDA
İZLENMESİ RAPORU

Yayınlayan:

Siyasal Katılım ve Savunuculuk Programı
ÜniKuir Derneği

Ankara, Eylül 2023

**Bu rehber, güncellenmeye açıktır. Rehberde herhangi bir şeyin eksik olduğunu düşünüyorsanız veya önerileriniz varsa, info@unikuir.org adresinden iletişime geçebilirsiniz.*

İÇİNDEKİLER

1. MECLİS SÖZLÜĞÜ	5
2. GİRİŞ	6
3. YÖNTEM	8
4. ÖNE ÇIKAN BULGULAR	11
5. LGBTİ+ HAKLARINI İÇEREN YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ	13
a. Genel Kurul	13
b. Basın Toplantıları	27
c. Grup Toplantıları	37
ç. Komisyon Toplantıları	40
d. Kanun Teklifleri	55
e. Meclis Araştırma Önergeleri	56
f. Yazılı Soru Önergeleri	60
g. Genel Görüşme Önergeleri	62
ğ. Meclis Soruşturma Önergeleri	62
6. MİLLETVEKİLLERİ ÖZET TABLO	63
a. Adalet ve Kalkınma Partisi	63
b. Büyük Birlik Partisi	65
c. Cumhuriyet Halk Partisi	65
ç. Demokrasi ve Atılım Partisi	66
d. Halkların Demokratik Partisi	66
e. İYİ Parti	67
f. Milliyetçi Hareket Partisi	67
g. Türkiye İşçi Partisi	68
ğ. Diğer Siyasi Partiler	68
7. LGBTİ+'LARIN GÖRÜNMEZ BIRAKILDIĞI YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ	69
a. 6 Şubat'ta Yaşanan Depremler	69
b. Ayrımcılığa ve Şiddete Uğramama Hakkı	73
c. İstihdam ve Çalışma Hakkı	74
ç. Mahpus Hakları	76
d. Sağlığa Erişim Hakkı	77
e. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Özgürlüğünün İhlali	78
f. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Politikaları	78
g. Üniversitelerde Yaşanan Sorunlar ve Eğitim Hakkı	83
ğ. Yoksulluk	84
h. Demokrasiye, Adalete ve İnsan Haklarına İlişkin Diğer Sorunlar	85
8. MECLİSİN GÜNDEMİNE GİRMİYEN LGBTİ+ HAKLARI İHLALLERİ	86
a. Nefret Söylemi ve Nefret Suçları	86
b. Üniversiteli LGBTİ+'lara Yönelik Hak İhlalleri	88
c. Farklı Biçimlerde ve Sistemikleşen Hak İhlalleri	89
EK: ANAHTAR KELİMELER	94

1. MECLİS SÖZLÜĞÜ

Basın Toplantıları: Milletvekillerinin gerekli gördükleri konularda mecliste bu amaçla ayrılmış bir alanda görüşlerini kamuoyuyla paylaşabilmesini sağlar.

Genel Kurul: TBMM'nin yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin her türlü işin görüşüldüğü ve karara bağlandığı en üst karar organıdır.

Grup Toplantıları: TBMM'de en az 20 milletvekili bulunan siyasi partiler, siyasi parti grubu kurabilmektedir. Bu gruplar genellikle haftada bir olmak üzere toplantılarda partilerinin politikalarını ve görüşlerini kamuoyuna aktarır.

Komisyonlar: Genel Kurul adına çalışmak üzere belli sayıda milletvekilinin katılımıyla oluşan, gündemdeki kanun tekliflerini genel kurul öncesinde görüşerek kabul eden, reddeden veya değiştiren ve karara bağladığı işlere ilişkin rapor hazırlayan kurullardır.

Kanun Teklifi: Bir ya da daha fazla milletvekilinin imzasıyla ve gerekçeli bir şekilde yeni bir kanun çıkarılması veya mevcut kanunun belli bir şekilde değiştirilmesi amacıyla hazırlanmaktadır.

Meclis araştırma önermeleri: En az bir milletvekili tarafından meclisin belirli bir konuda ayrıntılı bilgi edinmek ve raporlaştırmak üzere milletvekillerinin katılımıyla oluşturduğu özel bir komisyon oluşturması amacıyla verilir.

Yazılı soru önermeleri: Milletvekilleri tarafından yasama ve denetim faaliyeti içerisinde, Cumhurbaşkanı yardımcılarının ya da bakanların görev alanına giren konularda yanıtlaması için sunulan soruları içerir.

Genel görüşme önermeleri: Devleti ve toplumun genelini ilgilendiren konular üzerine mecliste milletvekillerinin katılımıyla genel görüşme açılması için verilir. Genel görüşme açılması siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekili tarafından yazılı bir önergeyle istenebilir. Genel görüşmelerde herhangi bir oylama yapılmamakta ve karar alınmamaktadır.

Meclis soruşturma önermeleri: Meclisin salt çoğunluğunu sağlayacak sayıda milletvekili tarafından, görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı yardımcılarının veya bakanların ya da parlamenter sisteminde görev yapmış olan başbakan veya bakanların görevleriyle ilgili işlerden dolayı cezai sorumluluklarını gerektiren fiillerin soruşturulması amacıyla verilir.

Daha fazla kavram hakkında bilgi sahibi olmak için TBMM'nin internet sitesinde yer alan Parlamento Terimleri Sözlüğü'ne bakılabilir.¹

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal İnternet Sayfası. (2023). Retrieved from <https://www.tbmm.gov.tr/ParlamentoTerimleriSozluk>

2. GİRİŞ

Türkiye’de otuz yılı aşkın süredir hak savunuculuğu yapan LGBTİ+ hareketi siyasal katılım alanında çok çeşitli ve istikrar kazanmış olan çalışmalar yapmaktadır. Yapılan siyasal katılım çalışmalarının bir kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve milletvekillerinin LGBTİ+ haklarını içeren politikalar üretmesini amaçlamaktadır. Meclisin en önemli işlevi, yasama organı olarak yasal düzenleme gerektiren politikaların hazırlanmasını ve uygulamaya sunulmasını sağlamaktır. Ancak, tek işlevi de bu değildir. Meclis, aynı zamanda toplumdaki sorunların tartışıldığı, müzakere edildiği, ortak aklın bulunmaya çalışıldığı, bunların hiçbiri yapılamıyorsa bile var olan sorunların ve öznelerin taleplerinin, toplum ve devlet nezdinde görünür kılındığı yerdir. Özellikle muhalefet milletvekillerinin anayasal düzeyde belirlenen denetim faaliyetleri (meclis araştırma önermeleri, yazılı soru önermeleri vb.) bu konudaki en önemli araç olarak görülmektedir.

LGBTİ+’ların da oylarıyla seçilen, 85 milyonun olduğu gibi LGBTİ+’ların da vekili olarak yasamada görev alan milletvekillerinden, kapsayıcı ve LGBTİ+ hakları temelli parlamento faaliyeti talep etmenin en doğal haklarımızdan biri olduğuna şüphe yoktur. Bu bağlamda; LGBTİ+’lara yönelik ayrımcılığı ve şiddeti önleyecek yasa çıkaran, LGBTİ+’ların insan haklarına erişimini güçlendiren, nefret saikiyle işlenen suçlara ve cezasızlığa karşı etkin politikalar öngören, LGBTİ+’ların sesini mecliste taşıyan, LGBTİ+’lara yönelik hak ihlallerinin takibini yapan, mecliste LGBTİ+ haklarını çiğneyenlere karşı duran, topluma LGBTİ+’ları gerçeklerle, doğru ve hak temelli bir dille anlatmaktan vazgeçmeyen, LGBTİ+’ları kesişimsel kimlikleriyle de ele alan, LGBTİ+’ları karar alma ve politika üretme mekanizmalarına katan, LGBTİ+ örgütleriyle işbirliği geliştiren bir parlamento pratiğini talep etmenin tam da zamanı olduğu kanısındayız. Tüm bunların ötesinde, LGBTİ+’ların vekili aracılığıyla değil doğrudan açık kimliğiyle yer aldığı bir parlamento talebinde ısrarcıyız ve buna çok yaklaştığımızı biliyoruz.

ÜniKuir Derneği olarak, LGBTİ+ hareketinin siyasal katılım alanında yürüttüğü diğer çalışmalardan da ilham alarak; Türkiye Büyük Millet Meclisinde süregelen yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+’ların hak taleplerine ve sorunlarına ne kadar yer verdiğini, ayrımcılığa ilişkin kesişimsel meselelerde LGBTİ+’ların görünür olup olmadığını, mecliste LGBTİ+ düşmanı faaliyetlerde bulunan milletvekillerinin argümanlarını ve politikalarını ortaya koymak, milletvekillerinin çalışmalarındaki LGBTİ+ kapsayıcılığının durumunu belgelemek ve elde edilen verileri savunuculuk aracı olarak kullanmak amacıyla meclisin 27. Dönem 6. Yasama Yılında (Ekim 2022–Nisan 2023) izleme çalışmasına başlanmıştır. Başlatılan izleme çalışması her yasama yılı için bir rapor haline getirilecek ve sonraki yasama yıllarında da sürdürülecektir. Şimdilik, yalnızca meclisteki

yasama ve denetim faaliyetlerini inceleyerek LGBTİ+'ları ve LGBTİ+ haklarına ilişkin faaliyetleri görünür kıldığımız bir çalışma içerisindeyiz. Umuyoruz ki ileride, parlamentonun LGBTİ+ kapsayıcılığını yalnızca faaliyetleri üzerinden değil; meclisin ilkeleri, normları, iç tüzüğü, teşkilat yapısı ve personeli, stratejik politikaları ve eylem planları, temsilde eşitlik ilkesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin anaakımlaştırılması, toplumsal cinsiyete duyarlı meclis kültürü ve benzeri konular üzerinden de tartışacağız ve kapsayıcı bir meclis talebimizi güçlendireceğiz.

ÜniKuir, izleme çalışmasıyla eş zamanlı olarak başladığı meclis ziyaretlerinde çalışmanın bulgularını paylaşmakta ve milletvekillerine taleplerini dile getirmektedir. Ayrıca derneğin dört programının yaptığı çalışmalar ve ürettiği bilgiler ışığında, milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetlerine katkı sunmaya her zaman açıktır. Raporun, LGBTİ+'ların karar alma ve politika üretme mekanizmalarına katılım hakkını geliştirmesine katkı sunmasını diliyoruz. Bu vesileyle, raporun oluşmasında büyük emeği olan Siyasal Katılım ve Savunuculuk programı gönüllülerimiz Buğra, Emirhan ile Gökçe'ye ve rapora olan katkıları nedeniyle Revşen'e ve ekip arkadaşımız Ege'ye sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

3. YÖNTEM

Türkiye Büyük Millet Meclisi 27. Dönem 6. Yasama Yılı'nın LGBTİ+ Hakları Bağlamında İzlenmesi Raporu, yasama yılının başladığı 1 Ekim 2022 Cumartesi gününden meclisin istisnai haller dışında seçim nedeniyle tatile girdiği 7 Nisan 2023 Cuma gününe kadar toplanan veriler ışığında hazırlanmıştır. Meclisin yasama ve denetim faaliyetleri başlığı altında ifade edebileceğimiz tüm çalışmaları LGBTİ+ hakları bağlamında izlenmiştir. Bir başka deyişle; meclisteki genel kurul toplantıları, milletvekillerinin mecliste düzenlediği basın toplantıları, mecliste grubu bulunan siyasi partilerin haftalık grup toplantıları, kanun tekliflerinin görüşülerek değerlendirildiği komisyon toplantıları, milletvekilleri tarafından sunulan kanun teklifleri, meclis araştırma önermeleri, yazılı soru önermeleri, genel görüşme önermeleri ve meclis soruşturma önermeleri haftalık ve aylık olarak incelenmiştir. Verilerin tamamı Türkiye Büyük Millet Meclisinin² ve mecliste grubu bulunan siyasi partilerin resmi internet sitelerinde yer alan açık kaynaklardan elde edilmiştir. Bu izleme çalışması, sahadaki çalışmalarımız ve sivil toplum alanındaki uzman görüşleri temel alınarak belirlenen göstergeler ışığında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, genel kurul ve komisyon toplantılarının tutanaklarının incelemesinde kullanılan doğrudan ve dolaylı anahtar kelimeler belirlenmiştir. (EK-1) Doğrudan anahtar kelimeler, LGBTİ+'ları direkt olarak işaret eden kavramlar olmakla birlikte; dolaylı anahtar kelimeler LGBTİ+ haklarıyla ilişkili olan veya LGBTİ+ karşıtları tarafından sık başvurulan argümanlarla ilişkili olan kavramlardır.

Bahsi geçen yasama ve denetim faaliyetleri eksiksiz biçimde incelenmiş olmakla birlikte yalnızca komisyon toplantıları hususunda bir kısıtlamaya gidilmiştir. Bu bağlamda LGBTİ+ haklarının en fazla gündem olabileceği Adalet Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Dijital Mecralar Komisyonu, Dilekçe Komisyonu, İçişleri Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu, Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu olmak üzere toplam 13 ihtisas komisyonu izlenmiştir. Böylece, TBMM'deki 5 komisyon çalışmanın dışında bırakılmıştır. İhtisas komisyonlarının yanı sıra milletvekillerinin sunduğu meclis araştırma önermelerinin genel kurulda kabul edilmesiyle kurulan, LGBTİ+ haklarıyla ilgili olduğu değerlendirilen 3 komisyon daha izleme çalışmasına dahil edilmiştir. Bunlar; "Altı Yaşındaki Bir Kız Çocuğunun Evlilik Adı Altında Cinsel İstismara Maruz Bırakılması Olayının Araştırılarak Benzer Olayların Yaşanmaması ve Her Türlü Çocuk İstismarının Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu", "Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme

2 <https://www.tbmm.gov.tr/>

Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” ve “Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”dur.

İncelenerek analiz edilen yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde LGBTİ+'ların sahip olduğu kimliklerin, hak taleplerinin, yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin hangi faaliyet içerisinde ve nasıl yer bulduğu, kim veya kimler tarafından gündeme getirildiği, gündeme getiren kişinin hangi siyasi partiye mensup olduğuna ilişkin veriler toplanmıştır. Bunun yanı sıra LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı, nefret içerikli, düşmanlaştıran veya hedef gösteren söylemler ile LGBTİ+ haklarını ihlal edecek ya da ihlal etme potansiyeli taşıyan faaliyet içerikleri de aynı biçimde raporlanmıştır. Başka bir deyişle, LGBTİ+'ları destekleyen, ayrımcılık ve şiddet pratiklerini eleştiren, LGBTİ+'ların taleplerini dile getiren, yaşanan hak ihlallerini gündeme taşıyan, LGBTİ+ örgütlerinin sözünü ve ürettiklerini meclise taşıyan içerikler hak temelli faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bunun aksine LGBTİ+'ları ötekileştiren, damgalayan, kriminalize eden, aşağılayan, düşmanlaştıran, kalıpyargıları, nefreti ve hak ihlallerini yayan, savunan veya meşru gösteren, dezenformasyon yaratan içerikler ise ayrımcı veya nefret içerikli faaliyetler olarak tanımlanmıştır. İçerikler Yogyakarta İlkeleri, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi sözleşmeleri ile belgelenen belirlediği insan hakları standartları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Elde edilen veriler, raporun beşinci bölümünde yasama ve denetim faaliyetlerinin türlerine göre ayrıştırılarak kronolojik sıra ile paylaşılmaktadır. Raporun altıncı bölümünde ise siyasi partilere mensubiyetlerine göre gruplandırılan milletvekillerinin hak temelli veya ayrımcı ve nefret içerikli faaliyetlerine ilişkin niceliksel veriler yer almaktadır.

Bununla birlikte, milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde hak temelli meseleleri gündem ettiği durumlarda LGBTİ+ haklarının yer alıp almadığı da incelenmiştir. Ancak buna ilişkin konular ve verilerin kapsamının çok geniş olması nedeniyle, bu konuda kısıtlamaya gidilmiştir. Milletvekillerinin hak temelli meseleleri gündeme getirdiği faaliyetlerde, diğer dezavantajlı grupların özgü sorunlarından bahsedilmesine rağmen LGBTİ+'ların özgü sorunlarından bahsedilmedi ise bu durum “görünmezlik içeren veri” olarak raporlanmıştır. Elde edilen verilere raporun yedinci bölümünde konularına göre ayrıştırılarak yer verilmiştir.

Raporun sekizinci bölümünde ilgili yasama yılı içerisinde gerçekleşen LGBTİ+ hakları ihlallerinden, meclis gündemine hiçbir faaliyet içinde yansımamış olanlar derlenmiştir. Bu bölümün dahil edilmesiyle, raporun geneli değerlendirildiğinde izlenen yasama yılında LGBTİ+'ların gündeminin hangi oranda meclis

■ gündemine taşındığına ilişkin bir çıkarım yapılması mümkündür. Son olarak, raporun giriş kısmında yer alan meclis sözlüğü, yasama terimlerine hakim olmayan okuyucular için raporu daha anlaşılır kılabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

ÜniKuir Derneği tarafından, bu raporun hazırlanması için izlenen yasama yılının sona ermesi gerektiğinin bilinciyle, izleme çalışması sürerken sosyal medya hesaplarında ve internet sitesinde³ özet bulguları içeren haftalık ve aylık paylaşımlar yapılmıştır. Aylık özetin paylaşılmasının ardından meclis gündemini yorumlayan köşe yazıları yazılmıştır. Böylece izleme çalışması yıl içerisinde canlı tutulmaya ve aktif bir savunuculuk aracına dönüştürülmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, mecliste LGBTİ+'ların hak taleplerini ve sorunlarını gündem eden milletvekilleri ziyaret edilerek çalışmayla ilgili bilgi verilmiş ve geri bildirimler paylaşılmıştır.

3 <https://www.unikuir.org/>

4. ÖNE ÇIKAN BULGULAR

27. Dönem 6. Yasama Yılında;

- » Mecliste grubu bulunan 5 siyasi partinin grup başkanvekillerinin hiçbiri, her genel kurul birleşiminin başındaki konuşmasında LGBTİ+ haklarından bir kez dahi söz etmemiştir.
- » LGBTİ+'ların maruz bırakıldığı onca hak ihlali varken;
87 genel kurul birleşiminin yalnızca 17'sinde,
787 basın toplantısının yalnızca 12'sinde,
88 grup toplantısının yalnızca 4'ünde,
90 komisyon toplantısının yalnızca 6'sında
437 kanun teklifinin yalnızca 1'inde,
712 meclis araştırma önergesinin yalnızca 8'inde,
8251 yazılı soru önergesinin yalnızca 2'sinde LGBTİ+'lar hak temelli olarak yer almıştır.
- » AKP'li, MHP'li, BBP'li, DEVA'lı ve CHP'li toplam 26 milletvekilinin, LGBTİ+ hakları aleyhine tutum sergilediği 42 faaliyeti raporlanmıştır. 42 faaliyetin; 22'si AKP'li, 14'ü MHP'li, 3'ü CHP'li, 2'si BBP'li ve 1'i DEVA'lı milletvekillerine aittir.
- » HDP'li, TİP'li ve CHP'li toplam 25 milletvekilinin, LGBTİ+ hakları lehine tutum sergilediği 65 faaliyeti raporlanmıştır. 65 faaliyetin; 46'sı HDP'li, 10'u TİP'li ve 9'u CHP'li milletvekillerine aittir.
- » LGBTİ+'ların maruz bırakıldığı hak ihlallerinin yarısının bile mecliste gündem olmadığı görülmektedir. Onlarca hak ihlalinin LGBTİ+ örgütlerince gündeme getirilmesine rağmen bunlar milletvekillerince görmezden gelmiştir.
- » Adaylık sürecinde (24 Haziran 2018 Genel Seçimleri) LGBTİ+ haklarını savunmaya söz veren 7 milletvekili tek bir faaliyette dahi bulunmamıştır.
- » Anayasa Komisyonu'nda siyasi iktidarın temsilcilerinin ve ortaklarının LGBTİ+'lara karşı saçtığı nefret, muhalefet milletvekillerince yanıtsız bırakılmıştır. Genel olarak, muhalefet milletvekilleri iktidar kanadının LGBTİ+'lara ilişkin argümanlarına efektif ve yeterli yanıtları verememiştir.
- » Anayasa Komisyonu'nda doğrudan LGBTİ+'larla ilgili anayasa değişikliği teklifi görüşülürken LGBTİ+ örgütleri komisyona davet edilme-

miştir. Hatta, LGBTİ+ haklarının yanında tutum sergileyen hiçbir kişi veya kurum davet edilmemiş ve dinlenilmemiştir.

- » LGBTİ+'ların hak talepleri ve sorunları meclisteki yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde kendisine çoğu zaman yalnızca birkaç cümleyle, hatta bazen bir cümleyle yer bulabilmiştir. Bir faaliyetin özgü olarak LGBTİ+ hakları gündemine ayrıldığına yalnızca 4 faaliyette rastlanmıştır.
- » Türkiye Büyük Millet Meclisi genel kurulunda, TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, LGBTİ+ haklarını savunduğu için iktidar partisi grubu tarafından yuhalanmıştır.
- » Mecliste, LGBTİ+'lara eşit hizmet vermeyi amaçlayan ve LGBTİ+ haklarına dair çalışma yürüten belediyelerin ve baroların çalışmaları hedef alınmıştır.

5. LGBTİ+ HAKLARINI İÇEREN YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ

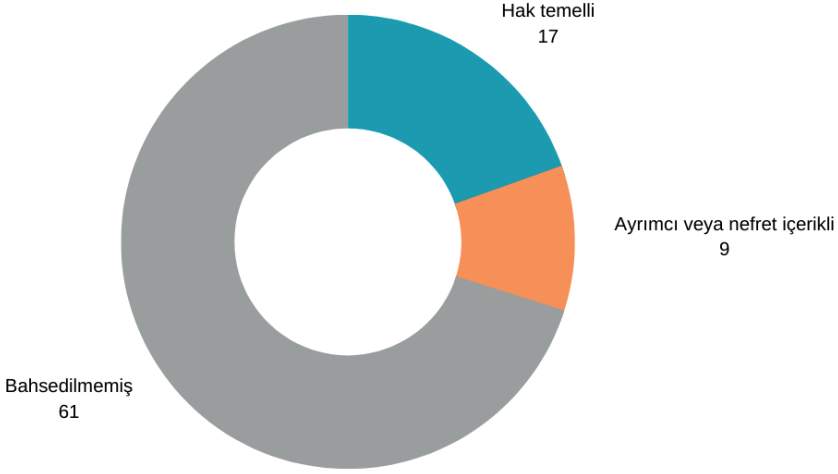
Yöntem bölümünde bahsettiğimiz üzere meclisin tüm yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+ hakları bağlamında izlendiği bu çalışma sırasında LG-BTİ+'ların veya LGBTİ+ haklarının doğrudan yer aldığı faaliyetler bu başlık altında sunulacaktır. Hak temelli faaliyetlerin yanı sıra LGBTİ+'ların kriminalize edildiği, ötekileştirildiği, düşmanlaştırıldığı, nefretin körüklendiği içerikler de bulunmaktadır. Aşağıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere LGBTİ+'lar meclis genel kurulunda, grup toplantılarında, basın toplantılarında ve komisyon toplantılarında daha fazla yer alırken; meclis araştırma önergelerinde, yazılı soru önergelerinde ve kanun tekliflerindeki görünürlük oldukça düşüktür. Meclisin pek sık başvurulmayan denetim faaliyetleri olan genel görüşme önergeleri ile meclis soruşturma önergelerinde ise LGBTİ+'lar hiç yer almamıştır.

a. Genel Kurul⁴

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında meclis genel kurulu toplam 87 birleşim gerçekleşmiştir. Bu birleşimlerde yüzlerce kanun teklifi, komisyon raporu ve meclis araştırma önergesi görüşülmüştür. Bu görüşmeler sırasında LGBTİ+'lar toplamda 26 kez hak temelli biçimde (17 birleşimde), 15 kez ise (9 birleşimde) nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle karşılaşmıştır. Özellikle HDP'li milletvekillerinin beyanları sayesinde, siyasete hakim tüm nefret iklimine rağmen meclis genel kurulunda sarf edilen hak temelli söylemlerin sayısı, nefret ve ayrımcılık içeren söylemlerden daha fazla olmuştur.

4 TBMM internet sitesinde Genel Kurul tutanakları düzenli olarak yayınlanmaktadır. Bu başlık altındaki içeriklerin tamamı ilgili tarihlerde yapılan genel kurulların TBMM internet sitesinde yayınlanan tutanaklarından edinilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2023). 27. DÖNEM 6. YASAMA YILI GENEL KURUL TUTANAKLARI. (28.08.2023). Erişim adresi: www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/Donemin-TutanakMetinleri?Donem=27&YasamaYili=6

Genel Kurul (Birleşim)

Meclisin ilk gününden son günlerine kadar genel kurul gündeminde LGBTİ+’lar hak temelli biçimde veya nefret söylemleriyle hedef alınarak yer bulabilmiştir. Ancak hiçbir milletvekili genel kuruldaki söz hakkının tamamını veya çoğunluğunu LGBTİ+’lar lehine hak temelli bir söylem ve politika üretmek için kullanmamıştır. Her genel kurul toplantısında sırasıyla; üç milletvekilinin gündem dışı bir konuda beş dakikalık söz alması, yirmi milletvekilinin birer dakikalık söz alması ve her siyasi parti grubundan bir grup başkan vekilinin gündemde öne çıkan meselelerle ilgili grubunun görüşlerini açıklamak üzere aldığı sözler bulunmaktadır. Sayılan bu yöntemlerle alınan sözlerde, LGBTİ+’lara ve LGBTİ+ haklarına ilişkin hiç hak temelli içerik yer almamaktadır. Özellikle, LGBTİ+’lara yönelik nefret cinayeti, nefret saldırısı ve işkence gibi ağır insan hakları ihlallerinin olduğu günlerde muhalefetteki grup başkan vekillerinin yaşanan hak ihlallerine ilişkin hiçbir şey söylememesi dikkat çekmektedir.

1 Ekim 2022’de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı ilk birleşimde Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan yaptığı konuşmada LGBTİ+’ları “düzeni bozma, karışıklık çıkarma” anlamlarına gelen ifsat sözcüğüyle hedef almıştır.

*“Milletimizin yapı taşı olan aile kurumumuzu ifsada dönük kasıtlı saldırıların far-
kındayız. Bu sinsi faaliyetlere karşı maddi ve manevi tüm boyutlarıyla aile yapımızı koru-
makta kararlıyız. Aile fitratını güçlendirmeye yönelik attığımız adımları önümüzdeki dö-
nemde yeni unsurlarla destekleyeceğiz.”*

11 Ekim’de yapılan genel kurul toplantısında kamuoyunda dezenformasyon yasası olarak bilinen, Basın Kanunu’nda yaptığı değişikliklerle ifade özgürlüğünü kısıtlamayı amaçlayan yasa teklifinin görüşmeleri sırasında CHP İstanbul Milletvekili İbrahim Kaboğlu, “cinsel ayrımcılık” ifadesini kullanmıştır. Kaboğlu’nun konuşmasının bağlamı düşünüldüğünde cinsel ayrımcılıktan kastının tam olarak ne olduğuna ilişkin kesin bir sonuca ulaşılamamaktadır. Ancak bu ifadenin LGBTİ+’lara yönelik ayrımcılıklara ilişkin de zaman zaman kullanılması dikkate alınarak veri olarak dahil edilmiştir.

“Özgürlükler hukuku tekniğine aykırı 9 ilkenin sonunda, siyaset bilimine göre faşizmin başlıca 9 özelliği: İnsan haklarının aşağılanması ve hor görülmesi, sürekli düşman ve günah keçisi üretme, cinsel ayrımcılığın tırmanması, ulusal güvenlik ve beka takıntısı, din ve yönetimin iç içeliği, iktidarı destekleyen özel sermayenin korunması, emek gücünün baskı altına alınması, aydınların, sanatçıların ve bilim insanlarının küçümsenmesi, kitle iletişim araçlarının denetimi ve sansür. Özetle, hukuk devleti ve demokratik toplum düzenine aykırı olan yasa önerisi, Cumhuriyet’in kendi bekasını koruma telaşıyla totalitarizme doğru yürüyüşünü yansıtmaktadır.”

Aynı yasa teklifinin görüşüldüğü, 12 Ekim’de yapılan genel kurul toplantısında HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm, yasanın LGBTİ+ haklarına etkisini yorumlamıştır. HDP Mersin Milletvekili Rıdvan Turan ise iktidar tarafından Fransa’dan emsal gösterilen yasa teklifinin aynı amacı taşımadığını, Fransa’daki yasanın nefret söylemiyle mücadele için olduğunu belirtilmiştir.

Züleyha Gülüm, “LGBTİ+’ları yok sayan, hayatlarına kasteden politikalarınızın normalleşmesini ve herkesin nefret suçlarına yönelmesini istiyorsunuz ve bunu yaygınlaştırmak gibi bir derdiniz var.” ifadelerini kullanırken Rıdvan Turan ise “Değerli arkadaşlar, benzer bir durum Fransa için de geçerli. Fransa’da da -insan onuru- suçlara göz yuman ve tahrik eden, köken, ırk, din, cinsiyet yönelimi ve cinsel kimlik temelinde şiddet ve hakareti de içeren bir kanun var. Yani sizin getirdiğiniz şeyle uzak yakın alakası olmayan bir Avrupa müktesebatından bahsediyoruz, o nedenle kimseyi kandırmaya çalışmamak ve dezenformasyon yapmamak önemli.” demiştir.

HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy, 27 Ekim’de genel kurulda yaptığı konuşmada LGBTİ+ hareketinin tüm baskılara rağmen mücadelesine devam edeceğini vurgulamıştır.

“Biz kadınlar, bulunduğumuz her alanda hakikati söylemeye devam edeceğiz, hakikatin peşinde olanları savunacağız. Kadınları makul ve makbul olmaya ‘güçlendirilmiş ailenin’ içerisinde sınırlamaya, erkeğe ve devlete biat ettirmeye çalışıyorlar fakat biz bunlarla mücadele etmeyi hiçbir zaman bırakmadık, bırakmayacağız. Savaş politikaları ve savaş suçları, kadın katliamları, nefret söylemleri, yoksulluk, cezasızlık, hukuksuzluk ve her türlü erkek devlet şiddetine karşı isyandayız. Biz, kadınlar ve LGBTİ+’lar hakikati söylemekten hiç

■
vazgeçmedik ve söylenenlerin yanında olmaktan, onlarla dayanışma kurmaktan da geri durmadık, durmuyoruz. Ne Şebnem Korur Fincancı ne özgür basın ne biz kadınlar ve LGBTİ+'lar geri adım atmayacağız."

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun geçmişte yaşanan başörtüsü yasaklarına karşı partisinin helalleşme politikasını ve bu konuda bir kanun teklifi hazırladıklarını duyurmasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, başörtüsü özgürlüğünü ve ailenin korunmasını güvence altına alacak anayasa değişikliği teklifi çağrısı yapmıştı. Anayasa değişikliği teklifinin gündeme geldiği günlerde CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu, 15 Kasım'da genel kurulda yaptığı konuşmada LGBTİ+'ların evlilik eşitliği hakkının tanınmamış olmasını övmüş ve böyle bir hak tanınmış olsaydı bunun problem oluşturacağını iddia etmiştir.

"Aileyi tanımlayacağız, diyorsunuz. Aileyle ilgili bir problem mi var değerli arkadaşlarım ya? Bu düzenlemede bir problem mi var? Medeni Kanun'la ilgili bir problem mi var değerli arkadaşlarım? Nedir 'aile düzenlemesi' ya! Bir şüpheniz, bir sıkıntınız, bir probleminiz mi var arkadaşlar? Şimdi, bir de onu da mı kavga edeceğiz ya? Bu yaptığınız nedir değerli arkadaşlarım? Türk ailesinde bir problem yok ki, var mı arkadaşlar? Kadın kadınla evleniyor mu, erkekle erkek evleniyor mu? Öyle bir şey var mı? Yok, yasak zaten bunlar. Peki, niye bu yasak olan bu şeyi bir daha Anayasa'da yasaklamaya çalışıyorsunuz? Ne yapıyorsunuz? Samimi değilsiniz, seçime yönelik yapıyorsunuz bunları."

AKP Grup Başkanvekili ve Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül Dünya Çocuk İstismarını Önleme Günü nedeniyle 22 Kasım'da toplanan genel kurulda yaptığı konuşmada, LGBTİ+'ları çocuklara karşı bir tehdit olarak tarif ederek düşmanlaştırmıştır. Ayrıca, LGBTİ+ çocukların gerçekliğini reddederek ihmal ve istismara arka çikmiştir.

"Çocuklarımızı tehdit eden unsurlardan biri de LGBT+ gibi sapkın oluşumlar tarafından çocuklarımızın açık hedef hâline getirilmesi ve küresel ölçekte çocuk istismarının meşrulaştırılmaya çalışılmasıdır. Los Angeles'taki LGBT+ yürüyüşünde 7 yaşındaki sözde trans çocuk öncülük etmekte, İngiltere'de bir öğretmenin otizmlili çocuklara 'Yanlış cinsiyettesin.' telkininde bulunduğu ortaya çıkmakta, pedofili ve çocuk istismarı ABD ve Batı literatüründe 'Pizzagate olayı' olarak anılmaya devam etmektedir. Geçtiğimiz günlerde İsveç'te ailesinden koparılan mülteci kız çocuğu Meryem mahkeme kararıyla eşcinsel bir çiftte evlatlık olarak verilmiştir. Çocuk ihmal ve istismarının bariz bir göstergesi olan bu ve benzeri gelişmeler çocuğun duygusal, bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimini engellemekte; kimlik, kültür ve inanç yönünü ipotek altına almaya çalışmaktadır. Özellikle Avrupa'da Türk ve Müslüman çocuklarının bu tür uygulamalara hedef hâline getirildiği bilinmektedir."

Mecliste Polis Yükseköğretim Kanunu'na dair kanun teklifi görüşmeleri sırasında HDP Hakkari Milletvekili Sait Dede, LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılığa ve polis şiddetine değinmiştir.

“Uluslararası insan hakları hukuku, tüm ayrımcılık biçimlerini kesin suretle yasaklar. Hiç kimse ırksal aidiyeti, toplumsal cinsiyeti, cinsel yönelimi veya cinsiyet kimliği, dini veya inancı, siyasi veya diğer türden düşünceleri, etnik aidiyeti, ulusal veya toplumsal kökeni, engellilik durumu ve diğer türden bir statüsü nedeniyle kolluk güçleri tarafından farklı muameleyle uğramamalıdır. Herkes yasalar karşısında eşit muamele görme hakkına sahiptir. Devletin gücünü arkasına alarak “Kimse bize karışamaz.” mantığıyla hareket eden yapılara karşı durmak, öncelikle yasama işlevi gören bu Meclisin görevidir. Yurttaşların anayasal haklarını savunmak elbette bizim görevimizdir. Bugün yurttaşların temel hak ve özgürlüklerini kullanması sürekli olarak engellenmeye çalışılarak bir korku iklimi yaratılmak istenmektedir. Ancak iktidar, yaratmaya çalıştığı bu duvarın altında kalacak ve tüm bu hukuksuzlukların hesabını yargı önünde verecektir, bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın... Polis, neredeyse her gösteriye müdahale ediyor. Milletvekillerini, avukatları, gazetecileri, emekçileri, çiftçileri, halkın her kesiminden herkesi darbediyor. Okul kantinlerinde, yemekhanelerinde yemeği protesto eden öğrenciler dahi bu şiddetten nasibini alıyor.”

Aynı kanun teklifinin görüşmeleri sırasında HDP Adana Milletvekili Kemal Peköz ise onur yürüyüşlerindeki polis şiddetine dikkat çekmiştir.

“Son zamanlarda özellikle 2016 itibarıyla çok şiddetlenen polis şiddeti üzerinde durmak istiyorum, günübürlük olarak bu olayları yaşıyoruz çünkü. Avrupa Birliği üyelik sürecinde yerine getirilmesi gereken siyasi çerçeveye nedeniyle kolluk kuvvetleriyle ilgili bazı düzenlemeler kâğıt üzerinde yapıldı ama 2016 yılı itibarıyla bu, kâğıt üzerinde olan düzenlemelerden vazgeçildi ve her gün artarak süren bir polis şiddetiyle karşı karşıya kalmış durumdayız. Öyle bir hâle geldi ki bir miting yapılmak istendiği zaman şiddet uygulanıyor, öğrenciler sorunlarını dile getirmek istedikleri zaman şiddet uygulanıyor, çocuklar sorunlarını dile getirdiği zaman şiddet uygulanıyor, onur yürüyüşüne katılanlara, adalet arayan ailelere -beş yıldır Şenyaşar ailesi adalet arıyor, onlara- avukatlara, çiftçilere hatta duruşma salonlarının önünde bile, Sincan’da bile avukat arkadaşlarımıza saldırı gerçekleştirildi ve avukat arkadaşların üstleri başları ve cübbeleri yırtıldı maalesef. Her şey güvenlik tehdidi olarak algılanıp devam ediyor.”

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele günü sebebiyle yapılan konuşmalarda LGBTİ+’lar da yer almıştır. HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, 29 Kasım’da yaptığı konuşmada 25 Kasım nedeniyle yapılan eylemlere LGBTİ+’ların dahililiyetini birçok siyasetçinin aksine gözardı etmemiştir.

“Bu yıl 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Gününde Taksim Tünel’deki eyleme katılan, katılmayan, o an oradan geçen herkes polisten şiddet gördü. 216 kadın ve LGBTİ işkence edilerek gözaltına alındı. Kadın meclislerinin 27 Kasım’da Kadıköy’de yaptığı eylemde ise 116 kişi gözaltına alındı. Yani şiddete karşı günde, sadece İstanbul’da 332 kadın şiddet görerek gözaltına alındı ve Türkiye’nin hemen her yerinde yasaklar ve polis şiddetiyle karşılaştı kadınlar.”

HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay ise 25 Kasım eylemleri yasaklanırken LGBTİ+'ların ifade ve örgütlenme özgürlüğünün tümüyle yasaklanmasını isteyen, bilerek ve isteyerek gerçeğe aykırı bilgileri yayan, LGBTİ+'ları hedef gösteren nefret mitinglerine herhangi bir engelleme yapılmadığına dikkat çekmiştir.

"25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'nde Mardin, Diyarbakır, Van, Taksim'de 25 Kasım gösterilerini yasaklarken şundan korktunuz: Rojava'da yaşamlarını kurmuş olan kadınların selamlanmasından korktunuz, Kobani'yle dayanışmasını haykıracak olan kadınların sesinden korktunuz, "Düştü düşecek." denen Kobani için IŞİD ve uzantılarına direnen kadınları selamlayanlardan korktunuz. İstanbul'da ve Ankara'da, Van'da sözde "aile mitingi" adı altında nefret mitingleri yapılırken nefret söylemini destekliyorsunuz, onların yanında yer alıyorsunuz. LGBTİ+'lara yönelik tehdit, linç, nefret söylemi yine sizin tarafınızdan sahipleniliyor ve yapılıyor, tekrar ediliyor. 25 Kasım'da işte bu zihniyetle 300'e yakın kadını gözaltına aldınız, 27 Kasım'da tekrar yapılan 25 Kasım eyleminde de 40 kadını gözaltına aldınız."

MHP Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, 6 Aralık'ta Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesi ile ilgili yaptığı konuşmada LGBTİ+'ları ve hak savunuculuğunu düşman olarak tanımlamanın yanı sıra madde bağımlılığı ve terör başlıklarına art arda anmıştır. Bu yaklaşımın tekil bir örnek olmadığı, başka milletvekilleri tarafından sergilenmeye devam edileceği, raporun devamında görülmektedir. Kılavuz'un konuşmasının ilgili bölümü şöyledir:

"Türk gençliğini millî güvenlik sorunu olarak tanımladığımız uyuşturucu ve madde bağımlılığı bataklığına çekmek isteyenlerin, terör örgütlerinin ağına düşmesini bekleyenlerin, deistleştiğini ve ateistleştiğini iddia ederek manevi anlamda dayanıksız bırakmaya niyetlenenlerin tuzaklarını başlarına yıkmak önceliğimizdir. Türk gençliğinin dış odaklarca fonlanan aile kurumumuza, ahlaki değerlerimize, millî kültürümüze düşman olan LGBT sapkınlığı ve sapıklığı yönlenmesini düşleyenlere, sokak röportajlarında içeriği zehirli sorular yönelterek Türk gençlerinin Türk vatanını terk etmesini dileyenlere karşı Türk tarihinin kahramanlarını Türk gençliğinin mihmandarı yapmak en temel vazifemizdir."

Aynı gün Kamu Denetçiliği Kurumu bütçesiyle ilgili konuşan MHP Afyon Milletvekili Mehmet Taytak, RTÜK'ün LGBTİ+'lara yönelik sansür politikasını yetersiz bulmuş olacak ki Kamu Denetçiliği Kurumunun da bu politikaya omuz vermesini önermiştir.

"Değerli milletvekilleri, Kamu Denetçiliği Kurumu sadece idareyi değil kamuoyunu ilgilendiren tüm konulara müdahale edebilmelidir. Toplumu etkileyen, ruh sağlığımızı tehdit eden gündüz kuşağı programları, ahlaksızlığın dayatıldığı diziler, denetimi daha az olan dijital platformlar ve yeni neslin kimliksiz, cinsiyetsiz ve köksüz olarak yetişmesini hedefleyen sosyal medya dayatmalarına karşı tüm kurumlarımızla beraber ortak hareket

etmeliyiz... Siyaset kurumu bu konuda da çok titiz hareket etmek zorundadır; sorumsuz açıklamaları ve politikalarıyla toplumumuzun ahlaki ve vicdani değerlerinin içi boşaltılmamalıdır çünkü bozulan değerler hepimizindir, gelecek nesil hepimizindir. Gençlerimizi başka kültürel dayatmalara teslim etmeyelim, siyaset yapıyoruz diye de kafalarını bulandırmayalım.”

Mecliste bütçe görüşmeleri devam ederken Anayasa Mahkemesinin de aralarında olduğu yargı kurumları hakkındaki bütçe konusunda söz alan HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, adaletsizliğe ve hak ihlaline uğrayan gruplar arasında LGBTİ+'ları da saymıştır.

“Şair Özdemir Asaf “Adalet” şiirinde “İnsansız adalet olmaz, adaletsiz insan olur mu? Olur, olmaz olur mu ama olmaz olsun.” demişti. Evet, artık her kesimden insan bu ülkede boğazına kadar haksızlığa batmış ve “Olmaz olsun.” diyor. Soruyorum, biz Anayasa'sı olan bir ülke miyiz gerçekten? Temel hak ve özgürlükleri güvence altına almayan bir ülkede adil ve demokratik bir seçim olabilir mi örneğin? Her gün kadınlar öldürülürken; LGBTİ hakları âdeta görünmez olurken; barış hakkı, vicdani ret hakkı yerle bir edilirken; tarikatlar 6 yaşındaki çocukların hayatını daha yaşarken söndürürken “Anayasa var.” diyebilir miyiz biz bu ülkede? Neden başvurur insanlar size? Bakın, 30 Haziran 2022'ye kadar 428.554 bireysel başvuru olmuş. Neden başvurur insanlar size? Dava açma merakları olduklarından mı? Hayır, adaletsizlikten, hak aramak istedikleri için, haksızlığa uğradıkları için. Hâlâ askerî darbe tortularıyla dolu olsa bile bu Anayasa nerede gerçekten bu ülkede? Neden AİHM kararlarını uygulamıyorsunuz? Son 18'inci madde ihlali kararıyla tüm arkadaşlarımızın serbest bırakılması gerekiyor. Nasıl bırakmazsınız? Nerede Anayasa?”

Yine 6 Aralık'ta söz alan HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ise nefret mitingleriyle kurumsallaşan nefret söylemleri ile siyaset ve nefret suçlarının ilişkisini vurgulamıştır.

“Erkek adalet değil, gerçek adalete ihtiyacımız var. Sayenizde LGBTİ+'lar da nefretin ve şiddetin odağı hâline geldi. Varoluşlarına dahi saldırıyorsunuz. Bırakın LGBTİ+'ları korumayı, LGBTİ+'lar bizzat iktidarınızın ve kolluk güçlerinizin şiddetiyle karşı karşıya. Nefret mitingleri örgütleniyor, hani, güya, demokratik hak ya, biz biliyoruz, bunun arkasında da siz varsınız, sizin çabalarınızla örgütleniyor. LGBTİ+'lar saldırıya uğradıklarında şikâyet bile edemiyorlar. Kimi kime şikâyet edecekler ki? Zira şiddetin bizzat sizin talimatınızla gerçekleştiğini hepimiz biliyoruz. LGBTİ+'lara yönelik suçlarda 1 tane bile nefret suçu nedeniyle verilmiş ceza yok, aksine şikâyet edenin, protesto hakkını kullananın ceza aldığı bir yargı sisteminiz var. Her türlü katliamın, cinayetin, tecavüzün, şiddetin, yolsuzluğun, hukuksuzluğun, adaletsizliğin, hırsızlığın normalleştiği sisteminiz batsın, genel ahlakınız batsın, çürümüş düzeniniz batsın. Toplum da çürütmeye çalışıyorsunuz ama izin vermeyeceğiz. Kadınlar, LGBTİ+'lar, çocuklar, halklar, bu ülkede ezilen herkes mücadeleyle sizi tarihin çöp sepetine gönderecek.”

■
AKP Elazığ Milletvekili Zülfü Demirbağ, 8 Aralık'taki bütçe görüşmeleri sırasında Fethullahçı yapının darbe girişimine ve yapının lideri konumunda olan Fethullah Gülen'e yönelik eleştirilerini sıralarken, Gülen'in kendisinin eşcinsel olduğunu yazacak bir yazarı öldürttüğünü iddia etmiştir. Demirbağ, konuşmasında bununla birlikte "sapkın, Allah'ın men ettiği bir yaşam anlayışına sahip" ifadelerini kullanmıştır.

"Amerikan beslemesi bu örgütlerden FETÖ'ye verilen görev, çocuklarını inançlı, ahlaklı bir şekilde okutup istikbale hazırlama gayreti içerisinde olan Anadolu ailelerinin evlatlarını ailelerinden koparıp katalog evlilikleriyle istihbarat örgütü gibi yapılandırarak ordu, yargı, Emniyet başta olmak üzere devlet kurumlarını ele geçirmek suretiyle ülkeyi ABD'nin müstemlekesi hâline getirmeye çalışan bir ihanet örgütü. Lideri ise son kullanım tarihi ilaçla, serumla uzatılmaya çalışılan bir şizofren. Ve dahası var, burası önemli, dahası var; beyinlerini yıkadıkları zavallılar tarafından uydurma rüyalarla ülkeye mehdi olarak döneceği telkin edilen bu sapık, yıllarca önce yanında yetişen, özel hayatına tanıklık eden ve eşcinsel olduğunu çıkaracağı kitabında yazan gazeteci Hüseyin Meriç'i öldürttü, burası önemli. Ama ne yazık ki Cenab-ı Allah'ın men ettiği bir yaşam anlayışına sahip bu sapığın ülkeye mehdi olarak dönmesi hayali kuran ve 15 Temmuzda bu milletin ordusunun helikopterini, tankını, silahını bu millete karşı kullanan bir ihanet şebekesi."

10 Aralık'ta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşan HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran, LGBTİ+ haklarını da savunan kadın hareketinin uğradığı politik şiddete dikkat çekmiştir.

"Şimdi, bütün bunlar olurken Aile Bakanlığı ne mi yaptı? Gerçekten bizlerle, kadınlarla dalga geçer gibi 25 Kasım'da kadına yönelik şiddetle ilgili spotlar yayınladı, kendilerinin şiddet uyguladığı bir ortamda spotlar yayınladı. Bakanlığın şiddete karşı spotlar yayınladığı gün kadınlar kollarını şiddetine uğradı, kollarını şiddetine! Hangi kadınlar? İktidar politikası, sadece kendilerini değil; çocukları, LGBTİ+'ların yaşam hakkını savunan kadınlara, sokaklarda, meydanlarda özgürlük ve onurlu yaşam talebini haykıran kadınlara yönelik maalesef istismarcılara olduğu kadar yumuşak olmuyor. İşte, iktidarın kadına yönelik politikası bu fotoğraf ve bunlar gibi daha onlarca örnek..."

İçişleri Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşan HDP Batman Milletvekili Mehmet Ruştü Tiryaki, hak temelli örgütlerin Dünya İnsan Hakları Günü nedeniyle yayınladığı raporlara değinmiştir.

"(Türkiye) İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği, dün Türkiye'deki hak ihlalleriyle ilgili, geldiği noktaya ilgili çok ayrıntılı bir rapor yayınladılar. Yaşam hakkı ihlallerinden sistematik hâle gelen işkencelere, cezaevlerindeki hak ihlallerinden mültecilerin yaşadıkları sorunlara, kadınlardan LGBT bireylere kadar her alanda yaşanan hak ihallerini çok ayrıntılı anlattılar, zamanınız olursa okuyun derim."

10 Aralık Dünya İnsan Hakları Gününde söz alan MHP İstanbul Milletvekili Arzu Erdem, Netflix üzerinden medyadaki LGBTİ+ görünürlüğünden rahatsızlığını ve sansür politikalarından memnuniyetini dile getirmiş; ayrıca bu konuda seferberlik çağırısı yapmıştır.

“Değerli milletvekilleri, dijital yayın platformlarına da değinmek istiyorum. Başında; Netflix ülkemiz aleyhine yayın içerikleriyle millî, manevî, ahlaki değerlerimizi ayaklar altına almayı hedeflemektedir; aynı zamanda, kültür emperyalizminin en güçlü silahıdır. Birkaç ülke hariç, bütün dünyada milyonlarca aboneye ulaşmaktadır. Yayınladığı “3 Altında: Arcadia Hikâyeleri” adlı çocuk animasyon çizgi filmde –bakın, Netflix’te çocuk animasyon bir çizgi filmde bahsediyorum– burada 9,10 yaşında 2 kız çocuğu birbiriyle öpüştürülerek maalesef çocuklar farklı yönde yönlendirilmektedir... Sonuç itibarıyla, çocuklarımızı korumak istiyorsak onların izlememesine ancak biz sebep olabiliriz, biz bunu önleyebiliriz. Bu açıdan özellikle gençliğimizin baş belası olan uyuşturucu bağımlılığından tutun, tüm bağımlılıkların engellenmesi için, bu tarz dizilerde millî, manevî, ahlaki değerlerimizin yıpratılmaması için mutlaka bir eğitim seferberliğinin başlatılması, anne, baba olarak bizlerin ve aile bireylerinin tamamının gerekli hassasiyeti ortaya koyması gerekmektedir. Özellikle bu konuda Bakanlığımızın yapmış olduğu kıymetli çalışmalar var. Yapılan çalışmaları da yakından takip ediyorum. Siyaset üstü bu meselelerde hepimizin tek dil, tek vücut, tek bilek olması gerekiyor ve tüm çalışmalarını da canı gönülden desteklememiz gerekiyor.”

10 Aralık’taki bütçe görüşmeleri sırasında İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil’e “LGBT’ci seni! Cinsiyetsiz!” diyerek sataşması üzerine söz alan Kadıgil’in, anayasa gereği LGBTİ+ haklarını savunmak zorunda olduğunu belirten sözleri LGBTİ+’ların, İnsan Hakları Gününde AKP milletvekilleri tarafından yuhalanması ile karşılık bulmuştur.

“Şimdi, Sayın Bakan –ben duymazken bağırıp çağırdığı için– bana ne demiş biliyor musunuz arkandan? “LGBT’ci.” demiş, “Cinsiyetsiz” demiş. “Sayın Bakan” dedim, herkesten özür dilerim. Süleyman, ben cinsiyetsiz değilim, önce onu söyleyeyim. Her 25 Kasım’da, her 8 Martta tir tir titreyerek yasaklamaya çalıştığın kadınlardan biriyim, anca bunu o kafana sok; bu, bir. Beni evet, o LGBTİ+’ların hakları ilgilendirir çünkü iki yetişkinin rızasıyla birbirini sevmesi, sevişmesi sadece onları ilgilendirir. (Bu sırada AKP sıralarından “Yuh!” sesleri ve gürültüler duyulduğu meclis tutanaklarına yansımıştır.) Anayasal olarak ben onları savunmakla mükellefim. Bağırın, çıldırın, bu ülkede bir Anayasa var.”

HDP Van Milletvekili Sezai Temelli, 13 Aralık günü meclisin yaptığı bütçelerin hiçbirinin toplumsal cinsiyete duyarlı biçimde yapılmadığına ve LGBTİ+ haklarının konuşulmadığına, hatta yaşam hakkının bile yok sayıldığına vurgu yapmıştır.

“LGBTİ+’ların mağduriyetini bırakın konuşmayı, yaşam haklarını bile yok sayıyorsunuz. Bu kesime yönelik şiddeti âdeta meşrulaştırdınız ve bunun sonucunda da top-

lumsal parçalanmayı kontrol edemeyeceğiniz, hatta tahmin edemeyeceğiniz bir ölçüde derinleştirdiniz.”

AKP Çorum Milletvekili Erol Kavuncu, 13 Aralık'ta yaptığı konuşmada LGBTİ+ hakları savunucularını insanlık düşmanı olarak tanımlamıştır.

“Son zamanlarda sözde insan hakları savunucusu, özde maskeli, küreselci, insanlık düşmanları kadının şiddete karşı korunması maskesiyle kadın ve erkeğin kendi biyolojik kimliklerinden kopararak ortadan kaldırılmasına yönelik küresel ölçekli bir saldırısıyla karşı karşıyayız. Bütün insani ve ahlaki değerler hiçe sayılarak toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet özgürlüğü gibi kavramlarla topluma servis edilen sapkın ve sapık ilişkiler gerçek beka meselemiz olan aile ve nesil güvenliğimizi tehdit etmektedir.”

Konuşmasının devamında ise Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın 24 Nisan 2020 tarihinde Ankara Hacı Bayram Veli Camii'nde okuduğu ve tüm camilere naklen aktarılan, LGBTİ+'lara ve HIV'le yaşayanlara yönelik nefret içerikli sözler bulunan cuma hutbesine destek vermiştir.

“Diyanet İşleri Başkanlığımızın gerçek beka meselemiz olan aile yapımızı korumaya çalışan, sapkın ve sapık akımlara karşı koruyan, özellikle minber ve kürsülerden yaptığı uyarılar ve irşat faaliyetleri her türlü takdirin üzerindedir ancak sadece görevini yapan Başkanlığın bu asil duruşu insanlıktan nasibini almamış bazı çevreleri rahatsız etmektedir. Ayrıca, gene bu malum çevreler çağdaşlık ve ilerencilik maskesinin arkasına sığınarak her fırsatta imam-hatiplerimizin, vaizlerimizin hutbelerde, kürsülerde kime, ne söylemesi, ne okuması gerektiğini dikte etmeye çalışıyorlar. Şurası çok iyi bilinsin ki Diyanet İşleri Başkanlığımızın liyakatli, nitelikli, basiretli kadrosu kime, ne zaman, nerede, ne söyleyeceğini, nasıl konuşacağını çok iyi bilmektedir.”

AKP Kayseri Milletvekili Hülya Nergis 13 Aralık'ta yaptığı konuşmada LGBTİ+ hak savunuculuğunun Türkiye'ye ithal edildiği, cinsiyetsizleştirmeyi amaçladığı, küreselleşmenin sonucu olduğu gibi çarpıtmalara yer vermiştir.

“Dijital mecraları kullanan Batı medeniyeti bütün dünyada korkunç bir dezenformasyon politikası uygulamaktadır. Bu dezenformasyon kültürel ve manevi değerlerin aşılandığı aileyi hedef almış durumdadır. Ailesi olmayanın milliyeti olmaz, ailesi olmayanın devleti olmaz, ailesi olmayan asker olmaz, ailesi olmayanın geleceği de olmaz. Vahşi kapitalizmin, küreselleşmenin ve bütün sınırları yerle bir eden dijitalleşmenin sonucu olarak Batı'dan esen ve bütün değerleri tehdit eden bir kasırga vardır. Kültürel, manevi ve millî olan bütün değerler tehdit altındadır. Batı'dan pompalanan cinsiyetsizleştirme politikasının hedefi aile kurumu ve nüfusun azaltılmasıdır. Nitekim dünya nüfusunun azaltılması hedefi alenen ve açıkça belli çevrelerce uzun süredir zikredilmektedir. Cumhuriyet ittifakı olarak başörtüsü ve ailenin korunmasıyla ilgili hazırlanmış olan Anayasa teklifi bu bağ-

lamda oldukça hayatidir. Nesillerin devamı için millet olarak aile kurumuna sahip çıkmak hepimizin boynunun borcudur.”

TİP İstanbul Milletvekili Ahmet Şık 14 Aralık'ta yaptığı konuşmada farklı toplumsal gruplara mensup yurttaşlara seslenirken LGBTİ+'ları es geçmemiştir.

“O yüzden, tüm yurttaşlara sesleniyorum, genci yaşlısı, kadını erkeği, LGBTİ+'sı, tüm meslek gruplarından emekçisi, öğrencisi, Kürt'ü Türk'ü, Alevi'si Sünni'si, inananı inmayanıyla: Bu karanlığın devam etmesine göz mü yumacağız? Sandıkta -kimi demiyorum- neyi seçeceğiz, nasıl bir Türkiye'yi seçeceğiz? Çocuklarımızı istismarcı cemaat, tarikatların elinde birer birer kaybetmeyi mi seçeceğiz; laik, çağdaş, bilimsel eğitim veren, çocuklarını okullarda, evlerde aç bırakmayan bir Türkiye'yi mi? Kendinden ve paradan başka bir şeyi gözü görmeyen, yurttaşları 'bizden olanlar' ve 'düşmanlar' diye ayırarak ülkeyi bölenlerin tahakkümü altında yaşamayı mı tercih edeceğiz; herkesin birlikte, barış içinde, eşit ve özgürce yaşadığı bir Türkiye'yi mi?”

Benzer biçimde 16 Aralık'ta yaptığı konuşmada HDP Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan, *“Her gün bu Kurulda işçilere, emekçilere, işsizlere, emeklilere, EYT'li'lere, Alevilere başta olmak üzere kültür ve inanç kimliklerine, öğrencilere, kadınlara, LGBTİ+'lara, gençlere, mültecilere, çocuklara yönelik hak ihlallerini, temel haklarının gasbedilmesini konuşuyoruz.”* demiştir.

TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil 15 Aralık'taki konuşmasında iktidarın farklı toplumsal gruplara yönelik hamlelerine örnek verirken *“İstanbul Sözleşmesi'nden çıkarsak kadınlar kırar dizini oturur, erkeklerin sözünden çıkmazlar, katledilen kardeşlerinin hesabını sormazlar sanmak, Anayasa'ya 'sapkın' diye yazarsak LGBT+'lar bir anda ortadan yok olur diye ummak, siyasal İslam'ın getirdiği anlayışa boyun eğeriz sanmak bir hayli ahmakça arkadaşlar, ahmakça.”* ifadelerini kullanmıştır.

HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay, 15 Aralık'ta yaptığı konuşmada AKP ve MHP milletvekillerinin meclis kürsüsünde ürettiği nefret söylemine tepki göstermiştir.

“Bu bütçede kadının adı yoktur, toplumsal cinsiyet, LGBTİ hakları yoktur. Nefret suçlarına karşı devlet LGBTİ+'ları korumalıdır ama bu kürsüde de gördük ki hükümet nefret suçlarını kendi ağızıyla üretiyor. LGBT hakları insan haklarıdır ve insan haklarına sahip çıkılmalıdır.”

AKP Yalova Milletvekili Meliha Akyol ise LGBTİ+'ların var oluşunu ve hak savunuculuğunu büyük tehlike olarak tanımlarken eşitlikçi çalışmalar yürüten belediyelere yönelik baskıyı savunmuştur.

■ *"İçinde bulunduğumuz bu çağda iki büyük tehlike var. Birincisi dijital dünyanın ağır bombardımanı, ikincisi de ahlaksızlık ve çarpık ilişkileri özendirme anlayışında olan LGBT projesidir. Bu proje o kadar ileri gitti ki küçük çocukların çizgi filmlerine bile konu oldu. Uluslararası hummalı bir çalışma var. Tehlike çok büyük sevgili milletvekilleri. Emellerini gerçekleştirmek için büyük bütçeler, büyük fonlar oluşturdular. Aileyi yıkan küresel ideoloji, cinsel kimlik bozukluğu, cinsiyetsizliği teşvik eden projeyi hazırlayıp geliştirdiğinizde Avrupa Birliği hemen onaylıyor; verdikleri para karşılığında amaçları doğrultusunda istediklerini yapıyorlar. Yakın zamanda canlı bir örneğini Bursa'daki CHP'li Nilüfer Belediye-sinde gördük. Nilüfer Belediyesi yeni bir skandala imza attı, LGBT'liler için özel dayanışma merkezi açtı. Bu merkez, LGBT+ bireylere hizmet vermesi yönüyle Türkiye'de ilk defa bir belediyede kurulan dayanışma merkezi olma özelliğini taşımaktadır. Bu ifadeler belediyenin resmî internet sitesinde vardır. Bu konu sadece Bursa ve Nilüfer'deki vatandaşlarımızı değil, Anadolu'da yaşayan bütün insanları rahatsız etti. İçişleri Bakanlığı olaya el koydu, internet sitesinden kaldırdılar."*

Bu sırada Nilüfer Belediyesi'ndeki çalışmalara destek olduğunu ifade etmek isteyen CHP Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'ın yerinden kürsüye doğru *"Gayet güzel oldu, gayet güzel oldu, gayet de güzel oldu. İnsanların cinsel eğilimlerine siz mi karşıacaksınız? Size ne? Size mi sormuşlar?"* dediği meclis tutanaklarına yansımıştır.

MHP İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ise konuşmasında her ne kadar doğrudan LGBT+ 'lardan bahsetmese de kullandığı ifadelerin LGBT+ 'lara yönelik olduğu AKP'li ve MHP'li siyasetçilerin diğer konuşmalarının bağlamıyla birlikte düşünüldüğünde açıktır.

"Gelecek nesillerin sağlıklı bir şekilde devam etmesini engelleyen; toplumun temel yapı taşı olan aile kurumunu yıpratmaya, yozlaştırmaya ve toplumun yapısını bozmayı hedefleyen; fiziki ve ruhsal açıdan sağlıklı bireylerin ve nesillerin yetişmesini engelleyen her hususun önüne geçilmeli, her türlü oluşumla mücadele edilmeli ve gerekenler yapılmalıdır."

HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu 20 Aralık'ta yaptığı konuşmada trans kadın Hande Buse Şeker'in nefret cinayetiyle yaşamdan koparılmasını örnek göstererek cezasızlık politikalarına dikkat çekmiştir.

"Trans kadın Hande Buse Şeker'in evinde tecavüz edildikten sonra silahla öldürülmesi davasında Hande'nin tam da böyle bir olay yaşanmasından korktuğu için taktığı kameranın görüntüleri sayesinde katil polis Volkan Hicret'in haksız tahrik ve iyi hâl indirim talepleri reddedilmiş, müebbet hapisle cezalandırılmıştı. Ya, o kamera olmasaydı o polis cezalandırılacak mıydı?"

AKP Bolu Milletvekili Arzu Aydın 3 Ocak'ta yaptığı konuşmada, politik şiddet sonucu hayatını kaybeden çocukları sıralamasını ardı sıra LGBT+ 'ları düşmanlaştıran ifadelerle hedef almıştır.

“Bu nedenle, sizleri çocukları siyaset üstü tutmaya davet ediyoruz. Eğer aksi söylenecekse buradan daha dün doğum günü olanın, Eren’in annesinin acısından, evladı on beş yıl önce bugün dersane saldırısında Rahmeti Rahmana kavuşan Oya Eronat ve kilimin yürek yangınından, dağa kaçırılıp taciz ve tecavüze uğrayan evlatlardan bahsetmek, tüm bunlardan bahsederken de Türk aile yapısına dinamit koyan nice akıma destek verenleri de gökkuşağı renklerinden uzak tutmak gerekir.”

MHP Eskişehir Milletvekili Nurullah Sazak 3 Ocak’ta yaptığı konuşmada çocuk istismarcıları ile LGBTİ+’ları bir tutmuştur.

“Ne çocuk gelin ne de cinsel kimlik çağırısı yapan çocuk formları özgürlük adı altında kabul edilmemelidir. Dijitalleşme ve modernleşme adı altında duygusal boşlukta olan yeni neslimiz şimdiye kadar hiç olmadığı kadar istismara açıktır. Bu öyle kötücül bir istisnadır ki belli kurumların birbiriyle olan çatışmalarının toplumda infial yaratıp oluşturulmaya çalışılan itibar suikastlarıyla çocukların en dokunulmaz alanları üzerinden oynayacak hâle gelmiştir.”

Mecliste Yükseköğretim Kanunu’nun özellikle disiplin suçları hükümlerinde değişiklik öngören kanun teklifi görüşülürken LGBTİ+’lar yüzeysel olarak ve az sayıda ele alınmıştır. HDP Muş Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit 1 Şubat’ta yaptığı konuşmada;

“Bu yasa tasarısı, özgürlükçü düşüncenin, eleştirel düşüncenin, bilimsel düşüncenin akademiden tasfiyesinin yasasıdır. Bu yasa tasarısı, solcu, Alevi, Kürt, cinsel yönelimi farklı olan, yaşam tarzı farklı olan gençlerin üniversiteden, akademiden tasfiyesinin yasasıdır. Çok açık ve net söyleyelim: Bu yasa, bir fişleme yasasıdır. Bu yasa, şahsımın devletini, şahsımın hükümetinin üniversitesini yaratma yasasıdır değerli arkadaşlar. Onun için, bizim bu yasa kökten karşı olduğumuzun altını çizmemiz gerekiyor.” demiştir.

HDP Antalya Milletvekili Kemal Bülbül ise araştırmacı yazar Tuğba Tekerek’in kitabından örnekler verdiği konuşmasında *“Herkes kendi inancıyla, diliyle, kültürüyle, tarihiyle, cinsiyetiyle mutlu olsun; Türk de, Kürt de, Arap da, kadın da, erkek de, çocuk da, farklı cinsel tercihi olan da herkes mutlu olsun. Niye bir tek Türk mutlu olsun? Bu bir egemenlik, bu bir tekçi yaklaşım değil midir?”* demiştir. Bunlar dışında Yükseköğretim Kanunu’nda değişiklik öngören kanun teklifin görüşmelerinde LGBTİ+ öğrencilerin, akademisyenlerin, üniversite emekçilerinin sorunları ve talepleri gündeme gelmemiştir.

HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, çalışmalarına deprem nedeniyle ara veren meclisin ilk günlerinde, daha önce mecliste dile getirilmeyen bir konuyu, deprem bölgesinde LGBTİ+’ların yaşadıklarını dile getirmiştir.

■ *“Göçmenler gibi LGBTİ+’lar da afet zamanında dahi ayrımcılıkla karşı karşıya. İlk günlerde yardım alanlarına dahi alınmadılar ve bu bilgi yayılınca sonrasında yardım istemeye bile çekindiler. Depremden önce uzun bir süredir hedef gösterilen LGBTİ+’lar depremden sonraki ilk üç gün yemek ve su dahi bulmakta zorlandıklarını ve toplu olarak kalınan çadırlara erişemediklerini ifade ediyorlar daha bu sabah görüştüm kendileriyle de. Deprem bölgelerinde kalan LGBTİ+’lar hâlen, özellikle resmî kurumların ve belediyelerin gıda desteği için açtığı toplanma alanına dahi gidemediklerini, gittiklerinde de ayrımcı söylem ve davranışlarla karşılaştıklarını söylüyorlar. Evet, kendi güvenliklerini bölgede sağlayamıyor ve deprem bölgelerinden göç edenlerin de konut ve iş bulması bölgedekilerin güvenli alanlara taşınması gerekiyor.”*

2 Mart günü ise HDP Muş Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit deprem bölgesinde hedef alınan LGBTİ+’ların korunması gerektiğini söylemiştir.

“Biz Halkların Demokratik Partisi Kadın Meclisi olarak, Türkiye’deki kadın mücadelesi yürüten bütün kadınlarla bu hafta, bütün hafta başından beri kadınların yanındayız, onların bütün özgün ihtiyaçlarını karşılamak ve bu zor zamanlarda yanlarında olduğumuzu hissettirmek istiyoruz ama biz isteriz ki bu Meclis de en azından deprem günlerinde kadınlara dair adım atsın, deprem bölgesindeki kadınları ve çocukları koruyacak bir yaklaşım sergilesin. Tabii, sadece kadınlarla da sınırlı değil, özellikle hedef hâline getirilen göçmen ve mülteciler ve LGBT+ bireylerin de korunması, kollanması gerekiyor.”

15 Mart’a kadar genel kurulda bir daha gündeme gelmeyen LGBTİ+’lar, HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm’ün konuşmasında yer bulmuştur.

“LGBTİ+’lar hep iktidarın hedefindeydi, yaşam alanları hep güvencesiz bırakılmıştı, depremde çok daha fazla güvencesiz hâle geldiler. Barınma noktalarına alınmadılar, çadır verilmedi, yaşam hakları ellerinden alınmaya çalışılıyor, ihtiyaçları karşılanmıyor, bir kez daha nefret söylemleriyle karşı karşıya kaldılar.”

Genel Kurul son günlerine yaklaşırken girilen seçim atmosferinde milletvekilleri genellikle mensubu oldukları siyasi partilerin vaatlerine yer vermektedir. 4 Nisan günü HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay, Yeşil Sol Parti’nin beyannamesini nefret cinayeti sonucu yaşamını yitiren trans kadın Ecem Seçkin’e atfetmiştir.

“Yeşil Sol Parti seçim beyannamesi, yaşam alanları çadır kentlerin yanına moloz dökülen, asbest ve zehirli atıklara maruz bırakılan bu depremezelerin ‘Enkazda öldük, molozlardan öleceğiz.’ diyenlerin ‘Helalleşmek yok, affetmek yok.’ diyen Samandağlı kadınların beyannamesidir. Bursa’da 21 plakalı aracın içindeki Kürt yurttaşın beyannamesidir, linç edilmek istenen Kürt yurttaşın beyannamesidir. Yargısız infaz edilerek birkaç gün önce sırtından vurulan 3 çocuk babası Mikail Ekinci ve 28 yaşındaki hamile eşinin beyannamesidir. Tahir Elçi’nin, Hrant Dink’in beyannamesidir. Kadın cinayetlerinde yaşa-

mını yitiren Pınar Gültekinlerin, Gülistan Dokuların, Nadira Kadırovaların beyannamesidir. İzmir Alsancak'ta boğazı kesilerek katledilen trans birey Ecem'in beyannamesidir. Zindanları dolduran siyasi tutsakların, kadınların, çocukların, hasta tutsakların beyannamesidir."

HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu ise aynı gün yaptığı konuşmada, Yeşil Sol Parti iktidarında LGBTİ+'ların ihtiyaç amaçlı sağlık hizmetleri harcamalarının da kamu kaynakları tarafından karşılanacağını belirtmiştir.

b. Basın Toplantıları⁵

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında milletvekilleri toplam 787 tane basın toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantılarda ülke gündemine dair görüşler paylaşılmış; milletvekilleri seçim bölgelerine ve ülke geneline dair hizmetler, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında değerlendirmelerde bulunmuş; yurttaşların beklentileri dile getirilmiştir. Basın toplantıları sırasında LGBTİ+'lar toplamda 12 basın toplantısında hak temelli biçimde, 11 basın toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle karşılaşmıştır. Yalnızca 1 basın toplantısının gündemi tamamen LGBTİ+'lara ilişkindir.

Basın Toplantıları

⁵ Basın toplantıları, TBMM internet sitesinde yer alan özetler "Türkiye Büyük Millet Meclisi (2023). Haber Sitesi - Milletvekilleri. (28.02.2023). Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230828113840/https://www.tbmm.gov.tr/meclis-haber/milletvekili>" ve milletvekillerinin kendi sosyal medya hesaplarında paylaştığı videolardan izlenmiştir.

■ Mecliste milletvekillerinin söz aldığı diğer faaliyetlerin aksine basın toplantılarında herhangi bir süre kısıtlaması yoktur. Dolayısıyla bir milletvekili istediği günde ve istediği sürede mecliste basın toplantısı düzenleme hakkına sahiptir. Bu imkana rağmen LGBTİ+'ların hak temelli bir biçimde gündem olduğu basın toplantılarının sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Basın toplantılarına ilişkin ilk veri, 5 Ekim 2022'de TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in düzenlediği basın toplantısındaki "Sahnedeki gibi giyindiği için, istediğini söylediği için, LGBTİ+'ların savunduğu için tutuklanan kadınlar var bu ülkede...Bu ülkede cinsel yönelimi nedeniyle hunharca katledilen LGBTİ+'ların sorunu var." ifadeleri olmuştur.

Aynı tarihte HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy, LGBTİ+'ların kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile işkence ve kötü muamele yasağına dikkat çekmiştir.

"İran uzağımızda değil! Türkiye'de İstanbul Sözleşmesi bir gecede tek adamın kararı ile fesh ediliyor, kadın kurumları kapatılıyor ya da kapatılmakla tehdit ediliyor, LGBTİ+'lar her gün bizzat devletin kurumları, bakanlar, dinci tarikatlar tarafından hedef gösteriliyor ve saldırıya uğruyor, nafaka hakkı başta olmak üzere kadınların medeni haklarına göz dikiliyor, konserler festivaller yasaklanıyor, sanatçılar tutuklanıyor, bunlara karşı protesto hakkını kullanan kadınlar ve LGBTİ+'lar insan haklarına aykırı şekilde gözaltına alınıyor, işkence ve kötü muameleye maruz bırakılıyor."

TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş, 26 Ekim'de düzenlediği basın toplantısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Emek ve Özgürlük İttifakı'nı kastederek "adı sanı duyulmayanların oluşturduğu ittifak" sözlerini eleştirerek; "Emekçilerin, kadınların, gençlerin, Kürtlerin, Alevilerin, LGBTİ+'ların, ezcümle adı sanı duyulmak istemeyenlerin ülkesini, halkın cumhuriyetini hep beraber kurmak zorundayız." demiştir.

BBP Genel Başkanı Mustafa Destici, 8 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında AKP ve MHP'nin hazırladığı, partisinin destek verdiği LGBTİ+'ları aşığılayan ve kriminalize eden anayasa değişikliği teklifine ilişkin "Bu teklifin bizim çalışmalarımızla örtüştüğünü gördük. Bütün dünyanın ahlaksız olarak kabul ettiği kadınla kadın, erkekle erkekten oluşan aile hayatlarını Türk toplumuna sokmaya çalışıyorlar. Her iki düzenleme de bizim için şart. Yani hem inanç hürriyeti hem de ailenin korunması." diyerek desteğinin gerekçesini açıklamıştır.

TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş, 9 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında partisinin anayasa değişikliği teklifi gündemine ilişkin görüşünü iktidarın LGBTİ+'lara yönelik hak ihlallerine de referans vererek açıklamıştır.

“Kendi iktidarından başka, saraydaki zatin çıkarlarından başka hiç ama hiçbir derdi olmayan bu suç şebekesi ile ne anayasa değişikliği ne referandum, hiçbir şart altında araya gelmeyeceğiz. Bunlarla neyin anayasasını neyin referandumunu konuşacağız ya? Bu memleketin insanlarını yoksullukla, açlıkla, copla, gazla terbiye etmeye çalışan, kadına, gence, işçiye, hekime, LGBTİ+’lara düşman bu suç şebekesiyle neyin müzakeresini edeceğiz? Bu tartışma Türkiye İşçi Partisi açısından yok hükmündedir...İstanbul dünya mafyasının uyuşturucu kartellerinin hesaplaşma yerine dönmüş, sırma saçlı suç işleri bakanı, yaşam ve var olma mücadelesi veren LGBTİ+’lara karşı nefret yürüyüşleri organize ediyor.”

AKP Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, 11 Kasım’da düzenlediği basın toplantısında, toplantıyı izleyen bir basın mensubunun CHP’li belediyelerde kurulan eşitlik birimlerinde LGBT propagandası yapıldığını ve bu faaliyetlerin AB’den fonlanarak yapıldığını söyleyerek milletvekilinin değerlendirmesini sorması üzerine, *“Kadına yönelik şiddet ve ‘LGBT’ye özgürlük’ taban tabana zıt. Kadınlara, LGBT’yi bir araya getirmek ayıp bir şey. Bir belediyenin vazifesi midir bu? Sapkın anlayışlara kapıları kapatmak, aileyi korumak varken, siyasetçinin vazifesi bu olması gerekirken, bu neviden yaklaşımlar, aslında kadına, erkeğe, bütün bir topluma hakarettir.”* cevabını vermiştir.

HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm 11 Kasım’da düzenlediği basın toplantısının gündemini LGBTİ+’lara yönelik hak ihlallerine ayırmıştır. LGBTİ+’ların çok sayıda sorununa, yaşanan hak ihlallerine ve bu konularda kendisinin görüşlerine yer veren Gülüm, konuşmasında şunları belirtmiştir:

“Nefret mitinglerinde (çeşitli şehirlerde aile mitingi adı altında düzenlenen) her türlü hakaret, şiddet, suça azmettirme ve her türlü çarpıtma yer alıyor. Bu mitingler engellenmek şöyle dursun, iktidar tarafından destekleniyor. Aslında bu mitingler LGBTİ+’lara yönelik şiddeti azmettirmesine rağmen ne savcılıklar ne iktidar harekete geçmiyor. Saraçhane’deki nefret mitingine ilişkin video RTÜK’ün internet sitesinde yayınlanıyor ve kamu spotu olarak yer alıyor. Kamu spotu olarak yer alan bu paylaşım suçu teşvik eden bir paylaşım.”

“Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, LCW Lojistik Merkezi açılış konuşmasında LGBTİ+’ları hedef gösterdi. ‘Lütfen ürünlerinizde LGBTİ çağrışımı yapan işaretler kullanmayın. Bunlarla ilgili ürün üretmeyin çünkü bizim hassasiyetimiz var, sorumluluğumuz var’ diyerek LGBTİ nefretini kusmuş oldu.”

“İstanbul Üniversitesi Eşitlik Topluluğu’nun 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü kapsamında düzenlenen film gösterimi Kadıköy Kaymakamlığı tarafından etkinliğe üç saat kala yasaklandı. Kamusal alanda yapılan etkinliklerin dışında son dönemde kapalı mekanda yapılan etkinliklerin de tümüyle yasaklandığını; hiçbir panel, gösteri, film gibi etkinliklere izin verilmediğini de bir kez daha hatırlatalım.”

■
Gülüm, ayrıca SPoD'un yayımladığı verilere⁶ de yer verdiği konuşmasında "LGBTİ+ dernekleri bu mitinglerden sonra LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık ve şiddet verilerinin katlanarak arttığını söylüyor." demiştir. Meclisin bütçe görüşmeleri döneminde olduğunu hatırlatan Gülüm, görüşülen bütçenin yaşama koşullarını, çalışma koşullarını iyileştirmeye yönelik tek bir düzenleme içermediğini ve LGBTİ+'lar için ayrımcılığı ve nefreti yok edecek yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca özellikle son aylarda İzmir'de ve diğer illerde trans kadınlara yönelik nefret saldırılarına örnekler vererek, saldırıların artarak devam ettiğini ve polislerin koruma görevlerini ihmal ettiğini vurgulamıştır. Son olarak İHD İskenderun Şubesi'nin hazırladığı rapora değinerek ve Gaziantep Barosu İnsan Hakları Merkezinin takip ettiği bir vakayı anlatarak LGBTİ+ mahpusların sorunlarına dikkat çekmiştir.

TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, 25 Kasım'da düzenlediği basın toplantısında siyasi iktidarın LGBTİ+ düşmanlığına dikkat çekmiştir.

"Bir gece dışarı çıktığınızda şimdi bir taksi bulamazsam neremi ellerler, tecavüze uğrayıp bir köşeye atılır mıyım? Hiç böyle dertleriniz olmuyor sizin. O yüzden de anlamanız mümkün değil ve içinde yaşadığımız toplum bizi öyle bir yetiştiriyor ki bunu normal sanmaya başlıyoruz. Hatta bunun bir adım ötesi erkekler bunu kendi görevi sanmaya başlıyor. Bunu yapmazsa eksik erkek olacağına inanırılarak büyüyor erkekler de. Kendine bırakılan iktidar alanı bu. Biz tam bununla mücadele ediyoruz, tam bu yüzden mücadele ediyoruz ve kadın örgütlerine, LGBTİ+ örgütlerine bu yüzden düşmanlar."

AKP Bursa Milletvekili Mustafa Esgin, 5 Aralık'ta düzenlediği ve sosyal medya hesaplarında "LGBT Basın Toplantısı" olarak adlandırdığı toplantıda LGBTİ+ fobik açıklamalarda bulunmanın yanı sıra "aile soykırımı" diye bir kavram üreterek LGBTİ+ hareketini hedef göstermiştir:

"Bugün doğru maskesi takip arkasında aile soykırımı adına çalışanlar, eşitlik, toplumsal cinsiyet, kadına şiddet gibi sözlerin arkasına sığınıp bambaşka hedeflerin peşinde bir dizi çalışma ortaya koymaktadırlar. Önce itiraz edemeyeceğimiz hatta destekleyeceğimiz bu stratejinin yavaş yavaş asıl niyetine doğru toplumu kullanarak sürüklediğini görüyoruz, yaşıyoruz. Bir bakıyorsunuz özel hayata karışmaz, tercihler insanların kendi tercihleri diye bireyi yücelten ve onun özel alanını koruyan bir hava estiriliyor. Ancak bir bakıyorsunuz asıl niyet ve hedef çoktan devreye alınmış. Cinsiyetin bir tercih meselesi olduğu, isteyen istediği cinsiyet rolünü kendisinin seçebileceği ve hatta cinsel tercihinin açıkça söylenmesi, örgütlenmesi ve hatta cinsel tercihinin örgütlenmesinin ötesinde özendirilmeye çalışılması hatta topluma dayatılması gibi arka planların peşi sıra ortaya konduğunu şaşkınlıkla izliyoruz. Kamuoyunun dikkatini özellikle bir şeye çekmek isterim. İlk başta bazı doğrular neden sonunda büyük yanlışlara dönüşüyor? Bu zihniyet nasıl oluyor

⁶ SPoD, 2022. Saraçhanedeki Nefret Mitingden sonra LGBTİ+ Danışma Hattında Neler Oldu? Erişim adresi: <https://spod.org.tr/sarachanedeki-nefret-mitinginden-sonra-lgbti-danisma-hattinda-neler-oldu/> Erişim Tarihi: 15.11.2022.

da bu kadar hızlı örgütleniyor, bunlara kim sahip çıkıyor? Evet şimdi terör örgütleri gibi bir de sosyal terör olan aile soykırımı tehlikesinden bahsediyoruz ve mücadele ediyoruz. Ancak bu mücadelenin önünde uluslararası bir lobinin de bulunduğu gerçeğini göz ardı edemeyiz. Karşımızda markaları, zaman zaman sanatçıları, dizi ve sinema sektörünü etkileyen güçlü bir lobi var.”

HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy, 9 Aralık'ta düzenlediği basın toplantısında cemaatlerde yaşanan hak ihlallerine tepki gösterirken LGBTİ+'lara desteğini açıklamıştır.

“Çocuk tacizcilerinin salınmasına da kadın katillerine verilen iyi hal indirimlerine de çocuk yaşta evlilikleri yasallaştırma çabalarınıza, çocuk istismarının üstünü örtmenize; bizim, kadın hareketinin her yerde, sokakta da mecliste de bu kürsüde de her yerde tek bir cevabımız var: Hayatlarımızdan da haklarımızdan da asla vazgeçmeyeceğiz. Çocukları, LGBTİ+'ları ve kadınları asla cemaatlere teslim etmeyeceğiz. Gerici tarikat ve cemaatler kapatılana kadar da mücadelemiz devam edecek.”

CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıku, 10 Aralık İnsan Hakları Günü nedeniyle yaptığı konuşmada “Bugün Türkiye'nin bütün coğrafyasında, 81 ilde her kimlikten, her inançtan, her cinsiyetten, her cinsel yönelime karşı ağır insan hakları ihlalleri var. Yani (iktidar) zalimlikte ve zulümde eşitliği sağlamış durumdalar.” ifadelerini kullanmıştır.⁷

CHP Grup Başkanvekili Engin Özkoç, 13 Aralık'ta gündeme ilişkin grubunun görüşmelerini açıklamak amacıyla düzenlediği basın toplantısında anayasa değişikliği teklifine ilişkin bir açıklama yapmıştır. Ancak açıklamada partisinin LGBTİ+ haklarının lehine tutum sergileyeceğine ilişkin bir beyan paylaşmamıştır. LGBTİ+'ların evlilik eşitliği hakkının zaten Medeni Kanun vasıtasıyla elinden alındığını, anayasal düzenlemeye ihtiyaç olmadığını belirtmiş ve bu yasağa dolaylı olarak destek vermiştir.

“Bu yasa, Meclis'in gündemine gelseydi sorun halledilmişti. Ama onlar aile birliğini korumak adı altında Medeni Kanun'da zaten var olan bir maddeyi de kelime anlamlarını değiştirerek tekrar bizim söylediğimiz yasaya ilave etmeye çalışıyorlar. Bunun amaçlarının ne olduğunu görmek lazım. Aslında toplumumuzun büyük bir kesimi 'başörtüsüyle bunun ne alakası var? Bununla başörtüsü niye yan yana getirildi? Yani başörtüsü yasası çıksaydı da bu eğer gerçekten çok acil bir meseleyse bu ülke için, bunu kendi içlerinde tekrar görüşselerdi' diyorlar. MYK'mız bunu en kısa zamanda görüşüp kamuoyuyla paylaşacaktır.”

7 Findy News (2022, Aralık 11). CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıku TBMM'de Basın Açıklaması Yaptı [Video]. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230828114141/https://www.youtube.com/watch?v=S9rpvfsqyEE>

■
TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş, parti politikalarını, anayasa değişikliği teklifine ve bütçe görüşmelerine ilişkin görüşlerini anlattığı basın toplantısında LGBTİ+'lara yönelik hak ihlallerini de gündeme taşımıştır.

"Türkiye İşçi Partisi toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle her gün çifte baskıya, şiddete, ayrımcılığa maruz kalan kadınların, LGBTİ+'ların sesidir... (Bu bütçe) Otel zinciri sahibi, otellerinde ülkenin çocuklarını staj kisvesi ile aylarca sömüren para babalarının hazırladığı Kültür ve Turizm bütçesi değil pandemiden beri nefes aldırılmayan kültür-sanat emekçilerinin, açlıkla biat ettirilmeye çalışan sanatçıların, düşük ücretlerle uzun saatler güvencesiz çalıştırılan turizm emekçilerinin, filmde LGBTİ+ karaktere yer verdiği için destekleri geri istenen yönetmenlerin hazırladığı bir bütçedir... Anayasa'yı bir bütün olarak ayaklar altına alan, yasa tanımayan, kendinden başka kimseye yaşam hakkı tanımayan bir iktidarla anayasa değişikliği yapmayı reddediyoruz. Özellikle koltuk ve seçim hesapları uğruna anayasanın laiklik ilkesinin aşındırılmasını kabul etmediğimizi söylemek istiyoruz. Bütün inançlara ve hiçbir dine inanmama hürriyetine eşit mesafede olması gereken bir anayasanın; bir dinin, bir inancın, bir yorumunu öne çıkararak buna atıflar yapacak bir şekilde değiştirilmesini telafisi mümkün olmayacak derecede tehlikeli buluyoruz. Aile maddesinde yapılmak istenen değişiklikte ise açıkça LGBTİ+'ları yok sayma girişiminin devamı olarak değerlendiriyoruz ve her iki değişiklik talebi de din ve cinsel kimlik üzerinden halkın kutuplaştırılmasına neden olacak son derece tehlikeli bir ortama taşıyacaktır Türkiye'yi. Biz Türkiye İşçi Partisi olarak bakın bunu kamuoyu ile paylaşmak istiyoruz: kadın büromuz, hukuk büromuz, LGBTİ+ komisyonumuzun konuya ilişkin raporlarını ele aldık. Kadınların, eşitlik ve özgürlük mücadelesinde söz sahibi olan demokratik kitle örgütlerinin kamuya mal olmuş açıklamalarını, görüşlerini değerlendirmelerini aldık ve tüm bunlar değerlendirildiğinde Cumhur İttifakı partilerinin gündeme getirmiş olduğu bu anayasa değişikliği teklifine açık ve net biçimde hayır dediğimizi şimdiden ilan ediyoruz. Tüm kamuoyunu iktidarın toplumu inançlar ve cinsel kimlikler ekseninde kutuplaştırmaya çalışan, halkın ve kadınların gerçek sorunlarının konuşulmasına hizmet eden bu teklifi reddetmeye çağırıyoruz."

TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş 29 Aralık'ta düzenlediği, 2022 yılında yaşananları değerlendirdiği basın toplantısında LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemine de yer vermiştir.

"AKP iktidarı gitmeden bize insanca yaşam, insanca hayat yok. Tam da bu nedenlerle 2022 aynı zamanda AKP'nin kaybetme korkusunun büyüdüğü, bu nedenle baskıya, sansüre çok daha fazla sarıldığı bir yıl oldu. AKP'nin ötekileştirici, düşmanlaştırıcı politikalarının katlanarak arttığını gördük. İktidar eridikçe, halktan 'Geçinemiyoruz' çığlıkları yükseldikçe toplumu bölmeye dönük girişimleri hız kazandı. Alevileri bölüp iktidara mahkum etmeye dönük düzenlemeler, Kürtlere ve özellikle seçilmişlere dönük ağır saldırılar, LGBTİ yurttaşlarımızın dönük nefret söylemleri, muhalefet partilerini kriminalize ederek etkisizleştirme girişimlerinin ardı arkası kesilmedi 2022'de."

Ayrıca Baş, Cumhurbaşkanı adayı ve ortak aday tartışmalarına ilişkin görüşlerini açıklarken cinsel yönelime dayalı ayrımcılık yapmayacak bir adayın seçilmesi için çabalayacaklarını ifade etmiştir.

“Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini belirlenmiş bir takvim içerisinde ortadan kaldıracığını, Anayasa hükümlerini Anayasa Mahkemesini, AİHM’in kararlarını uygulayacağını, parti kapatmayı ve siyasi yasakları gündemden kaldıracığını, kayyum uygulamalarına son vereceğini, ırk, din, dil, cinsiyet, cinsel yönelim ayrımı yapmaksızın herkesin eşit yurttaşlık hakkını koruyacağını bir akit çerçevesinde taahhüt eden, yüzünü halka dönmüş ve geniş kitlelerin desteğini almış bir adayın seçilmesi için bütün gücümüzle çalışacağız.”

CHP Grup Başkanvekili Engin Özkoç, anayasa değişikliği teklifinin komisyon görüşmelerine ilişkin partisinin tutumunu açıklamak üzere 18 Ocak'ta düzenlediği basın toplantısında LGBTİ+'ların var oluşunu ve evlilik eşitliği hakkını küçümsemıştır.

“Ne dedi Recep Tayyip Erdoğan? Dedi ki ya bu bizim için tam gollük bir pas oldu. Ne dedi? Biz dedi buna uygun bir anayasa değişikliği getireceğiz dedi. Anayasa değişikliğini ne için getirmesi gerekiyor? Kadının kılık kıyafeti ile ilgili getirmesi gerekiyor. Peki böyle mi yaptı? Hayır öyle yapmadı. Yanına zaten Medeni Kanun’umuzda var olan evlilik sözleşmesinin içerisini bir şekilde değiştirerek, ufak bir değişiklik yaparak LGBT’lilerle ilgili bir düzenleme getirdiler. Sanki Türkiye’de korkunç bir patlama var bu konuda, Türkiye’nin en önemli sorunu bu.”

Özkoç, bu tutumunu ertesi günkü basın toplantısında da sürdürmüştür.

“Biz, kadınlarımızla ilgili daha özgürlükçü bir tutumu TBMM’nin gündemine bir kanun teklifi olarak getirdik. Onlar dediler ki anayasaya biz bunu koyalım dediler. Ama getirirken LGBT ile ilgili bir teklifi de ona ilaveten getirdiler. Ben çok merak ediyorum, AKP’li belediyelere, bizim belediyelere sordum LGBT’li vatandaşlardan evlenmek için başvuran var mı diye. Hiç başvuru yok. Acaba kendi belediyelerine ya da saraya başvuran var da böyle acil bir tedbiri alma gereğini niye hissettiler diye. Yasalara göre zaten her şey çok açık. Medeni yasaya, medeni hukuka göre her şey çok açık, çok net. Başörtüsüyle bu konunun bir alakası olmadığı çok açık, çok net. O yüzden biz getirdiğimiz teklifin arkasında duruyoruz. Türkiye’de esnafın derdi var bununla ilgili bir değişiklik geliyor mu? Çiftçinin derdi var, bununla ilgili bir değişiklik geliyor mu? Enflasyon alıp başını gidiyor bununla ilgili bir değişiklik geliyor mu? Kadınlarımız her gün öldürülüyor bununla ilgili bir değişiklik geliyor mu? Çocuk tacizleri almış başını gidiyor, bununla ilgili bakanlar bize geliyorlar bununla ilgili cezaları şöyle yapaalım böyle yapaalım diyorlar bununla ilgili bir değişiklik geliyor mu? Bununla ilgili bir değişiklik gelmiyor. LGBT’liler evlenebilir mi evlenemez mi ile ilgili bir değişiklik geliyor. Hakikaten bunlar ya bizim milletimizin akıyla dalga geçiyorlar ya da bunların akli başka türlü çalışıyor.”

■
BBP Genel Başkanı Mustafa Destici, 24 Ocak'taki anayasa değişikliği teklifine destek istediği basın toplantısında LGBTİ+'ları düşmanlaştırmıştır.

"Arzumuz, Meclis'te 400'ün üzerinde milletvekilimizin kabulüyle bu anayasa değişikliğinin gerçekleştirilmesidir. 360 ila 400 arası bir oyda kalırsa o zaman da elbette referanduma yani halkoylamasına gidecektir ki arzumuz da budur. Şayet 360'ın altında kalırsa o zaman referanduma gitmesi de mümkün olmayacak ama o zaman biz yine hal-kımıza gideceğiz ve kimin inanç hürriyetinden, gerçekten başörtüsüne özgürlükten yana olduğunu, kimin de başörtüsünün ve inanç hürriyetinin karşısında olduğunu milletimize tekrar hatırlatacağız ve anlatacağız. Kimin Türk-İslam aile yapısının korunmasından yana kimin de LGBT+'larla aynı safta olduğunu, kimin erkek erkeğe ya da kadın kadına evlilikten yana olduklarını açıkça milletimize anlatacağız. Bunun için bütün gruplara özellikle de altılı masada oturup da kendisini milliyetçi, muhafazakar, maneviyatçı olarak tanımlayan partilere çağırımız; gelin, bu anayasa değişikliği teklifine hem komisyonda hem Genel Kurul'da 'evet' deyin, Türk milletiyile, İslam hükümetiyile karşı karşıya gelmeyin."

İYİ Parti Grup Başkanvekili Erhan Usta, anayasa değişikliği teklifinin komisyon aşamasında düzenlediği basın toplantısında LGBTİ+'ların evlilik eşitliğine yönelik bir talep olmadığını söylemiş ve metni yalnızca teknik bir bakımdan eleştirmiştir.

"Bizim kanunlarımızda, hem medeni kanunda hem türk ceza kanununda hem de nüfusla ilgili kanunda bir kadınla bir erkeğin evlenmesi hususunda başka bir konu mümkün değildir. Yani bu aslında kanunen, anayasada yapılan değişiklik kanunen zapturapt altına alınmıştır. Bunu çok net bir şekilde aslında ilk günkü konuşmasında Sayın Özlem Zengin, teklif sahibi olarak ve AKP Grup Başkanvekili olarak ifade etmiştir. Ben tutanaktan buradaki Özlem Hanım'ın 41. maddeye ilişkin konuşmasını size de vereceğim. Zaten yaklaşık 50 dakikalık konuşmasında buraya sadece 1 dakika ayırmıştır kendisi. Tamamen başörtüsü konusunda yoğunlaşmıştır. Şimdi şu şekilde söylüyor: '41.maddedeki teklifimiz aslında çok sarıh bir teklif. Bu yüzden konuşmamızın ana kısmının ben 24. maddenin oluşturacağını düşünüyorum. Çünkü anayasamızın 41. maddesinde aslında hukuken zaten nüfus kanununda, medeni kanunda çok sarıh olarak anlaşılabilceği gibi Türkiye'de ancak bir kadın ve bir erkek ilgili evlilik birliği gerçekleştirilebilir. 41. maddeye baktığımızda bu hükmün altının çizildiğini görüyoruz.' Değerli arkadaşlar, bir şeyin altını çizmek için anayasa değişikliği yapılmaz. Yani, böyle bir şey olabilir mi? Toplumsal böyle bir talep de yoktur değişikliğe ilişkin. Dolayısıyla 24. maddenin peşine 41. maddeyi onun kuyruğuna takıp da bu işi çıkmaza sokma gayreti içinde olmuştur AKP ve MHP. Biz de çok net bir şekilde görüşümüzü ifade ettik. 41. madde ile ilgili herhangi bir düzenleme ihtiyacı yoktur. 24. madde ile hep birlikte çözelim dedik. Fakat çözüme teklifimiz ve çözüme irademiz Cumhur İttifakı tarafından reddedilmiştir."

Basın toplantısının devamında söz alan İYİ Parti Antalya Milletvekili Feridun Bahşi ise "Anayasadaki değişiklikler toplumsal uzlaşa metnidir. Bu şekilde yapılması

gerekir. Sadece AK Parti ile Milliyetçi Hareket Partisi bu teklifi hazırlamışlar, bizimle bile doğru dürüst konuşmadılar, meclise getirdiler. Arkasında Sayın Usta'nın dediği gibi Özlem Hanım dedi ki 'altını çizmek için yaptık.' Böyle bir şey olmaz. Bu metin zaten kendi içinde de hem çelişkiler barındırıyor hem ayrıntılı yazılmış." ifadelerini kullanmıştır.

AKP Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, 25 Ocak'ta düzenlediği anayasa değişikliğine ilişkin basın toplantısında LGBTİ+'ları tehdit olarak tanımlamayı sürdürmüştür.

"Aileyi koruma adına koyduğumuz maddeye itirazları var. Efendim, Türkiye'de böyle bir tehlike yok, eşcinsellerin evliliği falan söz konusu olmaz, medeni hukukta evlilik kavramı tarif edilmiş filan. Doğrudur bunlar doğrudur ancak anayasaya mutlaka ama mutlaka ileriye dönük toplumu tehdit edecek bir yaklaşımı öngörerek oraya dercetmenin ne mahsuru var? Bunu yapmak zaten bizim vazifemiz öyleyse sulandırmak için öyleyse karşı çıkmak için böyle efendim, amiyane ifadesiyle üfürükten gerekçe koymayacaksınız. İşleri güçleri milletin aleyhine olabilecek yaklaşımların önünü açmaktır. Nerede milletin lehine bir çalışma var, onun için sudan sebepler üretiyorlar. Bu da bunlardan birisi arkadaşlar, altılı masanın bütün mahareti de budur."

Aydemir, 26 Ocak'ta düzenlediği basın toplantısında ise LGBTİ+'ları heyule ve sıkıntılı bir yapılanma olarak tanımlayarak nefret söyleminde bulunmuştur.

"Aileyi korumaya dönük bir madde var. Ne diyoruz biz? Aile bir erkek ve bir kadından müteşekkildir. Ama şimdi cari olarak özellikle dışarıda aporotta bekleyen bir yaklaşım var. Yani LGBT diye bir heyule, bir sıkıntılı yapılanma var. O yapılanmayı, aileyi deforme etmek için kullanan çevreler var, kullanmaya çalışan çevreler var. Onu da mutlaka ama mutlaka bertaraf etmek için anayasaya böyle bir maddenin kaydedilmesi lazım. Buna bile karşı çıkıyorlar bakın. Aileyi korumak sonuçta ya. Aileyi koruma adına anayasada böyle bir madde olsun istiyoruz buna bile karşı çıkıyorlar. Niye arkadaşlar? Bunların millet diye bir dertleri yok. Millete dönük samimi bir bakış açıları yok."

HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, meclis genel kurulunda da dile getirdiği depremden etkilenen LGBTİ+'ların sorunlarına 22 Şubat'ta düzenlediği basın toplantısında da yer vermiştir.

"Sadece erkek görevlilerden oluşan ekiplerin sunduğu hizmetlere kadınların ve LGBTİ+'ların erişiminde toplumsal ve kültürel faktörler gibi nedenlerle eksiklikler yaşanacağı unutulmamalı... LGBTİ+'lar içinse en önemli sorun güvenli alan bulmak. Depremden önce de zaten uzun bir süredir hedef gösterilen, nefret söylemine maruz kalan LGBTİ+'lar depremden sonraki ilk üç gün yemek ve su bulmakta dahi zorlandıklarını ve toplu olarak kalınan çadırlara erişemediklerini ifade ediyorlar. Deprem bölgelerinde kalanlar halen özellikle resmi kurumların ve belediyelerin gıda desteği için açtığı toplanma alanlarına gideemediklerini ve gittiklerinde ayrımcı söylem ve davranışlarla karşılaştıklarını ifade ediyorlar."

■
AKP Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde mecliste düzenlediği basın toplantısında Millet İttifakı'nı bölme arzusuna LGBTİ+'lar üzerinden ulaşmaya çalışmaktadır.

"Saadet Partisi seçmeninin yüzde doksanı Temel Karamollaoğlu'nun durduğu yerde değil. Onlar, LGBT'cilerle yürümezler. Onlar, İstanbul Sözleşmesi'nin arkasında durmazlar. Ben bunu biliyorum. Kemal Kılıçdaroğlu'nun yanında yöresinde olanlar, 'İlk yapacağımız şeylerden biri İstanbul Sözleşmesi'ne geri dönmektir.' diyor. Öyleyse Saadet Partisi seçmeni bunu yapmayacaktır. Tıpkı İYİ Parti seçmenleri gibi. İYİ Parti seçmenlerinin de kahir ekseriyeti bu devleti 'terörist' diye tarif edenlerle, 'bu devlet yıkılmalıdır' diyenlerle beraber yol yürümezler."

Aydemir, benzer tutumu 23 Mart'ta düzenlediği basın toplantısında da sürdürmüştür.

"Bu masa bu ülkeyi nasıl yönetir arkadaşlar? Dün İYİ Parti Genel Başkanı'nın İstanbul Sözleşmesi'ne ait çok iri kıyım notları vardı. İktidar olur olmaz hemen anında yürürlüğe koyacağız diyordu. Peki Saadet Partisi ne diyor? Tam tersini söylüyor değil mi? Tam tersini iddia ediyor. Nasıl anlaşacaklar arkadaşlar? Nasıl bu ülkeyi yönetecekler? Cumhurbaşkanı hep vurgu yapıyor ya: 'Ülke yönetiyoruz ülke, devlet yönetiyoruz devlet' diye. İşte böyle. Bunların kafasında ülke kavramı gelişmemiş, devlet kavramı gelişmemiş. Bir çadırdan ibaret zannediyorlar ya. Böyle bir şey olur mu? İşte LGBT'ye karşı çıktıklarını söylüyorlar. HDP'liler tam tersini söylüyor, biz onlara özgürlük vereceğiz diyor. İYİ Parti'nin Genel Başkan Yardımcısı kızlarını, evlatlarını LGBT'cilerle yürüyüşe, nümayişe gönderiyor. Biri nerede öbürü nerede bakın arkadaşlar."

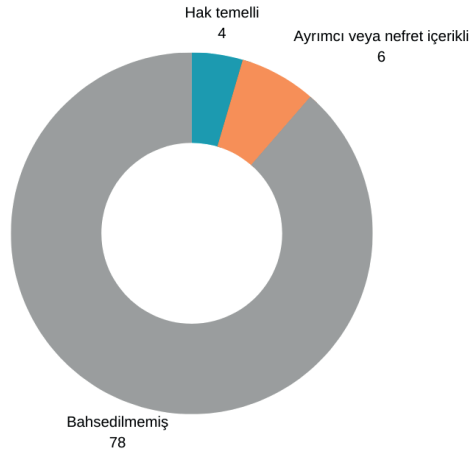
AKP Amasya Milletvekili Mustafa Levent Karahocagil de 13 Mart'ta düzenlediği basın toplantısında Millet İttifakı'nı eleştirirken LGBTİ+'ları şer odağı olarak tanımlamış ve düşmanlaştırmıştır: *"Altılı masanın yayınlamış olduğu bu metnin ana fikrini söylemem gerekirse; onlar, Avrupa'yı, ABD'yi, HDP'yi, PKK'yı, FETÖ'yü, şer odağı LGBT lobilerini memnun etmek için ellerinden geleni yapmışlar diyebilirim."*

c. Grup Toplantıları⁸

Grup toplantıları, mecliste grubu bulunan siyasi partilerin haftalık olarak düzenlediği, genellikle ilgili haftada ülke gündeminde bulunan meselelere dair partinin görüşlerinin, eleştirilerinin ve politikasının genel başkan tarafından açıklandığı toplantılardır. Grup toplantılarına milletvekillerinin yanı sıra izleyici olarak yurttaşlar da katılabilmektedir. Grup toplantıları uzun zamandır salı ve çarşamba günleri yapılmakta olup TBMM Televizyonu tarafından canlı olarak yayınlanmaktadır.

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında mecliste grubu bulunan 5 siyasi parti toplam 88 grup toplantısı düzenlemiştir. LGBTİ+'lar toplamda 4 grup toplantısında hak temelli biçimde, 6 grup toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemlerle karşılaşmıştır. İYİ Parti'nin grup toplantılarında LGBTİ+'lar hiçbir biçimde gündem olmamıştır. LGBTİ+'lardan en çok bahseden ise AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan olmuştur. Ancak Erdoğan, hiçbir konuşmasında LGBTİ+'ları hak temelli bir biçimde ele almamıştır. Aksine, izlenen yasama yılında siyasi iktidarın "ailenin korunması" ve "küresel güçlerin dayattığı sapkın akımlarla mücadele" argümanlarıyla LGBTİ+ karşıtı siyasetinde el yükselttiğini söylemek mümkündür. Belirtmek gerekir ki, Erdoğan uzun zamandır Türkiye'de görünürlüğünü en yüksek olan siyasetçidir. Neredeyse bütün konuşmaları ana akım medya kanalları tarafından canlı yayınlanmaktadır. Bu durum, LGBTİ+ karşıtı söylemin yerleşmesi ve yayılması için zemin oluşturmaktadır.

Grup Toplantıları

⁸ Grup toplantıları, siyasi partilerin sosyal medya hesaplarından canlı olarak paylaştığı videolar ve internet sitelerinde yer alan transkriptler üzerinden izlenmiştir.

İzlediğimiz yasama yılının ilk aylarında Anayasa'nın din ve vicdan özgürlüğü ile ailenin korunması başlıklı maddelerinde yapılması teklif edilen anayasa değişikliği sık sık gündemde olmuştur. Bu gündemi dile getiren isimlerin başında Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan gelmiştir. 2 Kasım'da yapılan AKP grup toplantısında LGBTİ+'ları kastederek nefret söylemi üretmiştir.

"Bu teklifin, başörtüsü meselesini bir daha açılmamak üzere milletin gündeminden çıkarma yanında muhalefet için de bir turnusol kağıdı olacağına inanıyorum. Teklif görüşmeleri başlayınca; kimin demokrasiden, özgürlüklerden ve aileden, kimin de faşizmden ve sapkınlıktan yana olduğu görülecektir. Bizim beklentimiz; siyasi görüşü ve partisi ne olursa olsun milletimizin iradesini temsilen Meclis'te bulunan her milletvekilinin ben inanıyorum ki bu teklifi destekleyecektir."

Erdoğan, 21 Kasım'da yapılan partisinin grup toplantısında nefret söylemini sürdürürken LGBTİ+'ların evlilik eşitliği hakkını savunmakla çocuk istismarını kıyaslamıştır.

"CHP'nin gündeme getirdiği başörtüsüyle ilgili bu teklifi, Türkiye bu temel hak konusunda bir daha benzer tartışmaların içine düşmesin diye anayasa hükmü haline dönüştürdük. Ayrıca bu teklife aile yapımızı küresel sapkın akımların saldırılarından korumaya yönelik bir madde de ekledik. Küçük yaşta evlendirildiği iddia edilen bir evladımızın trajedisinden milletimizin inancına saldıranların aile kurumunun korunması hususundaki samimiyetini, bu vesileyle tartma imkanı bulacağız. Önümüzdeki dönemde çocuklarımızı, gençlerimizi ve aile yapımızı karşı karşıya bulduğumuz güncel tehditlerden korumak için atacağımız ilave adımlarda da kimin nasıl pozisyon alacağını yakından izleyeceğiz."

22 Kasım'da yapılan HDP grup toplantısında Eş Genel Başkan Pervin Buldan, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü kapsamında yaptığı konuşmada HDP'nin LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı duruşunu ortaya koymuştur.

"Sadece kadınlar da değil farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip olanlar yaşamlarının her alanında şiddete ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Oysa çok iyi bilinmelidir ki hiçbir kesimin hakları bu iktidarın insafına tabi değildir. Bu iktidar kimsenin varlığını, yaşam biçimini tehdit edemez yaşam hakkını engelleyemez. Biz HDP olarak asla buna müsaade etmeyeceğiz."

Aynı gün yapılan MHP grup toplantısında ise Genel Başkan Devlet Bahçeli, LGBTİ+'ları düşmanlaştırdığı konuşmasında aynı zamanda LGBTİ+'ları terör saldırılarıyla bir tutarak anmıştır.

"LGBT'yi desteklemek, Türk ve İslam'ın kıymet hükümlerine husumet cephesi açmak bir hak mıdır? Yoksa bir sapkınlık mıdır? İstiklal Caddesi'nde bombayla bebek

arabası devirmek, Ecrin ve Yağmur evlatlarımızla birlikte 6 insanımızı katletmek bir hakkın konusu mudur? Yoksa şerefsizliğin mi göstergesidir? Televizyon ekranlarında sabitlemiş sahte ve sabit fikirli sözde yorumculara, kerameti kendinden menkul cehil uzmanlara, aydınım diye ortalıkta gezinip fecrimizi ve nefesimizi kesmeye odaklanmış şarlatanlara bilmediğimiz hangi hak ve hukuk zemininde katlanmak, dayanmak mümkün ve muhtemeldir? Türkiye düşmanlarıyla mücadele, ihanete beden olmuş grup, örgüt, oluşumlara direnme hem hakkımız hem de sonuna kadar görevimizdir.”

AKP Genel Başkanı Erdoğan 18 Ocak'ta yapılan grup toplantısında, seçim sürecinde sık sık başvuracağı "LGBT'ci" söylemini **ilk kez** bu grup toplantısında dile getirmiştir.

“Şimdi çok açık ve net bir şey söylüyorum, siz ortağınız ile birlikte malum LG-BT'cilerle beraber yürüebilirsiniz onlarla beraber adım atabilirsiniz, bizim onlarla da işimiz yok. Çünkü aile kurumumuzu çok sağlam zemine oturtmanın adresi AK Partidir.”

Yine seçim sürecinde pek çok kez dile getireceği ifadeleri 1 Şubat'ta yapılan grup toplantısında gündeme getirmiştir. Bu ifadelerde LGBTİ+'ları kriminalize eden ve ötekileştiren söylemler yer almaktadır.

“Toplumun taşıyıcı sütunu olan aile kurumunu sapkın akımlardan koruyacak anayasa değişikliği teklifimizi Cumhuriyet ittifakı olarak meclisimizin takdirine sunduk. Şimdi altılı masaya yükleniyor ve soruyorum. Biz kutsal saydığımız aile kurumunu anayasa teminatı altında parlamentoya sunduk. Ve aile kurumunu kutsiyeti içerisinde parlamentoya getirirken ey bu altılı masanın içinde olanlar çıkın da açıkça mertçe LGBT'ye kimler savunuyor kimler savunmuyor bunu da söyleyin. Bizim LGBT ile ne ilgimiz ne alakamız yok çünkü biz aileyi kutsamışız, onu kutlu bir kurum olarak sayıyoruz, bu kutlu kuruma da herhangi bir sağdan soldan karışık tiplerin yürümesini kabullenmiyoruz ve bizim ailelerimiz tarihten bugüne hep gelmiş ve bu anlayışla bugünlere ve inşallah yarınlara da yürüyecek.”

31 Ocak'ta yapılan grup toplantısında HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan, partisinin de dahil olduğu Emek ve Özgürlük İttifakının cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı olduğunu ilan etmiştir.

“Açık ve net söylüyoruz; ülkeyi yıkımdan kurtararak eşit ve ortak geleceğe taşıyacak temel güç HDP ve birlikte mücadele ortaklığı kurduğu Emek ve Özgürlük İttifakıdır. Çünkü bu ittifak faşizme, karanlığa, emek sömürüsüne, ekolojik talana, kadınlara yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığa, inanç ve kültürlerin yok sayılıp ötekileştirilmesine, cinsiyet kimliğinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılmaya, tüm toplumu teslim alıp tek sesliliğe mahkûm etmek isteyenlere karşı kurulmuş en güçlü toplumsal ittifaktır.”

31 Ocak günü yapılan CHP grup toplantısında Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu, doğrudan Boğaziçi Üniversitesi LGBTİA+ Çalışmaları Kulübünden

■ bahsetmese de yaptığı tarif ile güncel vakalar değerlendirildiğinde kulübün kapatılmasını işaret ettiği açıktır.

“Değerli arkadaşlarım; aldılar, yerine (Melih Bulu’nun) Brütüs Naci’yi getirdiler. Bakın ne yaptı? Bir, hocaları kovdu. Dünyanın saygı duyduğu, dünya biliminin göz önünde tuttuğu ve onlara saygı duyduğu bilim insanlarını üniversiteden attılar. Hocaları kovdular, öğrencileri dövdürdüler, hatta bazılarını hapse attırdılar. Bir kulüpleri vardı, kulüplerini tamamen kapattılar ve okul 200 sıra geriye düştü, dünya üniversiteler listesinde 200 sıra birden geriye düştü.”

AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, partisinin 1 Mart’ta yapılan grup toplantısında komisyon görüşmeleri biten ancak meclis genel kuruluna getirilmeyen anayasa değişikliği teklifinde kararlı olduğunu dile getirmiştir: *“Bu konudaki samimiyetimizden milletimizin şüphesinin olmadığını biliyoruz. Bu konuya dair ilgili arkadaşlarımız gerekli çalışmaları sürdürüyorlar. Bu konuyu da inşallah en kısa zamanda neticelendirmek bizim görevimizdir.”* Ancak buna rağmen, bahsi geçen anayasa değişikliği teklifi meclis genel kurulunda görüşülmeden yasama yılı sona ermiştir.

HDP Eş Genel Başkanı Pervin Buldan, 7 Mart’ta yaptığı konuşmada deprem bölgesinde LGBTİ+’ların yaşadığı sorunları grup toplantısında gündeme getiren tek parti lideri olmuştur.

“Yine hayatın her alanında ayrımcılığa uğrayan, iktidarın hedefinde olan LGBTİ+ bireyler deprem felaketinde de aynı ayrımcılığa ve eşitsizliğe maruz kalmıştır. Nefret politikalarının bir sonucu olarak temel ihtiyaçlara dahi erişememişlerdir. Çoğu zaman kendi aralarındaki dayanışma ile ihtiyaçlarını temin etmişlerdir.”

ç Komisyon Toplantıları⁹

Komisyon toplantıları işlevsel olarak kanun tekliflerinin meclis genel kurul gündeminde görüşülmeden önce ilgili komisyonda çalışan milletvekilleri tarafından incelendiği, teklif üzerine görüşlerin açıklandığı, değişiklik önerilerinin verildiği ve diğer görüşmelerin yapıldığı, bunların sonunda ise bir komisyon raporu hazırlanarak meclis genel kuruluna iletildiği yapılardır. Dolayısıyla mecliste politika üretilen konuların mutfağı olarak tarif edilebilecektir. Medyadaki görünürlüğü diğer yasama faaliyetlerinden daha zayıftır; bunda komisyon toplantılarının görüntülü ve sesli olarak yayınlanmamasının etkisi büyüktür. Komisyon toplantılarında milletvekillerinin yanı sıra ilgili konularda

⁹ TBMM internet sitesinde komisyon toplantıları tutanakları düzenli olarak yayınlanmaktadır. Bu başlık altındaki içeriklerin tamamı ilgili tarihlerde yapılan komisyon toplantılarının TBMM internet sitesinde yayınlanan tutanaklarından edinilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi (2023). Komisyon Tutanakları. (28.08.2023). Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/KomisyonTutanaklari>

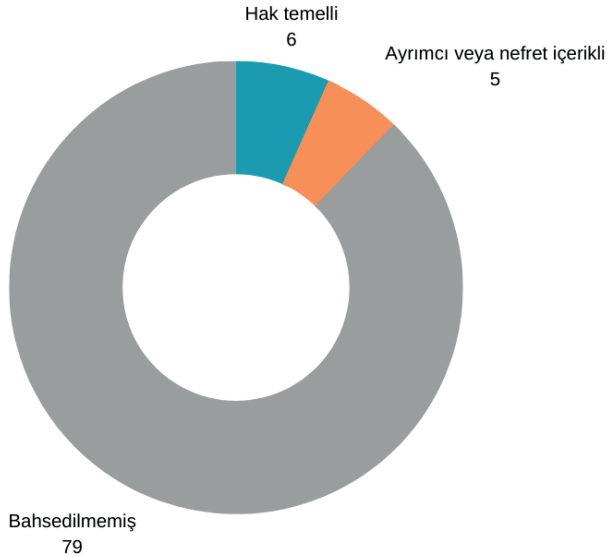

bürokratlar ve uzmanlar da dinlenebilmektedir. Bu kişiler komisyonda söz aldığı anda komisyon tutanaklarına sözleri aynen geçirilmektedir.

LGBTİ+'lar en çok bütçe görüşmeleri nedeniyle Plan ve Bütçe Komisyonu'nda ve anayasa değişikliği teklifi nedeniyle Anayasa Komisyonu'nda gündem olmuştur. Mecliste bir önceki yılın bütçesinin kesin hesabının çıkarıldığı ve sonraki yılın bütçesinin hazırlanıp onaylandığı bütçe görüşmeleri dönemi; uygulamada meclisin en çok mesai yaptığı, en yakıcı sorunların konuşulduğu ve en hararetli tartışmaların yapıldığı dönemidir. Bu dönemde ülkedeki sorunların ve üretilen politikaların görünürlüğü artmaktadır. LGBTİ+'lar da bu süreçte diğer aylara nazaran meclis gündeminde daha çok yer bulmuştur. Ayrıca, aşağıda görülecektir ki Anayasa Komisyonu görüşmelerinde LGBTİ+'lara yönelik ciddi niteliğe ve niceliğe sahip ayrımcı veya nefret içerikli söylem mevcuttur. Bunun karşısında, hak temelli söylem yer bulamamıştır.

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında, bu izleme çalışması kapsamında analiz edilen 13 ihtisas komisyonu ile 3 tali komisyon toplam 90 tane komisyon toplantısı düzenlenmiştir. Komisyon toplantılarında LGBTİ+'lar toplamda 10 kez hak temelli biçimde (6 farklı toplantıda), 23 kez ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle (5 farklı toplantıda) karşılaşmıştır.

Komisyon Toplantıları

2 Kasım'da düzenlenen Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturma sürecinde LGBTİ+ kapsayıcılığına vurgu yapan HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının konu hakkındaki tutumunu şöyle eleştirmiştir.

"Şimdi, önceki yıllarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturmayı vaat ederken –burada, bütçede birçok kez bu sözleri duymuştuk– şimdi 'toplumsal cinsiyet' sözünü nerelerden nasıl çizeceğinizi bilemediğiniz bir noktaya vardınız maalesef. 'LGBTİ+'ların hakları tabii ki olmalı olmaz mı' dediğiniz en asgari bir noktadan neredeyse onların varlığını yasaklayacağınız bir noktaya geldiğiniz için sizi eleştirmek ya da öneri sunmak, gerçekten, aslında biraz anlamsızlaştı. Zaten yurttaşlara kulak verseniz sorunlarını da isteklerini de gayet net, açık anlattıklarını görürsünüz. Biz onlara biraz kulak verdik ve geçtiğimiz hafta sonu Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe Çalıştayı düzenledik, geleneksel olarak yapıyoruz bunu. Her yurttaş gibi sorumluluklarını yerine getiren ama haklarından mahrum bırakılan LGBTİ+'lar ne diyor biliyor musunuz? 'Vergi veriyoruz, nefret alıyoruz' diyorlar. Daha çok fazla sorunu ifade etti tüm katılımcılar ancak süre kısıtlı, hepsini anlatmam mümkün değil."

Aynı toplantıda HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay ise spesifik olarak kadın ve LGBTİ+'ların sorunlarına yönelik politika üretecek bir bakanlığın gerekliliğine vurgu yapmıştır.

"Öncelikle, tabii ki isterdik ki bir kadın bakanlığı olsun ve biz bir kadın bakanıyla konuşalım çünkü kadınların sorunları gerçekten çok yüksek. Bu ağır ekonomik buhranın yarattığı sorunlar bir taraftan, bir taraftan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yarattığı sorunlar, nefret dilinin, nefret söyleminin özellikle LGBTİ+ kesimlere yönelik yarattığı sorunlar; bütün bunları alt alta çokça sıralayabiliriz."

Yine aynı toplantıda CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu, Anayasa'nın din ve vicdan özgürlüğü ile ailenin korunması maddelerinde değişiklik öneren anayasa değişikliği teklifini LGBTİ+ haklarını esas alarak yorumlamak yerine boşanma oranları üzerinden eleştirmiştir.

"Bakın 'aile' filan dediniz değerli arkadaşlarım, aile, aile ne oluyor? İşte, aileyle ilgili düzenleme yapacağız. Ya, aile buraya mı kaldı? Boşanmaların temelinde, değerli arkadaşlar, İstanbul Sözleşmesi mi var, LGBT'liler mi var? Boşanmanın temelinde –demin de anlattığım– bu çarpık ekonomik model var değerli arkadaşlarım, uyuşturucunun temelinde de bu var ve sizin dindar ve muhafazakâr olmanız hiç kimsenin çocuğunu bu kötülüklerden maalesef kurtaramıyor değerli arkadaşlar. Sizin inandığınız değerleri artık çocuklarınız, bizim, hepimizin çocukları yetersiz buluyor. Niye? Uygulamış olduğunuz ekonomik ve sosyal politikalar sizi bu hâle getirmiştir."

CHP İstanbul Milletvekili İbrahim Kaboğlu ise Anayasa'da katı ve tekçi bir aile tanımının yapılmasına karşı tutumunu AİHM kararlarına atıf yaparak açıklamıştır.

"İkinci sorum ise aile tanımıyla ilgili. Anayasa madde 41'de, aile tanımının kadın-erkek olarak yeniden yazılması insan haklarının özünün yadsınması olmayacak mıdır? Zira, toplumsal bakımdan bu bir toplum mühendisliği değil mi? Aile evlilikle kurulmuş birliğe indirgenebilir mi? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de bu konuda kararı var bildiğiniz gibi. Sonra siyasal rejim açısından, özgür birey yerine güdümlü birey ve aile yapısına dayalı toplum projesi siyasal açıdan totaliter rejim inşa girişimi değil midir?"

15 Kasım'daki Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında MHP İstanbul Milletvekili Feti Yıldız, LGBTİ+'ların hak savunuculuğunu engelleyecek ve cinsiyet uyum sürecini yasaklayacak yasaların hazırlanmasını önermiştir.

"Şimdi, tabii, daha önemli konular da var. Mesela, kadına, aileye ve çocuğa karşı sinsice faaliyet gösteren kirlı ve hastalıklı biri... Buna prim verilmemesi gerekir. Bunları görüyoruz, pedofili niteliği taşıyan suçlara yönelik cezaların ağırlaştırılmasının yanı sıra, LGBT propagandası ve tıbbi zorunluluk dışına cinsiyet değişikliğini teşvik etmeyi yasaklayan düzenleme yapılması düşünülmelidir. Kadına karşı şiddet konusunda, mağdur sayısının azalmasına rağmen, maalesef istenilen yerde değiliz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak Meclis Başkanlığına sunmuş olduğumuz ruh sağlığı yasa teklifi bir an önce Meclis Genel Kuruluna getirilmelidir."

Aynı toplantıda HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ise iktidarın LGBTİ+'lara yönelik nefret pratiklerine vurgu yaparak bu pratiklerin LGBTİ+'ların birçok kamu hizmetinden yararlanamamasına sebep olduğunu, bu durumun önüne geçmeye yönelik aksiyon alınması gerektiğini belirtmiştir.

"Diğer bir mesele, LGBTİ+'ları tümüyle hedef hâline getirdiniz, bırakın haklarını, bırakın hukuksal mekanizmalardan yararlanmalarını -ki yararlanmaları mümkün olmuyor çünkü toplumda sizin yaydığınız aynı nefret söylemiyle karakollarda da mahkemelerde de karşılaştıkları için mahkemelere ya da karakollara başvuru yapamıyorlar, her türlü ayrımcılıkla karşı karşıyalar, yaşamları dahi tehdit altında, varlıkları dahi tehdit altında. Bütçeleri düzenlerken kadınların ve LGBTİ +'ların özgün ihtiyaçlarını düşünerek toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeye ne zaman geçeceğiz?"

Yine aynı toplantıda HDP Mersin Milletvekili Fatma Kurtulan ise hapishanelerdeki LGBTİ+'lara yönelik tecrit rejimini Espiye Hapishanesinde ziyaret edilen bir mahpus üzerinden gündeme taşımıştır.

"Yine, hapishanelerde intihar vakaları çok artıyor Sayın Bakan. Mesela, biz Komisyon olarak dün Espiye'deydik. Espiye'de bir mahkûm şunu söylüyor: 'Ben mahkûmen 3 tane ayrı ayrı cezaevinin denetiminde, kurumlardan 'Yalnız başına kalmaz.' raporu almışım. Buna rağmen şu an tek kişilik hücredeyim, tek kalıyorum.' diyor. 'Yarın bir gün benim başıma bir şey getirildiğinde sorumlusu kim?' diye bize sordu, ben de size sormak isterim. Bu, Espiye'de LGBTİ'li bir mahkûmdu, Komisyonumuz onu ziyaret etti."

17 Kasım'da gerçekleşen Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında MHP İzmir Milletvekili Tamer Osmanağaoğlu ikili cinsiyet rejimi dışındaki beyanları "Kültür emperyalizminin en büyük tehlikelerinden birisi olan kimliksiz, kişiliksiz ve cinsiyetsiz tanımlamalar" şeklinde nitelendirirken bunun sebebinin gençlerin "Türk-İslam ananesine uygun olmayan, yozlaşmış kültürel akımlara, marjinal ideolojilere ve sapkın söylemlere maruz kalması" olarak işaret ederek LGB-Tİ+'ları ötekileştirmiştir.

"Türk devletinin, Türk kültürünün kıyamete kadar baki kalması için gerekliliğinin her zaman altını çizdiğimiz aile kurumunun dejenere edilmeye çalışılması, dolayısıyla insan varlığına kastedilmeye çalışılması da kültürel emperyalizmin hedef kalemlerinin başında gelmektedir. Bu dayatmaların Türk kültürünün önündeki en büyük tehditlerden biri olduğunu altını çizerek ifade etmek isterim. Medeniyet birikimimize aykırı, kültürel genetiğimizin reddettiği bu gerçeği dikkatlerinize sunmak da inkâr edilemeyecek sorumluluklarımızın arasındadır."

Yine MHP Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz, Osmanağaoğlu'nun söylemlerine paralel olarak LGB-Tİ+'ları ötekileştiren ve düşmanlaştıran söylemleri mecliste dile getirmiştir.

"Küreselleşme ve kültür emperyalizminin yıkıcı ve yok edici tesirlerine karşı Bakanlığımızın Türk millî kültürünü yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak adına yapacağı çalışmalar bir kez daha önemini ortaya koymaktadır. Özellikle oyunculardan çizgi filmlere, dijital içerik üretimlerinden sosyal medya platformlarına, dizi ve filmlerden roman, hikâye, anime ve kliplere kadar kültür emperyalizminin ve fonlandığı yapıların cinsiyetsiz toplum oluşturmaya ve aile kurumunu yok etmeye yönelik saldırılarına karşı aile ve kültür gibi olguların tahkim edilmesi ve korunması oldukça yerinde olacaktır."

Aynı toplantıda Türkiye'de LGB-Tİ+ temalı içerikler de dahil birçok farklı sosyal/politik grubun görünürlüğüne ket vuran RTÜK'ün ayrımcı politikalarını AKP Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi desteklemiştir.

"Yine, aynı şekilde, özellikle sabah da burada böyle Meclisin mehabetine uygun düşmeyen, bir kamu görevlisinin, RTÜK Başkanımızın böyle farklı sözlerle taciz edilmesini veya laf atılmasını da asla ve asla doğru bulmadığımı da burada belirtmek istiyorum. RTÜK Başkanımıza da -ki sizin Bakanlığınıza bağlı değil ama ilişkili bir kuruluş olduğu için- özellikle millî şuurun gelişmesinden dolayı; aile yapısına, aile yapısının desteklenmesine vermiş olduğu katkılarından dolayı da ben huzurlarınızda teşekkür ediyorum."

18 Kasım'daki Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısında HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, "Eğer sizin yerinizde bugün ehil biri olsaydı ...sık sık nefret söyleminizin hedefinde kalan transların katledildiği; ... bir ülke olmazdı burası." açıklamasıyla İçişleri Bakanlığı tarafından üretilen nefret söyleminin

toplumdaki yansımasına vurgu yapmıştır. “Her konuşmanızda LGBT+’lara yönelik kriminalize eden, hedef gösteren ve aşağılayan nefret söylemlerinde bulunuyorsunuz.” şeklinde devam eden Kerestecioğlu, Süleyman Soylu tarafından üretilen nefret söylemlerini ifşa etmiştir.

“Birkaçını hatırlatayım: LGBT’ciliğin kökü dışarıdadır. Adam, Avrupa’dan, Amerika’dan, dünyanın birçok yerinden Türkiye’deki sözde derneklere yardım ediyor, erkekle erkeğin, kadınla kadının evlenmesini teşvik etmeye çalışıyor, LGBT’cilik yapıyor. Türkiye’ye LGBT’yi getirecekler.”

Son olarak, cinsel yönelimin ithal edildiği şeklindeki söyleme tepki göstererek LGBTİ+ haklarını korumanın bir tercih değil zorunluluk olduğunu belirtmiştir.

“İnanın, bu kadar manipülasyonu okurken beynim yandı. Siz kişilerin cinsel yönelimlerini ithal edilir bir şey mi zannediyorsunuz? Siz bu ülkede bir Bakansanız, bu ülkenin ayrımsız tüm yurttaşlarının haklarını eşit olarak korumak zorundasınız. Homofobiksiz, evet, anlaşılıyor. Kimseyi sevmek zorundasınız demiyorum, nasıl sevilmiyorsanız siz de sevmek zorunda değilsiniz. Ancak sorumluluğunuzu yerine getiremeyecek kadar herkese nefret doluysanız istifa mı, af mı, ne yapıyorsunuz onu yapacaksınız; net olan bu.”

Aynı toplantıda HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy, Türkiye’nin Cumhurbaşkanı kararıyla İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesini ve bu durumu meşrulaştırmaya yönelik söylemleri eleştirmiştir.

“Tek adamın bir gece yarısı ‘İstanbul Sözleşmesi’nden çıktık.’ kararı verdiği andan itibaren şiddeti engellemeye yönelik politika geliştirmek yerine, çıkma kararını meşrulaştırmaya dönük muhtelif çabalar içerisine girildi, bütün bakanlıklar açısından söylüyorum bunu. ‘Eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle ediliyor.’ denilerek LGBT+’lar hedef gösterildi. ‘Toplumsal ayrıştırmaya sebep olduğu için çıkıldı.’ ve ‘Bu konuda sürekli erkekleri suçlayan dil yanlış.’ denildi. Ne oldu? Emniyet Genel Müdürlüğü erkeklerin kadınlardan daha çok öldürüldüğü kıyaslaması yaparak ‘erkek şiddeti’ diye bir kavram uydurdu.”

Aynı toplantıda, bir önceki toplantıdaki Osmanağaoğlu ve Kılavuz gibi diğer MHP’li milletvekillerinin gündeminde de yer alan milli beka kaygısını, MHP İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar LGBTİ+’ları nefret söylemiyle hedef alarak ifade etmiştir.

“Asıl üzerinde yoğunlaştığımız alanlardan bir diğeri de gençlerimizin terör ve uyuşturucu gibi belalarla karşı karşıya kalmasıdır ve bizim onları korumak için almış olduğumuz tedbirlerdir. Bizim ne terör örgütlerine ne uyuşturucu baronlarına ne de sapkın ideolojik akımlara kaptıracağımız tek bir evladımız, tek bir gencimiz yoktur. Siyaset içerisinde olup da cari açığımızı uyuşturucu kaynaklarından temin edilecek gelirlerle kapa-

■
tacağımızı söyleyenler hezeyan içerisindedirler. Zira şu anda, iktidarımızın uyuşturucuyla mücadele etmekten başka herhangi bir gayesi olmadığı gibi, o tür kaynaklardan ülkeyi büyütmek gibi bir derdi de düşüncesi de asla olamaz.”

Mecliste milletvekillerinin verdiği meclis araştırma önergesi neticesinde tali olarak kurulan Yaşlıların Hayatın Çeşitli Alanlarında Yaşadıkları Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'nun 6 Aralık'taki toplantısında milletvekilleri tarafından yaşlı LGBTİ+'ların sorunları ve hak talepleri gündeme getirilmemiştir. Ancak komisyonda uzman sıfatıyla dinlenen Alman Ulusal Yaşlılar Derneği Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Heidrun Mollenkopf, mecliste yalnızca bir kez ifade edilen bir ayrımcılık sorununu, yaşlı LGBTİ+'ları içeren bir söz sarf etmiştir.

“Geleceğe yönelik ise şunlardan bahsedebiliriz: Yaşlılık, yaşlanma, cinsiyetçilik, ırkçılık ve aynı zamanda ayrımcılığın diğer tüm formlarıyla mücadele etme konusunda bir farkındalık oluşturulması, bu farkındalığın güçlendirilmesi hedefleniyor. Aynı zamanda yaşlanmanın, yaş algısının değişen koşullarının göz önünde bulundurulmasına yönelik sosyal fenomenin, ortaya çıkan bu sosyal olguların anlaşılması hedefleniyor. Bildiğimiz üzere insanların yaşlarının ilerlemesiyle birlikte bunun kendileri üzerinde hissel, fiziksel veya zihinsel beraberinde getirmiş olduğu çeşitli zorluklarla mücadele etme, değişen aile yapılarının göz önünde bulundurulması, tek başına yaşayan kişilerin sayısının giderek artması, dijitalleşen çalışma koşulları ve yaşam boyu süreç içerisinde artık çeşitliliğin artması ve çeşitli inanışlardan, etnik topluluklardan gelen kişilerin bir arada yaşaması, cinsel yönelimler gibi konular; bu hızlı yaşlanma konusu bağlamında ele alınan çeşitli bağlamlar.”

19 Ocak'taki Anayasa Komisyonu toplantısında LGBTİ+'ları düşmanlaştıran, ötekileştiren ve LGBTİ+ haklarını geriye götürecek olan anayasa değişikliği teklifi¹⁰ görüşülmeye başlanmıştır. MHP İstanbul Milletvekili Feti Yıldız, LGBTİ+'ları damgalamayı sözleriyle de sürdürmüştür.

“Değerli arkadaşlar, toplumsal değer yargılarının dışına çıkılmasını arzu eden, kendi hastalıklarını ihraç etmek için her türlü yolu deneyen Batı, kadının kadınla yaşamasını, erkeğin erkekle yaşamasını aile diye tanımlamaya başladı; herhâlde haberiniz var. Her türlü sapkınlığı, farklı cinsel yönelimleri, farklı tercihlere saygı gösterilmesini insan onuruna saygıyla eş değer görmeye başladı. Bugün, kendi cinsine karşı cinsel davranışları normal görmek ya da bulunmak isteyenleri de normal görmek elbette sıklıkla duyulmaya başladı. Bu bozulmaya, bu sapkınlığa karşı çıkan tüm itirazları etkisiz kılmak için de her türlü tertibin yapıldığına müsaade edildiğini görüyoruz. Batı, ilahi doğal özden kopmuş durumdadır. Gey ve lezbiyen kiliselerinin kurulduğunu hepiniz biliyorsunuz. Lut Kavmi'nin sapkınlığının postmodern versiyonunu bugün ülkemize ihraç etmek istiyorlar ve maalesef, bazı belediyelerimiz bunlara yaptıkları yardımlarla, cesaretlendirmeye, hatta bir siyasi

10 Şentop, M. vd. (2023). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2 / 4779). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-29e9-037b-e050-007f01005610>

partimizin Genel Başkan Yardımcısının özendirmesiyle öyle bir yere geldik ki bu, artık, toplumsal bir sorun hâline gelmeye başlamakta; bunun için de biz, buna karşı çok ciddi bir mücadele vermek zorundayız.”

AKP Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya ise Avrupa’daki LGBTİ+ hareketinin kazanımlarını tehdit olarak gördüğünü söylemiştir.

“Geçenlerde... Biz partimizin genel olarak veya grup olarak yurtdışındaki görevlendirmelerinde bulunuyoruz. Fransa, Lyon Rhone–Alpes Bölgesi’ne gittik, dört gün orayı gezdik. Oradaki hemşehrilerimizin tamamının ısrarla söylediği bir şey var. ‘Vekilim Avrupa’da son dönemde LGBT inanılmaz derecede baskıcı. Çocuklarımıza ilkokulda ve ortaokulda bunun dersini veriyorlar. Biz ailede ‘hayır, evladım böyle bir şey yoktur.’ dediğimizde çocuklarımızı almaya kadar giden bir süreç yaşıyoruz.’ Hatta Danimarka’da gittiğimizde böyle bir olayla karşılaştık. Şimdi, bu, Avrupa’da çok yaygınlaşmış durumda. Lyon’un Belediyesinin 15 meclis üyesinin, işte, 7’si 8’i açıktan ‘LGBT’yim’ diyor bir kısmı da gizli ‘LGBT’yim.’ dediler ve o günkü basına da çok ciddi yansıdı. Şimdi Avrupa’da ve dünyanın birçok yerinde hem büyük şirketler hem sosyal medya kuruluşlarının sürekli bunları gündeme getirdiği ve bununla ilgili çok ciddi örgütlenmeler olduğu bir toplumda 42’inci maddeye ‘Evliliğin erkek ve kadınla olur.’ hükmünü yazmanın bence simgesel ve çok önemli bir faydası var.”

AKP Konya Milletvekili Ahmet Özdemir, tehlike olarak tanımladığı LGBTİ+’lara karşı önlem alma çağrısı yapmıştır.

“Gelmesi muhtemel tehlikeye karşı aldığımız önlem aslında takdir edilmesi gereken bir önlem çünkü dünyada toplumların kimyasını bozan bir şeydir bu, geçmişte toplumların helak olma sebebidir. Allahüteala Lût Kavmî’ne 3 meleğini gönderiyor bu cinsel sapkınlık diye değerlendirilen bu eylemleri durdurmaları için, sonra durdurmayınca helak oluyorlar. Şimdi, demek ki bu, toplumu bozan bir şey. Yıllardır ülkeler buna karşı önlemler olarak gelmişler ama konuşulurken popüler ve cazip gibi gösteriliyor.”

DEVA Partisi İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu, evlilik eşitliği hakkını görmezden gelen tavrı benimsemiş ve toplumun bundan çekince duyacağını iddia etmiştir.

“Kimsenin böyle bir talebi yok, neden böyle bir gereklilik duyuyoruz? Bu gerekliliğin neticesinde de, bakın, toplumda çok farklı algılar oluşuyor, ben bu farklı algıların oluşmasının da aynı zamanda toplumsal huzurumuza da zarar verdiği kanaatindeyim. Toplumu devamlı böyle korkularla diken üstünde tutmanın doğru bir yaklaşım olmadığını düşünüyorum. Ayrıca şunu da belirtmek istiyorum: Anayasa’da böyle bir düzenleme getirdiğiniz zaman o engellemeyi arzu ettiğinizi engellemiş oluyorsunuz ki.”

■
AKP Konya Milletvekili Leyla Şahin Usta ise partisinin “tercihlere saygılı” olduğunu iddia etmiştir.

“Cinsiyetlerin tartışılması, üçüncü bir cinsiyetin ortaya çıkartılması, bu cinsiyetler üzerinden aile yapısının bozulmasıyla ilgili çok ciddi bir çalışma yapıldığını herkes çok iyi biliyor ama herkesin bir tabii ki tercihi vardır, buna saygımız sonsuzdur. Kesinlikle burada hangi cinsten olursa olsun, kimseye, hayvana da şiddet uygulanmaması için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz.”

24 Ocak’taki ikinci toplantıda ise AKP İstanbul Milletvekili Eyüp Özsoy, LGBTİ+ hareketini ülkeyi hedef alan darbe girişimi gibi olaylarla bir tutmuştur.

“AK Parti iktidarımız temel hak ve özgürlükleri öncelediği gibi her zaman ‘aile’ kavramını da öncelikli görmüş ve bu kutsal yapının korunmasıyla ilgili de adımlar atmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin düşmanları ülkemizi fiziki olarak yıkmayı defalarca denemiş fakat başarılı olamamışlardır. Son olarak da 15 Temmuzda bunun mümkün olmadığına kanaat getirmişlerdir. Yine, Türkiye düşmanları ekonomik olarak da defalarca saldırıda bulunmuşlar, 2018 yılında yaptıkları saldırı da o dönemdeki Hazine ve Maliye Bakanımız Sayın Berat Albayrak’ın üstün gayretleriyle bertaraf edilmiş ve ekonomik olarak da Türkiye’nin yıkılmayacağı anlaşılmıştır. O sebeptendir ki artık LGBT gibi oluşumlarla toplumumuzun ahlaki yapısı ve aile kurumu hedef alınmaya başlamıştır. Türk aile yapısı bir erkek ve bir kadından ve bu aile birliğiyle oluşan çocuklardan meydana gelir, aksini iddia etmek bu ülkenin millî ve manevi değerlerine ne kadar uzak olduğunu göstergesidir. Bu yapıyı bozmaya, tahrip etmeye kimsenin gücü yetmeyecektir. Şu iyi bilinsin ki bizler muhafazakâr devrimciler olarak aile yapımızın bozulmasına asla müsaade etmeyeceğiz.”

Yine, MHP İstanbul Milletvekili Feti Yıldız’ın, anayasa değişikliği teklifinin medyada iktidarın argümanlarının dışına çıkan bir yaklaşımla tartışılmasını dahi eleştirmiştir.

“Perşembe gecesi biz burada bu konuları tartışırken yani ismini vermemde de hiç şey yok, Halk TV ‘İçerden gelen bir şeyle..’ diyor yani dışarıya herhâlde bir arkadaş haber göndermiş, bir avukat arkadaş bilgiyi de yarım almış yani tam da doğru değil söyledikleri, söylediği aynen şu: ‘Ya, Türkiye’de bu LGBT evliliklerine, efendim, bu tip serbest hayata, birlikteliklere marjinal bir grup karşı, bunlar da küçük bir grup, bunlar kendi aralarında istedikleri gibi tartışınlar.’ diyor ve o televizyonlarda –daha sonra bana bandı gönderildiği için baktım– akli başında bir insan da bir sürü insan da ‘Ya, hanımefendi, ne diyorsun sen? Erkeğin erkekle evlenmesi, kadının kadınla evlenmesi. Ya, biz Lût Kavmi miyiz?’ diye bir itiraz göremedik.”

Anayasa Komisyonu’nda 19 Ocak’taki bu gündemle ilk toplantısında bunlar yaşanırken CHP’li milletvekilleri LGBTİ+’ların evlilik eşitliği hakkını görmezden gelen söylemlerde bulunmuştur. Öte yandan, belirtmek gerekir ki HDP’li

milletvekillerinin Anayasa Komisyonu toplantısına katılmama kararı alması, komisyon toplantısında LGBTİ+ haklarını temel alan hiçbir beyanda bulunulmamasının en önemli sebeplerinden biridir.

CHP Aydın Milletvekili Bülent Tezcan: "Bizim yasalarımızda erkek ile kadından başka bir evlilik yok, tahayyülümüzde de yok, böyle bir tahayyül de yok (...) Dedim ki: 'İstatistiklerinizde böyle bir talep var mı?' Yani bugüne kadar İçişleri Bakanlığı istatistiğinde, bakanlıkta... Ombudsman burada, kamu denetçimiz 'Ya biz 2 erkek evlenemiyoruz, 2 kadın evlenemiyoruz.' diye bir ihtilaf var mı, bir başvuru var mı? Bununla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde hak arayan bir şeyler... Bir şey yok, olsa bile tek tüktür; yok, gündemde yok. Ha, gündeme getirdiniz, olmayan bir şeyi gündeme getirdiniz."
CHP Grup Başkanvekili Engin Altay: "Eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürdüler."

CHP Aydın Milletvekili Bülent Tezcan, 24 Ocak'taki komisyon toplantısında da evlilik eşitliğini toplumu "tehdit" eden bir talep olarak kriminalize etmiştir.

"Yani ben merak ediyorum, kızlarımızın başının açık olup kapalı olmasıyla, işte, LGBTİ'yi ya da başka bir meseleyi yan yana hangi zihniyet bir araya getirebilir? Niye ikisini bir pakette görüşme ihtiyacı duyuyoruz? Ya, somut bir problem var, bunu çözüyoruz. Niye ikisini? Sonra 41'inci maddeyle ilgili aileyi koruma meselesi, Medeni Kanun'da güvence altına alınmış bir mesele, Nüfus Kanunu'nda güvence altına alınmış bir mesele; toplumda böyle bir beklenti yok, toplumda böyle bir istek yok. Bu konuda Kamu Başdenetçisi burada, geçen hafta da sordum, Kamu Denetçiliğine gelmiş bir tane müracaat yok bu konuda. Bu konuda Adalet Bakanına sordum, Sayın Adalet Bakanına geldiğinde görüşmek için bize, ilk geldikleri zaman heyet hâlinde ben de vardım. Ya Sayın Bakan, bizim bilmediğimiz, buna ilişkin talepler mi var? Bunları bir paylaşın, hakikaten tehdidin boyutunu görelim diye. Yok. Ancak aileyi, çocuğu korumaya, kadını korumaya ilişkin başka tehditler var."

Tezcan, konuşmasında ayrıca, toplumu rahatsız ettiğini iddia ettiği meseleleri sıralarken çocuk istismarı ile LGBTİ+'ların evlilik eşitliği hakkını bir tutmuştur.

"41'inci maddeyle ilgili 'Aileyi koruyacağız, kadını koruyacağız.' İyi, güzel. Getirilen teklife bakıyoruz, sorun olmayan bir mesele, Medeni Kanun'da var olan bir şeyi Anayasa'ya taşıyalım. Çocuk tacizleri ne olacak? Onlarla ilgili hiç rahatsız edici bir şey yok mu? Bir endişe yok mu? Onu Anayasa'ya taşıyıp da koruma ihtiyacı yok mu? Yok. Niye? Çünkü mesele başka."

Anayasa Komisyonu toplantısında LGBTİ+'lara yönelik nefret saçan yalnızca milletvekilleri değildir. Toplantıya uzman, bürokrat veya sivil toplum temsilcisi sıfatlarıyla komisyona çağrılan kişiler de olmuştur. CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel komisyon toplantısında, sivil toplumdan farklı seslerin yer alması gerektiğini söyleyerek 300'ün üzerinde kadın örgütünün temsil edildiği EŞİK Platformu'nun (Eşitlik İçin Kadın) komisyona davet edilmesini önermiş,

ancak bu talep karşılıksız kalmıştır. 19 Ocak'taki toplantıya katılan ve Türkiye genelinde nefret mitingleri örgütleyen Birleşik Aile Platformu'nun Hukuk Komisyonu Başkanı Saliha Sasa, yasal olarak cinsiyeti tanınan transların evlilik hakkına da göz dikmiştir.

"Bizim 41'inci maddeyle ilgili somut önerimiz şu şekildedir: 'Madde 41 – Aile Türk toplumunun temelidir. Evlilik birliği ancak cinsiyetini doğumla biyolojik olarak kazanmış kadın ve erkeğin evlenmesiyle kurulabilir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile çocuklar başta olmak üzere tüm aile bireylerinin korunması, sağlıklı nesillerin devamı, aile kurumunu tehdit eden yönelimlerin önlenmesi için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.' Bu somut önerimizin ana esasları şunlardan oluşmaktadır: Mevcut değişiklik önerisinde yer alan 'kadın' ve 'erkek' ibarelerinin cinsiyet değiştirerek kadın veya erkek kimliğini almış kişilerin evlenmelerine izin vermemesini teminen 'doğumla biyolojik olarak kazanılmış cinsiyet' şeklinde yer alması teklif edilmiştir."

19 Ocak'taki toplantıda LGBTİ+'ların "aile birliğini yıkmaya" çalıştığını iddia eden Memur-Sen Kadınlar Komisyonu Başkanı Sıdika Aydın, devlete mücadele çağırısı yapmıştır.

"Birtakım sapkın ideolojilerin, özgürlük ve eşitlik güzellmeleriyle üretilen ve yayılan cinsiyetsizleştirme politikaları nedeniyle insanlığın büyük bir yıkımla karşı karşıya olduğunu görmekteyiz. Kadın-erkek gerçekliğini yok sayan bu cinsiyetsizleştirme politikaları, alenen insana ve aile kurumuna saldırı niteliği taşımaktadır. Kadını annelikten, erkeği babalıktan soyutlayan bu anlayışın tek amacı vardır, o da aile birliğini yıkmaktır. Birçok yabancı menşei fonların desteklediği, gençlerimizi ve geleceğimizi karartmaya dönük bu yaklaşımların toplumumuzca normal karşılanmaması için, devletimizle birlikte hepimizin üzerine düşen görevler var. İnternet ve sosyal medyadaki her türlü içerik aleni hâle gelmiş ve denetlenmez duruma dönüşmüştür..."

24 Ocak'taki toplantıya katılan Hukukçu Kadınlar Derneği Başkanı Figen Şaştım, LGBTİ+'ları düşmanlaştıran söylemlerin sivil toplum ayağını temsil etmiştir.

"Şu anda seçilmiş bir Meclis var, Anayasa yapma noktasında hiçbir sorun yok, kurucu meclis ya da danışma meclisinin olmasına gerek yok. Dolayısıyla da ben tüm partilerin mutabakatıyla bir Anayasa'nın 24'üncü madde düzenlemesinin geçeceğini, 41'inci madde konusunda da tüm dünyada insanlık adına, ailenin temellerinin dinamitlendiği, aile müessesesinin zarar gördüğü dikkate alındığında, LGBTQ hareketinin bu konuda örgütlenerek Türkiye'de de bilinçli anlamda eşcinselliğin yalnızca kişiye özel bir mahremiyet alanı olmaktan çıkarılıp, bunun propaganda aracına dönüştürüldüğü ve eşcinsel evliliklerin teşvik edilip kadın erkek değil, kadın ile kadın, erkek ile erkeğin teşvik edildiği evlilik düşünüldüğünde ailenin korunması açısından da 41'inci maddedeki düzenlemenin de mutlaka yapılması gerektiğini düşünüyorum."

24 Ocak'taki toplantıda konuşan Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç, Avrupa Birliği ile temaslarında LGBTİ+ haklarının gözetilmesinden rahatsız olduğunu açıklamış ve "proje" olarak yaftaladığı hak arayışlarının çocuklara zarar verdiğini iddia etmiştir. Oysa, Kamu Denetçiliği Kurumu kuruluş amacı ve evrensel ilkeler gereğince LGBTİ+'ların da insan haklarını koruyan ve geliştiren bir kurum olması gerekmektedir.

"Biz de kapanış ziyaretini yaptığımızda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesiyle görüştük, Avrupa Parlamentosu ve 3 komisyonuyla görüştük, Türkiye'nin Avrupa Birliği ilerleme raporunu yazan komisyonun başkanı ve üyeleriyle görüştük; istisnasız, tümünde hak ve özgürlükleri sayarken LGBT konusunda ısrarla durdular ve bu konuda da bunu bir proje olarak -biz de bir hak arama kurumu olduğumuz için- ısrarla vurguladılar. Yine bize gelen şikâyetler kapsamında veyahut da görüştüğümüz anlamda, Zeki Hoca ifade etti, bu olay bir tsunami gibi geliyor. Eğer Aile Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri teşkilatı veya sivil toplum örgütleri bu manada -sadece itiraz etmekle ilgili değil- gerçekten sosyal faaliyetlerde bulunmazlarsa veyahut da buna ilişkin tedbirler almazlarsa bu bir tsunami gibi geliyor. Bir müddet sonra belki de hiç dönülmeyecek bir noktaya gelecek. Burada da en büyük tahribatı yine bu genç yavrularımız görüyor. Biraz önce bilimsel olarak yaptığı çalışmalardan söyledi, on altı yıl ile yirmi beş yıl arasında ömür kısalması falan ama ondan daha önemlisi, annelerin babaların feryadı çok daha etkili olacaktır."

Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Başkanı Hasan Tahsin Fendoğlu, başkanı olduğu kurumun görev alanıyla ilgili konuşmak yerine üniversitelerde cinsiyet eşitliğinin alet edilerek LGBTİ+ propagandası yapıldığını ve 41'inci maddenin bu yüzden ihtiyaç olduğunu savunmuştur.

"Demin konuşmalarda, bu konuda bir dip akıntı olduğu üzerinde duruldu. Aslında bir dip akıntı değil de bir dip sel gibi bir şey de söylenebilir. Çok güçlü bir akım var, demin yüzde 4 olduğu söylendi. Üniversitede hâlen ders veren bir hoca olarak, anayasa hukuku hocası olarak bunu çok yakından görüyoruz. Bir de üniversitede yapılan seminerler, konferanslar, bunlar da bu konuda çok etkin ve cinsiyet eşitliğinin altına sığınarak birtakım propagandaların yapıldığını görüyoruz. Ayrıca, diziler, Netflix'teki diziler veya sosyal medyadaki, YouTube'daki medyaya veya filmlere bakıldığında -epey bir zamandır, bu yeni bir şey değil- bu konuda çok yani nahış olan olayların olduğunu görüyoruz, RTÜK'ün ihlal kararlarına baktığımızda da bunları görüyoruz. Bazı sivil toplum kuruluşlarımızda da yine bu tür kuruluşların teşkilatlandırıldığını görüyoruz. Bu nedenle 41'inci maddede yapılması istenilen değişikliğin, ihtiyacın üzerinde zaruret olduğunu söylememiz gerekiyor, büyük fayda olduğunu söylememiz gerekiyor."

■
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakan Yardımcısı Fatma Öncü, konuşmasında LGBTİ+ derneklerini hedef almıştır.

“Toplumun sağlıklı nesil olarak ileriye aktarılabilmesi için bir başka en önemli unsur ne? Ailedir, ‘aile’ kavramıdır ve ailenin güçlü bir şekilde desteklenmesi gerekiyor. Dolayısıyla, var olan bir gerçeği görmezden gelip bunu başka bir boyuta geçirmek... Şu an Türkiye’de bu alanda 17 tane aktif dernek çalışıyor –az önce Sayın Başkanımızla da bunu istişare ettik– ve bu dernekler uluslararası alanda en çok fonlanan dernekler. ‘Niçin?’ diye bir sormak gerekiyor.”

Anayasa Komisyonu toplantısında “yok artık” dedirten isimlerden biri olan Sağlık Bilimleri Üniversitesi öğretim üyesi ve ürolog Prof. Dr. Zeki Bayraktar, biseksüelliği ergenler arasındaki bir “salgın” olarak tanımladığı, “eşcinsellik ve transeksüellikte patlama” yaşanabileceğini söylediği, devletin LGBTİ+’ların sayısında yaşanan artıştan kaygılanması gerektiğini belirttiği bir konuşma yapmıştır.

“Bütün literatür verileri son on yılda, bunun da özellikle son beş yılında daha önce görmediğimiz yeni bir durumla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor, hatta bu kelime sizi ürkütebilir ama yine bir salgın var fakat bu enfeksiyon salgını değil, ‘ergen karmaşası’ dediğimiz, ‘ergenlerde biseksüel konfüzyon’ dediğimiz, aslında eskiden beri var olan ama yüzde 98’i geçici olan bir durumun günümüze özgü koşullar nedeniyle, özellikle internet ve sosyal medya etkileşimleri bağlamında kalıcı hâle gelmesi sonucunda gördüğümüz ve teknik terimle ‘ergenlerde hızlı başlangıçlı cinsiyet hoşnutsuzluğu’ adı verilen bir durum var, bu yeni bir klinik antite. Eğer biz bu süreci doğru yönetemezsek; hekimler olarak, yöneticiler olarak, devlet olarak bu süreci rasyonel biçimde, akılcı yöntemlerle, panik yapmadan doğru bir şekilde yönetemezsek ne yazık ki önümüzdeki yıllarda eşcinsel ve transeksüel vakalarda bir patlamayla karşı karşıya kalabiliriz. Çünkü bu, eşcinselliğin ve transeksüelliğin öncülüğü olan bir durumdur. Aslında eşcinsellik ve transeksüellik büyük oranda erken çocukluk döneminde ‘cinsiyet kimlik bozukluğu’ dediğimiz ve burada da hatalı ebeveyn davranışlarının etkili olduğu, akran etkileşimlerinin rol oynadığı, ergenlik döneminde yaşanan bu karmaşaların rol oynadığı bir süreçtir, bu süreci iyi yönetemezsek önümüzdeki yıllarda böyle bir patlamayla karşı karşıya kalabiliriz. Şu denilebilir mi: ‘Olsun –çünkü bizim bunu söyleyen arkadaşlarımızın da var olduğunu biliyoruz; bir karşıt görüş olarak da ele alınabilir, bir görüş olarak da ele alınabilir– eşcinsellik diyelim ki önümüzdeki yıllarda Hollanda gibi yüzde 15’lere, yüzde 25’lere çıksın, neticede bu da bir tercihtir, niçin bundan kaygılanalım?’ denilebilir mi? Cevabı şöyle verelim: Devlet, vatandaşının, özellikle gençlerinin beden ve ruh sağlığını korumakla yükümlüdür. Bu, devletin Anayasal görevidir benim bildiğim kadarıyla.”

Bayraktar, ayrıca LGBTİ+ olmanın beraberinde HIV’le yaşamayı, madde bağımlılığı ve intihara eğilimli olmayı getirdiğini iddia etmiştir.

“Eşcinsellik ve transeksüellik, adına ister ‘hastalık’ deyin, ister ‘tercih’ deyin, ister ‘yönelim’ deyin, ister ‘normatif bir davranış’ deyin, ne dersiniz deyin, öyle bir şeydir ki bireyin yaşam süresini on altı yıl ile yirmi yedi yıl arasında kısaltan yani ömrü ortalama yirmi beş yıl kısaltan bir durumdur. Niye bu böyle? Çünkü eşcinseller, eşcinselliğe özgü davranışlar nedeniyle multi partnerli bir yaşam sürerler yani çok fazla partnerli bir yaşamları olur; 100’lü, 200’lü, 300’lü, 500’lü ve bu yaşamın getirdiği zührevi hastalıklar, riskler nedeniyle başta HIV olmak üzere bütün cinsel temasla gelen hastalıklara çok yüksek oranda yakalanırlar ve bu nedenle de başta kaposi sarkomu, lenfoma, anal, genital kanserler olmak üzere, kanserler ve enfeksiyonlar çok sık görülür ve bunlardan dolayı bağışıklık sistemi baskılanır ve ortalama yirmi, yirmi beş yıl ömrü kısalır bu bireylerin. Ayrıca, yaşadığı sürede de yüksek oranda psikolojik sorunlar yaşar yani madde bağımlılığı, anksiyete, depresyon, intihara eğilim ve bizzatıhi intihar eğilimleri 7 kat ile 16 kat arasında fazla görülür bu bireylerde. Dolayısıyla, sanıyorum hepimiz çocuklarımızın, torunlarımızın böyle bir durumla karşılaşmasını arzu etmeyiz.”

CHP Ankara Milletvekili Murat Emir, Bayraktar’ın uzmanı olmadığı konuda dinlenmesine tepki göstererek Türk Psikiyatri Derneği ya da Türk Tabipler Birliği’nden uzmanların komisyonunda olmasını önermiştir.

“Bakın, ergenlik karmaşası, cinsel kimlik bunalımı, cinsel kimlik arayışı, normatif davranış, psikolojik sorunlar, intihar, depresyon, ya bunlar üroloğun işi değil arkadaşlar, bunlar psikiyatristlerin işi, psikologların işi, ergen psikiyatrisiyle uğraşanların işi; getirin bir tane uzman onlar anlatsın bunları. Ya, bu yüce Meclis bunlara mahkûm mu?”

MHP İstanbul Milletvekili Feti Yıldız, toplumun yüzde 4’ünün LGBTİ+’lardan oluşması ihtimalinden oldukça ürkmüştür.

“Daha önce konuşan arkadaşımız, profesör arkadaş ‘Toplumda bu neredeyse yüzde 4 seviyesinde.’ falan dedi, yüzde 4 korkunç bir şey. Yani sokağa gönderdiğimiz çocuğumuzu, sokakta oynasın, akşam ezanıyla beraber eve çağırduğumuz çocuğu sokakta nasıl tehlikeler beklemektedir? Bana göre -maddeler arasında kıyas yapılmaz ama- bu madde de 1’inci madde kadar önemlidir, bunu ihmal edemeyiz. Devletimizin görevlerinin arasında da ahlaklı nesiller ve sağlıklı nesiller yetiştirmek vardır. Devletimiz bunu bihakkın yerine getirmiş midir? Evet diyemeyiz. Yani görüyoruz, buna karşı çıktığın anda, bu lobilere, bu ahlaksız lobilere karşı çıktığın anda bir linç kampanyasıyla karşı karşıya kalıyorsunuz.”

Yıldız konuşmasının devamında, LGBTİ+’ları hedef alan ezber söylemlerini sürdürmüştür.

Diyorlar ki: ‘Medeni Kanun’da var, şu kanunda var, bu kanunda var; bir evlilik kadın ile erkek arasında olur.’ Böyle bir şey yok, doğru dürüstü, tam bir açık tarifi yok. Milletimizin mahremiyetinin, ailesinin, cinsiyetinin, nesillerinin bozmaya elbette hiç kimsenin gücü yetmeyecektir. Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ milletvekillerinin tamamının

■
imzasıyla 41'inci maddedeki yapılan değişiklikle ailenin ve evlilik kurumunun her türlü tehlikeye, tehdide, saldırılara, sapkın akımların dayatmasına karşı korunması amaçlanmıştır. Dışarıdaki tehlikeleri biliyoruz, hatta, bu tehlikeler basın yayın yoluyla da o kadar çok ileri gitmiş ki eskiden subliminal yöntemlerle yapılmaya çalışılan manipölasyonlar şimdilerde açık seçik ortaya konuluyor, cinsel gelişimini tamamlamamış çocukların saf akılları bulandırılmaya çalışılıyor. Özellikle, Türkiye aleyhinde yaptıkları yayınlarla ve eşcinselliğin övüldüğü dizi ve filmlerde tepki çeken, özellikle tepki çeken Netflix, millî ve manevî değerlerimizi ayaklar altına alıyor, bu konuda içerikler üretiyor. Uluslararası dizi ve film izleme platformları artık eşcinsel temalı yayınların ötesinde bunu özendiriyor yani sapkın ilişkileri ekrana getirmekte de hiçbir beis görmüyorlar.”

1 Mart'taki milletvekillerinin meclis araştırma önergesi ile geçici olarak kurulan çocuk istismarının önlenmesi hakkındaki komisyon toplantısında, CHP Ankara Milletvekili Murat Emir, LGBTİ+'ları hedef alan anayasa değişikliği teklifinin komisyon toplantısı görüşmelerinde taleplerine rağmen cinsel yönelim konusunda uzman birinin görüşüne başvurulmamasını eleştirmiştir.

“Anayasa Komisyonuna türbanla ilgili bir yasa var idi ve yanında da aynı zamanda ailenin korunmasıyla ilgili bir madde vardı ama ailenin korunmasından murat edilenin özellikle eşcinselliğin önüne geçmek olduğu söylendi. Yani ailenin korunması diye bir şey değil de eşcinsellikle mücadele edeceğiz çünkü Avrupa bunu yaşadı, çürüdü, biz onları gördük, biz çürütmeyeceğiz toplumumuzu; özeti buydu. ‘Sapık, sapıklar bunlar, sapıklık. Sapıklığa evet mi diyorsunuz?’ falan, böyle konuşuldu. Evet, gerekçede de var ‘sapıklık’ yani ortalıkta bir ‘sapık’ kelimesi uçuşuyor ama ortada bir hekim yok mesela uzman olarak; bırakın hekimi, bir psikiyatrist yok. Ben, mesela, Türkiye Psikiyatri Derneğinin özellikle gelip orada... Sapıklık ne, sapıklık ne, cinsel yönelim ne, cinsel şiddet ne; hangisi normal, hangisi değil, hangisi hastalık; hastalıklar nerede başlıyor, nerede bitiyor; bunu anlayalım Komisyon olarak dedim. Oraya getirtemedik ama Sayın Başkanın, tabii, devlet adamı kişiliği de ağır bastı, buraya geldiler ve cidden katkı verdiler. Bunu niye söylüyorum? Bakın, çok önemli bir şey söylendi burada (çocuğun cinsel istismarı faillerini kastederek) yani ‘sapıklık’ diye geçtiğimiz zaman, ‘sapıklık’ dediğimiz zaman o kişiyi cezalandıramayız bile çünkü artık onu hasta kategorisine sokuyoruz yani cezai ehliyetini dahi aslında almış oluyoruz elinden. Dolayısıyla da bunun bir sapıklık olmadığını, bir hastalık sayılmayacağını, bunun aslında cinsel yönelimle ilgili bir mesele dahi olmadığını; bunun arkasında toplumsal, ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel faktörler olduğunu ve buna bağlı bir suç işlendiğini ve bunun kökeninde şiddetin olduğunu ve toplumsal hiyerarşinin burada birinci dereceden sorumlu olduğunu, bunu gerçekten çok iyi kavramamız lazım. Bunu yapmadığımız zaman biz bu sorunla mücadele edemeyiz.”

15 Mart'taki Adalet Komisyonu toplantısında HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm, Adalet Bakanlığının politika üretme süreçlerine LGBTİ+'lar dahil birçok sosyal grubun içerilmemesi yaklaşımını eleştirmiştir.

“Mesele, temel insan haklarından, demokrasiden, özgürlükten, kadın-erkek eşitliğinden, mülteci haklarından, çocuk haklarından, LGBTİ haklarından bakılmadığı sürece mesele; siyasi çıkarlar, siyasi ihtiyaçlardan bakıldığı sürece hiçbir şeye çözüm üretme şansınız yok. Sizin bugüne kadar, yirmi yıldır baktığınız tek yer kendi çıkarlarınız oldu, sermaye gruplarınızın çıkarları oldu, yandaşlarınızın çıkarları oldu, o yüzden hiçbir şeyi çözmek istemediniz.”

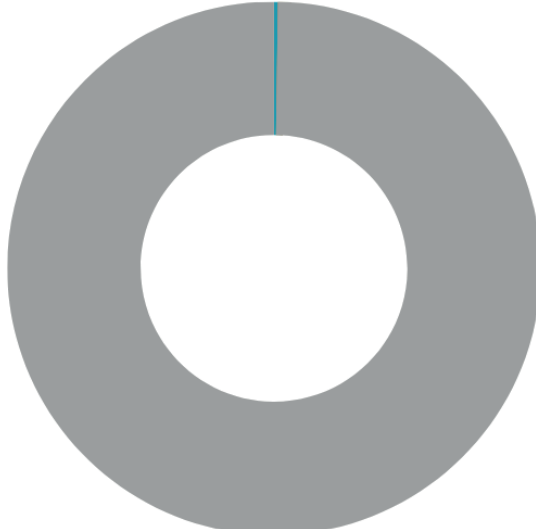
d. Kanun Teklifleri

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yapısına bakıldığında, kanun çıkarma yetkisi yalnızca yasama organı olan TBMM'nin tekelinde denilebilir. Zira, Cumhurbaşkanı kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisine sahip olsa bile Meclis'in aynı konuda kanun yapması durumunda Meclis'in iradesi esas alınacaktır. Dolayısıyla kanun düzeyinde düzenleme gerektiren her konuda ve Anayasa'nın değiştirilmesinde TBMM görev almaktadır. Meclisin en nitelikli ve en önemli işlevi budur. TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında 437 kanun teklifi sunulmuştur. Bu önemli işleve rağmen LGBTİ+'lar kanun tekliflerinden sadece 1'inde hak temelli biçimde yer almıştır. LGBTİ+'ların yaşadığı onca soruna ve bu sorunlara ilişkin politikasızlık durumuna rağmen milletvekilleri LGBTİ+'ların hak taleplerini karşılayacak ve sorunlarına çözüm üretecek kanun teklifleri sunmaktan geri durmuştur. LGBTİ+'ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemler yer bulduğu bir kanun teklifi bulunmamaktadır.

Kanun Teklifleri

Hak temelli

1

■
6 Nisan tarihli CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun ilk imzacısı olduğu Türkiye Afet Yönetim Kanunu Teklifi'nde yer alan "genel ilkeler" başlığı altında ayrımcılık yapmama ilkesi yer almaktadır. Gerekçede ise "Uluslararası insan hakları standartları ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10. maddesi uyarınca, afetlerin azaltılması ve önlenmesi sırasında ve yine yardımların hazırlanması ve dağıtımı esnasında temel haklardan yararlanmanın; cinsiyet, toplumsal cinsiyet, renk, dil, din, siyasi veya her türlü farklı kanaat, ulusal veya sosyal köken, bir azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak hiçbir ayırım yapılmaksızın ve etkilenen topluluklar arasında ve içinde herhangi bir kayırma yapılmaksızın, yalnızca gerçek ihtiyaçlar temelinde gerçekleştirileceği ve sağlanacağı" öngörülmüştür. İlke, sınırlı sayıda düzenlemediği olası ayrımcılık sebeplerine ilişkin olarak son derece geniş bir katalog öngörmüştür." ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca kanun teklifinin "Tanımlar" bölümünde "Geçici Özel Önlem Alınması Gereken Gruplar" tanımlanmış ve bu tanımın gerekçesinde "pozitif ayrımcılık gereklerine uygun şekilde; yaş, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik, sağlık, yoksulluk ve benzeri özellikleri ya da koşulları nedeniyle afetlerden toplumdaki diğer gruplara kıyasla daha fazla olumsuz etkilenme ihtimali olan, temel hak ve özgürlüklerinden tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında yararlanabilmeleri için özel önlemler alınması gereken gruplar ifade edilmiştir"¹¹ denilmektedir. Bu kanun teklifi komisyonunda görüşülmemiş, dolayısıyla genel kurul gündemine girememiştir.

e. Meclis Araştırma Önergeleri

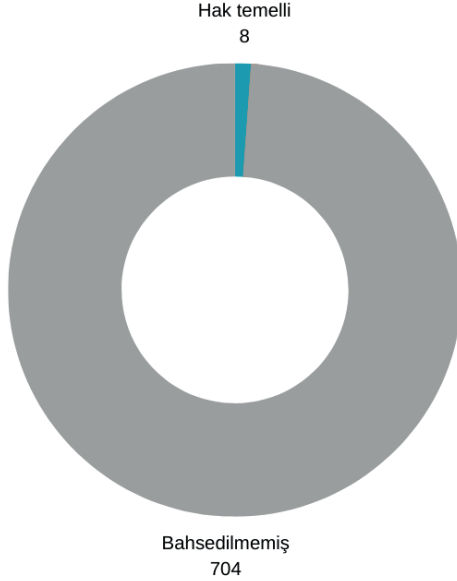
Meclis araştırma önermeleri, toplumun genelinin veya bir bölümünün sorunlarını, sorunların altında yatan nedenleri, bu konuda geliştirilebilecek çözüm önerileri ile halkın beklentilerinin meclis tarafından her siyasi parti grubundan milletvekilinin katılımıyla geçici olarak kurulan bir komisyon tarafından araştırılması için genel kurula sunulmaktadır. Meclis araştırması açılması halinde kurulan komisyonun raporu ışığında meclis gerekli yasal düzenlemeleri yapacaktır. Bu denetim faaliyetinin LGBTİ+'lar için önemli bir araç olduğu düşüncesindeyiz. Çünkü LGBTİ+'ların haklara ve hizmetlere erişimi konusunda devletin veri toplamıyor olması, kamu politikalarına katılım güçlüğü, çok çeşitli sorunların olması ve bu sorunların birbirini etkilemesi, sorunların altında hemen fark edilmesi mümkün olmayan kalıp yargıların, geleneklerin, teamüllerin ve yaklaşımların olabileceği düşünüldüğünde meclis araştırması faaliyeti LGBTİ+ haklarını korumak ve geliştirmek açısından işlevsel olacaktır. Meclis araştırma önermesi işlevi gereği daha çok bir denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır.

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında milletvekilleri toplam 712 meclis araştırma önermesi vermiştir. Meclis araştırma önermelerinde LGBTİ+'lar toplamda

¹¹ Kılıçdaroğlu, K. vd. (2023). Türkiye Afet Yönetimi Kanunu Teklifi (2 / 5036). 27 / 6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/da9e75e0-509e-45b5-b113-018756da872f>

8 önergede hak temelli biçimde yer almıştır. 1 meclis araştırma önergesinin konusu yalnızca LGBTİ+'lara ilişkindir. LGBTİ+'ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemle yer bulduğu bir meclis araştırma önergesi bulunmamaktadır.

Meclis Araştırma Önergeleri

HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve diğer 19 milletvekili, 9 Kasım'da kamu ve özel sektörde çalışan LGBTİ+ bireylere yönelik her türlü şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önerge vermiştir.¹² Verilen meclis araştırma önergesinde Kaos GL Derneğinin kamu ve özel sektör çalışanı LGBTİ+'ların durumuyla ilgili yayınlandığı raporların temel alındığı anlaşılmıştır. Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm ve diğer 19 milletvekilinin, kadına yönelik ayrımcılığın ve cinsiyete dayalı eşitsizliğin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılma-

¹² Gülüm, Z. vd. (2022). Kamu ve özel sektörde çalışan LGBTİ+ bireylere yönelik her türlü şiddetin ve ayrımcılığın önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6684). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/De-netim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3b52-037b-e050-007f01005610>

sına ilişkin önergesinde “(siyasi irade) kadınlara ve LGBTİ+’lara yönelik erkek şiddetine yönelik cezai ve başka hukuki yaptırımları zorunlu kılan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilerek ağır yaptırımlar içeren suçları meşru göreceğini ilan etmiştir.” ifadeleri yer almaktadır.¹³ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

24 Kasım’da sunulan HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve diğer 19 milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, “Türkiye’de özellikle Son yıllarda kadınlar etnisite, sınıf, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim gibi aidiyetleri nedeniyle fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddete maruz bırakılmaktadır.” denilerek kadınlara yönelik çok yönlü şiddetin sebeplerinin araştırılması ve çözüme kavuşturulması amacıyla meclis araştırması açılması talep edilmektedir. Önergenin gerekçe kısmında trans cinayetlerinin resmi kaynaklar tarafından raporlanmadığı belirtilmiş ve “Kırmızı Şemsiye Derneğinin açıkladığı verilere göre Ekim 2021 ve Eylül 2022 tarihleri arasında nefret cinayetleri sonucu yaşamını yitiren transların %95’i kadındır.” bilgisine yer verilmiştir.¹⁴ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

25 Kasım’da sunulan, HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay ve diğer 19 milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için etkin politika önerileri geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde “İstanbul Sözleşmesinden çıkma kararının verdiği cesaretle kadınlara, LGBTİ+’lara yönelik ayrımcılık, şiddet ve cinsel suçlar artmaktadır. LGBTİ+’ların üzerindeki şiddet, cinayet ve nefret suçlarının bir an önce ortadan kalkması ve bununla ilgili yaptırım içeren yasaların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.” ifadeleri yer almaktadır.¹⁵ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

CHP Grup Başkanvekillerinin sunduğu, bakanların milletvekillerine yönelik söylem ve eylemlerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, örnek verilen vakalardan biri de İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun bütçe görüşmeleri

13 Gülüm, Z. vd. (2022). Kadına yönelik ayrımcılığın ve cinsiyete dayalı eşitsizliğin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6760). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-349e-037b-e050-007f01005610>

14 Bacaran, A. A. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6777). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-34af-037b-e050-007f01005610>

15 Pekgözegü, S. K. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için etkin politika önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6789). Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-30e0-037b-e050-007f01005610>

sırasında oturduğu sıradan TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'e "LGBT'ci seni! Cinsiyetsiz!" diye bağırması olmuştur.¹⁶ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

6 Mart'ta sunulan, CHP İstanbul Milletvekili Turan Aydoğın ve diğeri 20 milletvekilinin sinema ve belgesel yönetmenleri ile çalışanlara yönelik hak ihlali iddialarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+ karaktere yer vermesi nedeniyle Kültür Bakanlığının desteğini çektiği belirtilen Kurak Günler filmine yönelik baskı da yer almıştır.¹⁷ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

8 Mart'ta sunulan, HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve 20 diğeri milletvekilinin, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında deprem bölgelerinde bulunan kadınların yaşadığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi, deprem bölgesinde LGBTİ+'lara yönelik yaşanan ayrımcılıkların bahsedildiği tek meclis araştırma önergesidir: "*Deprem bölgesinde ciddi sorunlarla yüz yüze kalan gruptan bazıları da engelli, mülteci ve LGBTİ+'lardır. LGBTİ+'lar ve özellikle açık kimlikli trans kadınlar deprem bölgesinde dayanışmanın en önemli olduğu günlerde bile eşit muamele görmekte ve temel ihtiyaçlara erişememektedir.*"¹⁸ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

29 Mart'ta sunulan, HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay'ın, kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, "*Hükümetin erkek egemenliğinden ve neoliberal politikalarından beslenen kadın düşmanı politikaları kadını ev içine hapsetmekte, kadın cinayetleri, trans cinayetleri, LGBTİ+'lara yönelik nefret suçları artarak devam etmektedir.*" ifadeleri yer almaktadır.¹⁹

16 Özkoç, E. vd. (2023). Bakanların milletvekillerine yönelik söylem ve eylemlerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6922). 27 / 6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Deay/f72877c2-3b09-037b-e050-007f01005610>

17 Aydoğın, A. vd. (2023). Sinema ve belgesel yönetmenlerine ve çalışanlara yönelik hak ihlali iddialarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7064). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Deay/f72877c2-4537-037b-e050-007f01005610>

18 Başaran, A. A. vd. (2023). Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında deprem bölgesinde bulunan kadınların yaşadığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7088).27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Deay/f72877c2-454f-037b-e050-007f01005610>

19 Pekgözegü, S. K. vd. (2023). Kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması için çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7171). 27/6. Erişim adresi:

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Deay/f72877c2-454f-037b-e050-007f01005610>

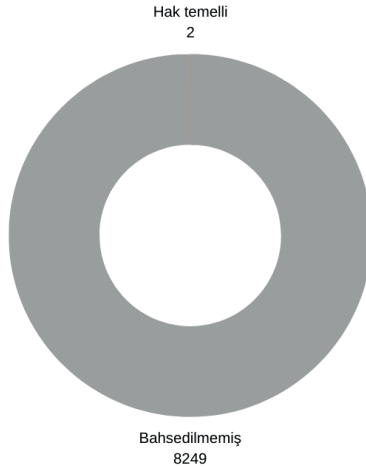
■ Önerge, meclis genel kurul gündemine alınmadan yasama dönemi sona erdiğinden hükümsüz kalmıştır.

f. Yazılı Soru Önergeleri

Yazılı soru önergeleri, milletvekilleri tarafından Cumhurbaşkanı yardımcısına ve bakanlara, kendi görev alanına giren konularda güncel meselelere ve politikalara ilişkin yanıtlaması için verilen objektif soruları içerir. İlgili Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan, yazılı soru önergesini 15 gün içinde yazılı olarak yanıtlamak zorundadır. Fakat maalesef, son dönemlerde bu süreye riayet edilmediği ve yazılı soru önergelerinin yanıtlanmadığı çokça örnek bulunmaktadır.²⁰ Milletvekilleri bu faaliyetle uygulanan politikaların iç yüzünü öğrenme, planlanan, devam eden veya sona eren çalışmalar hakkında bilgi edinme, soru sorulan meseleyi meclis gündemine taşıyarak hükümetin ve toplumun dikkatini çekme, hükümeti daha önce açıklama yapmadığı bir konuda beyanda bulunmaya teşvik etme gibi amaçlarla yazılı soru önergesi verebilir. Yazılı soru önergesi işlevi gereği daha çok bir denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır.

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında milletvekilleri tarafından toplam 8251 yazılı soru önergesi verilmiş olup bunların yalnızca 2 tanesinde LGBTİ+'lar hak temelli biçimde ele alınmıştır. LGBTİ+'ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemle yer bulduğu bir yazılı soru önergesi bulunmamaktadır.

Yazılı Soru Önergeleri

20 Evrensel Gazetesi. (2022). Meclis Başkanlığı "aksaklığı" kabul etti: 25 bin 908 soru önergesi cevaplanmadı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230901125134/https://www.evrensel.net/haber/473843/meclis-baskanligi-aksakligi-kabul-etti-25-bin-908-soru-onergesi-cevaplani>

HDP İzmir Milletvekili Serpil Kemalbay, 17 Ocak'ta sunduğu yazılı soru önergesinde İzmir'de katledilen trans kadın Ecem Seçkin ve LGBTİ+'lara yönelik şiddet konusunda Adalet Bakanı'nın yanıtlamasını istediği soruları ilettiği.²¹ Önerge, cevaplanmamıştır.

"Anayasanın eşitlik ilkesini düzenleyen 10. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddesi gereği devletin, cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı önleyecek mevzuatın geliştirilmesi, cezasızlıkla mücadele ve transların nefret ve ayrımcılık sonucu yaşadığı sorunlara yönelik kapsamlı politikaların üretilmesi konusunda negatif ve pozitif yükümlülükleri bulunmasına rağmen Türkiye'de iktidarın nefret söylemi, LGBTİ+ların hükümet politikalarıyla hedef gösterilmeleri, Onur Yürüyüşlerinin ve LGBTİ+ları temsil eden flamaların hukuksuz bir şekilde yasaklanması, translara yönelik kapsamlı bir ayrımcılık mevzuatının olmaması, cezasızlık politikaları ve transların yaşam haklarını koruyan politikaların yürütülmemesi sebebiyle nefret suçları artmaktadır."

HDP İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm, 6 Nisan'da sunduğu yazılı soru önergesinde İstanbul'da yaşayan bir trans kadın hakkında açılan davaya ilişkin durumu aktarmıştır.²² Önerge, yasama dönemi sona erdiğinden yanıtlanmadan hükümsüz kalmıştır.

"Türkiye'de LGBTİ+'lar cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinden dolayı yaşamın her alanında ayrımcılığa, şiddete ve nefret cinayetlerine maruz kalırken iktidar ise kimi zaman doğrudan LGBTİ+'ları hedef göstererek kim zaman da nefret suçu işleyen failleri yargı yoluyla koruyarak söz konusu saldırıların daha da artmasına neden olmaktadır. İstanbul'da yaşayan trans kadın Ajda Ender uzun yıllardır komşuları tarafından tehdit edilmekte ve transfobik saldırılara maruz kalmaktadır. Pandemi döneminde komşuları tarafından çıkarılan "uzaklaştırma kararı" nedeniyle uzun bir süre kendi evine girmesi engellenerek barınma hakkı elinden alınmıştır. Bu süreçte devam eden saldırılara karşı Ajda Ender'in komşuları hakkında açtığı davada savcılık tarafından takipsizlik kararı verilmiştir. Daha sonra sırf transfobik saldırıları savcılığa bildirdiği için hakkında haksız ithamlarla yapılan şikâyet sonucu dava açılmıştır. Defalarca saldırılara maruz kalan Ajda Ender'in şikâyetlerinin takipsizlikle sonuçlandırılması ve mağdurken "sanık" haline getirilmesi kendisine yönelik saldırıların artmasına neden olacaktır."

Ayrıca, olay hakkında Bakanlığın aldığı aksiyonları eleştirir nitelikteki sorularla birlikte Gülüm, *"Türkiye'de transfobi ve homofobi yaygın olmasına rağmen gerçek anlamda ceza hukukunda karşılığı olmayan politik suçlar"* olduğunu belirterek *"cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli nefret suçlarına ilişkin"*

21 Pekgözegü, S. K. vd. (2023). Trans bireylere yapılan saldırılara ve bu konuda alınan önlemlere ilişkin (7 / 77580). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2d4c-037b-e050-007f01005610>

22 Gülüm, Z. (2023). İstanbul'da yaşayan bir trans birey hakkında açılan davaya ilişkin (7 / 80315). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/c39b26ae-68ad-4176-bcfd-01875a8a566d>

■
çaydırıcı hukuki düzenlemelerin” yapılmasının bakanlığın gündeminde olup olmadığını da sormuştur.

g. Genel Görüşme Önergeleri

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında mecliste grubu bulunan siyasi partiler tarafından toplam 22 genel görüşme önergesi verilmiştir. Ancak bunların hiçbirinde LGBTİ+'lara ilişkin herhangi bir veri yer almamaktadır.

ğ. Meclis Soruşturma Önergeleri

TBMM'nin 27. Dönem 6. Yasama Yılında hiç meclis soruşturma önergesi verilmemiştir.

6. MİLLETVEKİLLERİ ÖZET TABLO

Bu başlık altında milletvekillerini üyesi oldukları siyasi partilere göre gruplandırarak yasama ve denetim faaliyetler içerisinde kaç adet hak temelli, kaç adet ayrımcı veya nefret içerikli söylemde bulduklarını tablolar yardımıyla aktaracağız. Dolayısıyla tablolara milletvekillerinin yukarıda LGBTİ+'lar için görünmezlik olarak tanımladığımız faaliyetleri ile ne hak temelli ne ayrımcı olan söylemlerini buraya dahil etmediğimiz altını çizmek isteriz.

Burada, milletvekillerinin çalışmaları incelenirken adaylık sürecindeki taahhütlerine ne kadar uydukları değerlendirilmelidir. Genç LGBTİ+ Derneği, 27. Dönem Milletvekilliği Genel Seçimleri sürecinde özetle, milletvekili adaylarını seçilmeleri halinde mecliste LGBTİ+ haklarını temel alan çalışmalar yürütmeyeceğini taahhüt etmeye teşvik eden "LGBTİ+ Hakları Taahhütnamesi" kampanyası yürütmüştür. Taahhütnameyi 50 aday imzalamış, 16 aday milletvekili seçilmiştir.²³ Seçimden sonra ise TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil taahhütnameyi imzalamıştır. Taahhütnameyi imzalayan milletvekillerinden yedisi 27. Dönem 6. Yasama Yılında mecliste LGBTİ+ haklarını doğrudan içeren bir tane dahi faaliyet yürütmemiştir. Bu milletvekilleri; CHP İzmir Milletvekili Kani Beko, CHP İzmir Milletvekili Özcan Purçu, CHP İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke, CHP İzmir Milletvekili Tacettin Bayır, CHP İzmir Milletvekili Tuncay Özkan, HDP Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları ve HDP İzmir Milletvekili Murat Çepni'dir. Bu noktada, izleme çalışmasının yalnızca 6. Yasama Yılına kapsadığını hatırlatarak, saydığımız isimlerden bazılarının 27. Dönem'in önceki beş yasama yılından herhangi birinde LGBTİ+ haklarını içeren faaliyet yürütmüş olabileceğini not düşmek isteriz.

a. Adalet ve Kalkınma Partisi

Parlamentoda 285 milletvekili ile temsil edilen Adalet ve Kalkınma Partisi grubundan 13 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunurken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyette bulunmamıştır. Erdoğan, milletvekili olmadığı için bu sayıya dahil edilmemiştir ancak grup toplantılarında genel başkan olarak söz aldığı için tabloya dahil edilmiştir.

²³ Demirbilek, G. (2018). Sıra LGBTİ+ Hakları Taahhütnamesi'ni imzalayan vekilleri izlemeye geldi. Erişim adresi: <https://kaosgl.org/haber/sira-lgbti-haklari-taahhutnamesini-imzalayan-vekiller-izlemeye-geldi>

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Recep Tayyip Erdoğan	AKP - Genel Başkan	0	6
İbrahim Aydemir	AKP	0	4
Ahmet Özdemir	AKP	0	1
Ali Özkaya	AKP	0	1
Arzu Aydın	AKP	0	1
Ekrem Çelebi	AKP	0	1
Erol Kavuncu	AKP	0	1
Eyüp Özsoy	AKP	0	1
Hülya Nergis	AKP	0	1
Meliha Akyol	AKP	0	1
Muhammed Levent Bülbül	AKP	0	1
Mustafa Esgin	AKP	0	1
Mustafa Levent Karahocagil	AKP	0	1
Zülfü Demirbağ	AKP	0	1
TOPLAM	-	0	22

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

b. Büyük Birlik Partisi

Parlamentoda Genel Başkan düzeyinde 1 milletvekili ile temsil edilen Büyük Birlik Partisi, LGBTİ+ hakları bağlamında aleyhe tutum sergilemiştir.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Mustafa Destici	BBP – Genel Başkan	0	2

**Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.*

c. Cumhuriyet Halk Partisi

Parlamentoda 133 milletvekili ile temsil edilen Cumhuriyet Halk Partisi grubundan 3 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunurken 6 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyetlerde bulunmuştur. CHP hem hak temelli hem de hak ihlali yaratan faaliyetlere imza atan milletvekillerinin bulunduğu tek siyasi parti olmuştur.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Kemal Kılıçdaroğlu	CHP – Genel Başkan	2	0
İbrahim Kaboğlu	CHP	2	0
Murat Emir	CHP	2	0
Bülent Tezcan	CHP	0	1
Engin Altay	CHP	0	1
Engin Özkoç	CHP	0	1
Orhan Sarıbal	CHP	1	0
Sezgin Tanrıkulu	CHP	1	0
Turan Aydoğan	CHP	1	0
TOPLAM	-	9	3

**Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.*

ç. Demokrasi ve Atılım Partisi

Parlamentoda 1 milletvekili ile temsil edilen Demokrasi ve Atılım Partisinin milletvekili, Anayasa Komisyonu'ndaki konuşmasıyla LGBTİ+ hakları bağlamında aleyhe tutum sergileyen milletvekilleri arasına dahil olmuştur.

Milletvekili	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Mustafa Yeneroğlu	DEVA	0	1

d. Halkların Demokratik Partisi

Parlamentoda 56 milletvekili ile temsil edilen Halkların Demokratik Partisi grubundan hiçbir milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütmezken 15 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmüştür.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Pervin Buldan	HDP - Eş Genel Başkan	3	0
Züleyha Gülüm	HDP	9	0
Filiz Kerestecioğlu	HDP	8	0
Serpil Kemalbay	HDP	7	0
Oya Ersoy	HDP	5	0
Ayşe Acar Başaran	HDP	3	0
Fatma Kurtulan	HDP	2	0
Gülistan Kılıç Koçyiğit	HDP	2	0
Rıdvan Turan	HDP	1	0
Kemal Bülbül	HDP	1	0
Kemal Peköz	HDP	1	0
Mehmet Ruştü Tiryaki	HDP	1	0
Necdet İpekyüz	HDP	1	0

Sait Dede	HDP	1	0
Sezai Temelli	HDP	1	0
TOPLAM	-	46	0

**Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.*

e. İYİ Parti

Parlamentoda 36 milletvekili ile temsil edilen İYİ Parti grubundan milletvekilleri ne LGBTİ+ haklarını temel alan ne de LGBTİ+ haklarını ihlal eden bir faaliyet yürütmüştür. İYİ Parti Grup Başkanvekili Erhan Usta ve İYİ Parti Antalya Milletvekili Feridun Bahşi'nin anayasa değişikliği teklifi konusundaki görüşleri de bu kapsamda ne hak temelli ne de ayrımcı olarak nitelendirilmediğinden tabloya dahil edilmemişlerdir.

f. Milliyetçi Hareket Partisi

Parlamentoda 48 milletvekili ile temsil edilen Milliyetçi Hareket Partisi grubundan 8 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütürken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmemiştir.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Devlet Bahçeli	MHP – Genel Başkan	0	1
Feti Yıldız	MHP	0	5
Arzu Erdem	MHP	0	2
Olca Kılavuz	MHP	0	2
Mehmet Taytak	MHP	0	1
Nurullah Sazak	MHP	0	1
Tamer Osmanağaoğlu	MHP	0	1
Yaşar Kırkpınar	MHP	0	1
TOPLAM	-	0	14

**Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.*

g. Türkiye İşçi Partisi

Parlamentoda 4 milletvekili ile temsil edilen Türkiye İşçi Partisinden hiçbir milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütmezken 3 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmüştür.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Erkan Baş	TİP - Genel Başkan	4	0
Sera Kadıgil	TİP	5	0
Ahmet Şık	TİP	1	0
TOPLAM	-	10	0

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

ğ. Diğer Siyasi Partiler

Mecliste temsil edilen diğer siyasi partiler olan Demokrat Parti, Demokratik Bölgeler Partisi, Memleket Partisi, Saadet Partisi, Yenilik Partisi ve Zafer Partisinin milletvekillerinin LGBTİ+ hakları bağlamında olumlu veya olumsuz herhangi bir faaliyetine rastlanmamıştır.

7. LGBTİ+'LARIN GÖRÜNMEZ BIRAKILDIĞI YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ

Yasama ve denetim faaliyetlerini izlerken, meclisin gündemine gelen bazı konularda LGBTİ+'ların sorunlarından, deneyimlerinden ve taleplerinden bahsedilmemesinin tarihsel, politik veya hukuki açıdan eksiklik barındırması nedeniyle bu tip faaliyetler LGBTİ+'ların görünmez bırakıldığı faaliyetler olarak raporlanmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, ayrımcılık, dezavantajlı grupların sorunları gibi LGBTİ+'ları doğrudan ilgilendiren meselelere ilişkin faaliyetlerde bunun sıklıkla yaşandığını gözlemlenmiştir. Bu bölümde değindiğimiz verileri, LGBTİ+'ların hak taleplerini ve sorunlarını daha geniş ve bütüncül bir çerçeveye meclis gündemine girmesini talep etmek, bu konuda tespit ettiğimiz hataları ve eksikleri muhataplarına iletebilmek, yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+'lar açısından daha kapsayıcı olabilmesini sağlamak, hak temelli meselelerin kesişimselliğine dikkat çekmek amacıyla paylaşmaktayız. Bu bölümde yasama ve denetim faaliyetlerini kendi içinde gruplandırmak yerine görünmezlik tespit edilen meselelere ilişkin başlıklar sıralanmaktadır.

a. 6 Şubat'ta Yaşanan Depremler

6 Şubat'ta yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler sonucu 11 il önemli düzeyde etkilenmiş, kentlerde büyük yıkımlar ve kayıplar gerçekleşmiş, resmi verilere göre 50 binden fazla insan hayatını kaybetmiş, yüz binlerce bina yıkık, acil yıkılması gereken veya ağır hasarlı durumda olduğundan ciddi bir barınma sorunu ortaya çıkmıştır. Deprem bölgesinde sağlık, eğitim, güvenlik, adalet, ulaşım ve benzeri kamu ve özel hizmetler ciddi biçimde sekteye uğramıştır. Ve yaşanan depremin etkileri aylar geçmesine rağmen devam etmektedir. Durum böyle olunca; tüm bu yaşananlardan ve sonuçlarından dezavantajlı gruplar daha fazla ve farklı boyutlarda etkilenmiştir.

LGBTİ+'lar da 6 Şubat depremlerinin sonuçlarından önemli ölçüde ve kendine özgü koşullar içerisinde etkilenen toplumsal gruplardan biri olmuştur. Sivil toplum örgütlerinin raporlarına²⁴ ve hak temelli medyaya²⁵ LGBTİ+'ların temel haklarına ve insani yardıma erişimde güçlük çektiği, ayrımcılığa maruz bırakıldığı ve şiddete uğradığı yansımıştır. Devletin, afet yönetimine LGBTİ+ örgütlerini dahil etmemesi ve kapsayıcı politikalar üretme gayesinin bulunmaması nedeniyle yaşanan sorunların tek çözüm adresi kısıtlı imkanları ve kaynaklarıyla sivil toplum örgütleri olmuştur.

Raporun üçüncü bölümünde mecliste depremden etkilenen LGBTİ+'ların sorunlarını dile getiren az sayıda yasama ve denetim faaliyeti paylaşılmıştır. Ne yazık ki; bunlardan daha fazla sayıda, 6 Şubat depremlerini konu alan ancak LGBTİ+'ların görünmez bırakıldığı faaliyet mevcuttur. Tespit edilen görünmezlik verileri şöyledir:

- » Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partiler 6 Şubat depremlerinin sonuçlarının tüm yönleriyle araştırılması amacıyla 11 ilin her biri için meclis araştırması açılmasına ilişkin ayrı ayrı meclis araştırma önermeleri vermiştir. Verilen meclis araştırma önermeleri genel kurulda 2 Mart 2023 tarihinde görüşüldükten sonra kabul edilmiş ve bu konuda çalışması için geçici bir komisyon kurulmuştur. Verilen meclis araştırma önermeleri, genel olarak bölgede dezavantajlı gruplara mensup yurttaşların yaşadığı sorunlara duyarlı değildir. Bununla birlikte, bu önermeler arasında LGBTİ+'ların sorunlarından bahseden bir önerge yer almamaktadır.²⁶
- » Meclis araştırma önermelerinin kabul edilmesiyle kurulan, Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu toplam 13

24 Bkz: Göçer, A. (2023). DEPREM SONRASI GEÇİCİ BARINMA MEKANLARI – DİYARBAKIR'DA DEPREMDEN HAYATTA KALAN LGBTİ+'LAR. Bakad/Keskesor. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829095958/https://drive.google.com/file/d/1sAeY2fM1jeSq0ebor4x6QMMD0asf3OWn/view> ve Fidan ve Göçer. (2023). DEPREM SONRASI LGBTİ+'LARLA DAYANIŞMA, OLANAKLAR VE SINIRLILIKLAR BAĞLAMINDA LGBTİ+'LARA YÖNELİK YÜRÜTÜLEN DESTEK ÇALIŞMALARI. Bakad. Erişim adresi: http://web.archive.org/web/20230829100111/https://drive.google.com/file/d/1g_v47U5qX-Dh7ZUFISpUcaOPr3yqwAGYR/view

25 Bkz: Eşitlik Adalet Kadın. (2023). Depremzede LGBTİ+ Yurttaşlar Neler Yaşıyor? Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829100248/https://esitlikadaletkadın.org/depremezde-l-gbtiler-neler-yasiyor/> ; Ekmek ve Gül. (2023). Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829100358/https://ekmekvegul.net/gundem/depremin-ardindan-ayrimcilik-buyuyor-depremezde-lgbtiler-neler-yasiyor> ; Tar, Y. (2023, Şubat 14). Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829100512/https://kaosgl.org/haber/marasli-trans-kadin-depremezde-ece-sana-gucleri-yetiyor> ; Erişim adresi:

26 27. Dönem 6. Yasama Yılı'nda verilen Esas Numaraları 10/6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024, 7026, 7034, 7035, 7036, 7037, 7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043, 7044, 7045, 7046, 7047, 7048, 7049, 7050 olan toplam 26 meclis araştırma önergesinden bahsedilmektedir.

toplantı yapmıştır. Bu toplantılarda elde edilen bilgiler ışığında hazırlanan 936 sayfalık komisyon raporunda LGBTİ+’lar yalnızca 1 kez 6284 Sayılı Kanun’un uygulanması hususunda ve HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ile HDP Batman Milletvekili Necdet İpekyüz’ün muhalefet şerhinde yer alabilmiştir.²⁷

- » Bunların dışında; İYİ Parti grubunun 9 Şubat tarihinde sunulan, Grup Başkan Vekili İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu tarafından, deprem bölgesinde hasar tespit çalışmalarının yapılması, koordinasyon ve ihtiyaç noksanlıklarının giderilmesi amacıyla verilmiş olan meclis araştırması açılması önergesinde²⁸ depremden etkilenen LGBTİ+’ların hak talepleri ve sorunları yer alabileceken buna yer verilmemiştir.
- » CHP Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca’nın afet bölgelerinde ve çadır kentlerde bulunan kadınların sorunlarına ilişkin yazılı soru önergesinde LBTİ+ kadınların deneyimlerine yer verilebileceken yer verilmemiştir.²⁹
- » HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu ve diğer 20 milletvekilinin depremdede kadınların yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınların deneyimlerine yer verilebileceken yer verilmemiştir.³⁰
- » HDP Mardin Milletvekili Ebru Günay ve diğer 20 milletvekilinin depremdede kadınların yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin

27 Dervişoğlu, D. M. vd. (2023) Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (6996, 7004, 7005, 7006, 7007, 7009, 7010, 7024, 7026, 7034, 7035, 7036, 7037, 7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043, 7044, 7045, 7046, 7047, 7048, 7049, 7050). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirmasi-Komisyonu-Detay/f72877d2-1445-037b-e050-007f01005610>

28 Dervişoğlu, D. M. vd. (2023) 6 Şubat 2023 günü merkezi Kahramanmaraş olan ve on ili etkileyen depremde bölgedeki hasar tespit çalışmaları yapılarak koordinasyonda yaşanan sorunların giderilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6996). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-358b-037b-e050-007f01005610>

29 Erişim adresi: Karaca, G. B. Afet bölgelerinde ve çadır kentlerde bulunan kadınların sorunlarına ilişkin (2023). 27/6. Erişim adresi: <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D27/Y6/T7/WebOnergeMetni/422a71e8-4ccd-4e67-88d8-b960f9c4b305.pdf>

30 DEMİR F. K. vd. (2023). Depremde kadınların yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7082). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-4549-037b-e050-007f01005610>

kin önergesinde LGBTİ+ kadınların deneyimlerine yer verilebilecekken yer verilmemiştir.³¹

- » CHP Hatay Milletvekili Suzan Şahin ve diğer 19 milletvekilinin afetlerin toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilebilmesi ve afet yönetiminde başarı sağlanabilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde toplumsal cinsiyet kavramına denilmiŝse de LGBTİ+'lar spesifik olarak sayılmamıŝtır.³²
- » CHP İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve diğer 20 milletvekilinin depremden etkilenen 11 ildeki kadın ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı grupların karşılaştığı tüm sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+'ların talepleri ve sorunları yer almamıştır.³³
- » HDP İzmir Milletvekili Murat Çepni ve diğer 19 milletvekilinin depremden etkilenen bölgelerdeki mültecilerin sorunlarının tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, mülteci kadınların ve çocukların dezavantajlı durumu görölmüŝse de mülteci LGBTİ+'lara yer verilmemiştir.³⁴
- » CHP Adana Milletvekili Ayhan Barut ve diğer 19 milletvekilinin, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında uzaktan eğitime geöen üniversite öğrencilerinin sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde ele alınan meselenin LGBTİ+ öğrencilerin özgü bir biçimde etkilendiği bir mesele olmasına rağmen bundan bahsedilmemiştir.

31 Güney, E. vd. (2023). Depremlerde kadınların yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/7084). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-454b-037b-e050-007f01005610>

32 Şahin, S. vd. (2023). Afetlerin toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilebilmesi ve afet yönetiminde başarı sağlanabilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7086). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-454d-037b-e050-007f01005610>

33 Özdemir, S. vd. (2023). Depremden etkilenen 11 ildeki kadın ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı grupların karşılaştığı tüm sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7110). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/e9d06db7-3a0e-430e-8f8c-59b166fa6561>

34 Çepni, M. vd. (2023). Depremden etkilenen bölgelerdeki mültecilerin sorunlarının tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7119). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f5ad8c70-6b1b-40a4-8563-0186fe264676>

Oysa birçok LGBTİ+ öğrenci, uzaktan eğitim ve alınan karar nedeniyle kaldığı yurttan ayrılmak zorunda kalmış, barınma sorunu yaşamış veya ev içi şiddet riskinin bulunduğu aile evine gitmek zorunda kalmıştır.³⁵

b. Ayrımcılığa ve Şiddete Uğramama Hakkı

LGBTİ+'lar farklı alanlarda, yerlerde ve zamanlarda, tanıdıkları veya tanımadıkları kişiler tarafından, çeşitli biçimlerde şiddete ve ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır. Türkiye'de ve dünyada LGBTİ+'ların, LGBTİ+ örgütlerinin ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan uzmanlar ve sivil toplum örgütlerinin beyanları ve çalışmaları da bunu doğrulamaktadır. Milletvekilliği görevinin özü gereği, halkın iradesi neticesinde seçilen milletvekilleri tüm yurttaşlar için olduğu gibi LGBTİ+'ların da hak taleplerini ve sorunlarını gündeme getirmelidir. İzleme dönemindeki yasama ve denetim faaliyetleri incelendiğinde ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmama hakkı kapsamında değerlendirilebilecek bazı faaliyetlerin LGBTİ+'ları da içermesi gerekirken veya içerebilecekken bunun gerçekleşmediği görülmüştür.

Bu konuda tespit edilen görünmezlik verileri şöyledir:

- » Ankara Milletvekili Gamze Taşçier ve bir grup CHP'li milletvekilinin artan şiddet vakalarının nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde son yıllarda görünürlüğü önemli biçimde artan, LGBTİ+ örgütlerinin ve hak temelli sivil toplum örgütlerinin raporlarına yansıyan, medyada belli oranda yer bulabilen LGBTİ+'lara yönelik şiddet vakaları ve nefret suçlarına dair bir örnek dahi yer almamıştır.³⁶
- » CHP İzmir Milletvekili Özcan Purçu ve diğer 20 milletvekilinin yaşlıların karşılaştığı sorunların araştırılarak bu sorunlara kalıcı çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde yaşlı LGBTİ+'lara ilişkin bir sorun tespiti ya da çözüm önerisi bulunmamaktadır.³⁷

35 Barut, A. (2023). Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında uzaktan eğitime geçen üniversite öğrencilerinin sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7125). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f81ab4e5-3aa2-4bc3-a4ca-018704213761>

36 Taşçier, G. (2023). Artan şiddet vakalarının nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6534). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-25ac-037b-e050-007f01005610>

37 Purçu, Ö. vd. (2022). Yaşlıların karşılaştığı sorunların araştırılarak bu sorunlara kalıcı çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6627). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-412b-037b-e050-007f01005610>

- » İYİ Parti Grup Başkanvekili Musavat Dervişoğlu'nun RTÜK kararlarının eşitlik ve tarafsızlık ilkelerine aykırı olduğu iddialarının incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde RTÜK'ün LGBTİ+ içerikli yayınlara yönelik uyguladığı sansür politikası yer almıştır.³⁸
- » CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve diğer milletvekillerinin evsizlik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, şiddet mağduru olması nedeniyle sığınak ihtiyacı doğan bazı gruplara yer verilirken LGBTİ+'lar spesifik olarak yer almamaktadır.³⁹
- » İYİ Parti Bursa Milletvekili İsmail Tatlıoğlu'nun engelli vatandaşların ve ailelerinin karşılaştığı sorunların araştırılarak bu sorunların çözüme kavuşturulması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde çifte ayrımcılığa uğrayan bazı engelli gruplarından bahsedilmesine karşın özel gereksinim sahibi LGBTİ+'lardan bahsedilmemiştir.⁴⁰
- » HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın 15-49 yaş aralığındaki kadınlara regl dönemleri ile sınırlı olmak üzere, "kadınlara yönelik" hijyen ürünlerinin ücretsiz olarak sağlanması amacıyla verdiği kanun teklifinde kendisini kadın olarak tanımlamayan ancak regl olan kişileri kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmemiştir.⁴¹

c. İstihdam ve Çalışma Hakkı

Kaos GL Derneği, düzenli olarak her yıl "Türkiye'de Kamu Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu"⁴² ve "Türkiye'de Özel Sektör Çalışanı LGBTİ+'ların Durumu"⁴³ ara-

38 Dervişoğlu, D. M. (2023). RTÜK kararlarının eşitlik ve tarafsızlık ilkelerine aykırı olduğu iddialarının incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6653). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3458-037b-e050-007f01005610>

39 Gürer, F. Ö. Evsizlik sorununun nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6723). 26/7 Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-2f06-037b-e050-007f01005610>

40 Sarıaslan, F. (2023). 2011-2023 yılları arasında engellilerin işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarına ilişkin (7 / 77285). 26/7. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-3041-037b-e050-007f01005610>

41 Başaran, A.A. (2023). Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2 / 4992). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-2382-037b-e050-007f01005610>

42 KAOS GL. (2020). Erişim adresi: <https://kaosgldernegi.org/e-kutuphane> (yıllık raporlara bu adresten ulaşılabilir.)

43 KAOS GL. (2020). Erişim adresi: <https://kaosgldernegi.org/e-kutuphane> (yıllık raporlara bu adresten ulaşılabilir.)

tirmalarını yürütmekte ve araştırmanın bulgularını raporlaştırmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre LGBTİ+ çalışanlar işyerinde ve istihdam alanında; işe giriş, iş barışının korunması, işverenin eşit davranma borcu, eşit fırsatlara sahip olabilmek, güvencesizlik, yasal koruma eksikliği, taciz, zorbalık, nefret söylemi, meslek kurallarının kapsayıcılığı, sendikalaşma gibi birçok konuda ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bahsedilen raporların meclis gündeminde doğrudan yer bulduğuna rastlanılmış olsa bile meclisin istihdam ve çalışma hakkına dair faaliyetlerinde LGBTİ+ kapsayıcılığın iyi durumda olduğu söylenemeyecektir.

Bu başlık altındaki görünmezlik verileri şöyledir:

- » HDP Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve diğer 19 milletvekilinin kadın işsizliğinin nedenlerinin araştırılarak kadın istihdamının artırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+ kadın deneyimlerine yer verilmemiştir.⁴⁴
- » HDP Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları'nın kadın ve genç işsizliğini önlemek üzere alınan tedbirlere ilişkin yazılı soru önergesinde LGBTİ+'ların çalışma hakkına dair tespitlere ve sorulara yer verilmemiştir.⁴⁵
- » HDP Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 diğer milletvekilinin işçi ölümlerinin araştırılarak işyerlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde kadın, çocuk, mülteci işçilere yer verilirken LGBTİ+'lardan ve seks işçilerinden bahsedilmemiştir.⁴⁶
- » CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve diğer 20 milletvekilinin kadınların işgücü piyasasında karşılaştıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+ kadınların deneyimlerine yer verilmemiştir.⁴⁷

44 Coşkun, Ş. vd. (2022). Kadın işsizliğinin nedenlerinin araştırılarak kadın istihdamının artırılması için yapılması. (10 / 6845). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-34d7-037b-e050-007f01005610>

45 Oruç, T. H. (2022). Kadın ve genç işsizliğini önlemek üzere alınan tedbirlere ilişkin (7 / 76758). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-4103-037b-e050-007f01005610>

46 Coşkun, Ş. vd. (2023). İşçi ölümlerinin araştırılarak işyerlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6924): 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3b0b-037b-e050-007f01005610>

47 Gürer, Ö. F. (2023). Kadınların iş gücü piyasasında karşılaştıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7060). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-4533-037b-e050-007f01005610>

- » CHP Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve diğer 22 milletvekilinin dijital emek kavramının tüm yönleriyle araştırılarak kadınların işgücü piyasasındaki yerine etkilerinin tespit edilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınların deneyimlerine ve dijital ortamda seks işçiliği yapan LGBTİ+'ların sorunlarına yer verilmemiştir.⁴⁸
- » CHP İstanbul Milletvekili Turan Aydoğın ve diğer 20 milletvekilinin kadınların çalışma yaşamında karşı karşıya kaldığı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınların deneyimlerine yer verilmemiştir.⁴⁹

ç. Mahpus Hakları

Türkiye’de yürürlükte bulunan infaz rejiminin hapis hane idarelerine geniş yetki tanınması, hapis hanelerin hak temelli yaklaşımdan uzak bir biçimde kurulanması ve yönetilmesi, hapis hanelerin sivil ve bağımsız kurumların denetimine açık olmayan kapalı kurumlar olması gibi sebeplerle mahpuslara yönelik birçok hak ihlali yaşanmaktadır. LGBTİ+ mahpuslar bunların yanı sıra kimlikleri nedeniyle de hem kurum personelinden hem diğer mahpuslardan doğru ayrımcılığa, şiddete, tacize ve hak ihlaline uğrayabilmektedir. Özellikle, birçok hapis hane LGBTİ+ mahpusların tek kişilik koşullarda kalmaya zorlanması, yani tecrit edilmesi sistematik hak ihlallerinden biridir. Tecrit edilen LGBTİ+ mahpuslara yönelik uygulama işkence yasağına aykırı olmakla birlikte, bu uygulama nedeniyle mahpusların havalandırmaya çıkma, sosyal etkinlik, kurs ve spor faaliyetlerinde bulunma gibi hakları da kısıtlanmaktadır. Yine trans mahpusların cinsiyet uyum sürecinin hapis hane yürütülmesinin önünde yasal bir engel bulunmamasına rağmen keyfi biçimde bu uygulama sürdürülmektedir. Mecliste mahpus hakları önde gelen gündem başlıklarından biridir. Ancak buna rağmen, LGBTİ+ mahpusların sorunlarına bu yasama yılında çok az değinilmiştir.

Bu başlık altında bahsedilecek görünmezlik verileri şunlardır:

- » HDP Grup Başkanvekilleri Meral Daniş Beştaş ve Saruhan Oluç’un HDP Grubu adına verdiği, cezaevlerinde yaşadığı iddia edilen hak ihlalleri-

48 Gürer, Ö. F. vd. (2023). Dijital emek kavramının tüm yönleriyle araştırılarak kadınların işgücü piyasasındaki yerine etkilerinin tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7059). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-4532-037b-e050-007f01005610>

49 Aydoğın, T. (2023). Kadınların çalışma yaşamında karşı karşıya kaldığı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7200). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/2794b283-c4f5-4944-8335-01875able816>

nin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+ mahpuslar yer almamıştır.⁵⁰

- » HDP Ağrı Milletvekili Abdullah Koç ve diğer 20 milletvekilinin Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneğinin raporunu referans göstererek sunduğu, cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılması amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde pek çok mahpus grubuna yer verilmesine ve anılan raporda geçmesine rağmen LGBTİ+ mahpuslara ilişkin sorunlar yer almamıştır.⁵¹

d. Sağlığa Erişim Hakkı

Anayasa'nın ve Türkiye'nin de taraf olduğu pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinin güvence altına aldığı sağlık hakkı, herkes için olduğu gibi LGBTİ+'lar için de temel ve etkileri yaşam hakkına kadar gidebilecek nitelikteki bir hak kategorisidir. LGBTİ+ hakları bağlamında sağlık hakkı, özellikle cinsiyet uyum süreci, interseks hakları, HIV'le yaşayan LGBTİ+'ların hakları, hasta hakları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, ruh sağlığı gibi konular nezdinde LGBTİ+ hareketinin gündemindedir. Bu başlık altında tespit edilen görünmezlik verileri şöyledir:

- » İYİ Parti Kayseri Milletvekili Dursun Ataş ve diğer 20 milletvekili tarafından, sağlık hizmetlerinin sunulmasında yaşanan sorunların araştırılması, konuyla ilgili çözüm önerilerinin sunulması amacıyla meclis araştırması açılmasına ilişkin önergede LGBTİ+'ların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı ayrımcılık, damgalama, zorbalık, ifşa gibi hak ihlalleri gündem edilmemiştir.⁵²
- » TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in mülteci kadınların sağlık hakkına erişimine ilişkin yazılı soru önergesine dayanak gösterilen CİSÜ Platformu'nun "Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri" başlıklı raporunda seks işçiliği yapan trans kadınların maruz bırakıldığı ayrımcılık pratikleri

50 Oluç ve Beştaş. (2022). Cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6524). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-De-tay/f72877c2-25a2-037b-e050-007f01005610>

51 Koç, A. vd. (2022). Cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6612). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-De-tay/f72877c2-411c-037b-e050-007f01005610>

52 Ataş, D. vd. (2022). Sağlık hizmetlerinin sunulmasında yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6699). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-De-tay/f72877c2-3b61-037b-e050-007f01005610>

yer almasına rağmen, önergede bu husus yer bulamamıştır.⁵³

e. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Özgürlüğünün İhlali

Toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğü Gezi Direnişi'nden bu yana Türkiye'nin yakıcı insan hakları sorunlarından biridir. LGBTİ+'lar da bu meselenin en görünür ve dirençli aktörlerinden biri olmuştur. Özellikle 2015 yılında ve sonrasında siyasi iktidarın oldukça belirgin hale gelen LGBTİ+ düşmanı politikaları neticesinde LGBTİ+'ların ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğünü ihlal eden pek çok vaka yaşanmıştır. Her yıl Türkiye'nin dört bir yanındaki kentlerde ve kampüslerde valiliklerin, kaymakamlıkların ve rektörlüklerin yasaklama kararlarına, polis şiddetine ve bağlantılı pek çok hak ihlaline rağmen onur haftaları ve onur yürüyüşleri düzenlenmektedir. LGBTİ+'ların ve LGBTİ+ hareketinin gündeminin çok önemli bir bölümünü onur haftaları ve onur yürüyüşleri oluşturmasına rağmen meclisin LGBTİ+ gündemine bu aynı oranda yansımamıştır. Bunda, elbette incelenen yasama yılı döneminin Ekim ve Nisan ayları arasında olmasının etkisi büyüktür. Bu başlık altında incelediğimiz, başka örneklerle yer vermesine rağmen

LGBTİ+ haklarına değinmeyen bir araştırma önergesi bulunmaktadır:

- » CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu ve diğer 21 milletvekilinin 2022 yılının ocak-eylül ayları arasında planlanan etkinlik, festival, konser gibi faaliyetlerin icra edilmesinin önündeki engellerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde engellenen birçok etkinliğe yer verilirken onur yürüyüşlerine yönelik yasaklamalar spesifik olarak vurgulanmamıştır.⁵⁴

f. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Politikaları

LGBTİ+ ve kadın düşmanlığını siyasetteki varlığının yegane sebebi olarak gören gruplar tarafından toplumsal cinsiyet kavramı uzun zamandır hedef alınmaktadır. Hedef göstermeler sonucunda devletin birçok kurumunun politikalarına İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasının ardından girmiş olan toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı metinlerden bir bir çıkarılmaktadır. Politikaların uygulama süreçleri zaten hiçbir zaman yeterince toplumsal cinsiyet eşitliğini esas almamıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan uygulamaların, araştırmaların ve politikaların kadın haklarının yanı sıra LGBTİ+ haklarını da içermesi gerektiği açıktır.

53 Kadıgil, S. S. (2023). Mülteci kadınların sağlık hakkına erişimine ilişkin (7 / 77210): 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-415d-037b-e050-007f01005610>

54 Tanrıkulu, M. S. (2022). Etkinlik, festival, konser gibi faaliyetlerin icra edilmesinin önündeki engellerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6757). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-349b-037b-e050-007f01005610>

Bu başlıkta toplumsal cinsiyete dayalı şiddet veya toplumsal cinsiyet politikalarına dair yasama ve denetim faaliyetlerinde LGBTİ+'ların sorunlarına ve deneyimlerine yer verilmeyen içerikler sıralanmıştır.

- » HDP Ankara Milletvekili Filiz Kerestecioğlu ve diğer 19 milletvekilinin, şüpheli kadın ölümlerinin nedenlerinin araştırılarak bunların önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde şüpheli biçimde yaşamını yitiren LBTİ+ kadınlara yer verilmemiştir.⁵⁵ Benzer mahiyette HDP Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları ve 19 diğer milletvekilinin meclis araştırma önergesi.⁵⁶
- » HDP Muş Milletvekili Gülistan Kılıç'ın toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için politikalar geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+'lar yer almamıştır.⁵⁷
- » HDP Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın Cumhurbaşkanlığının görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesinde LGB-Tİ+'lar yer almamıştır.⁵⁸
- » HDP Şırnak Milletvekili Nuran İmir'in kadın cinayetlerinin önlenmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca yürütülen çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesinde LBTİ+ kadınlar yer almamıştır.⁵⁹

55 Demir, F. K. vd. (2022). Şüpheli kadın ölümlerinin nedenlerinin araştırılarak bunların önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6623). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-4127-037b-e050-007f01005610>

56 Oruç, T. H. (2023). Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ilgili mevzuatın etkin biçimde uygulanması ve şüpheli kadın ölümlerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6982). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-357d-037b-e050-007f01005610>

57 Kılıç, G. (2022) Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için politikalar geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin (10 / 6756). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-349a-037b-e050-007f01005610>

58 Işık, M. O. (2022). Cumhurbaşkanlığının görev alanında bulunan kurum ve kuruluşlarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik çalışmalara ilişkin (7 / 75570). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-27b7-037b-e050-007f01005610>

59 İmir, N. (2022). Kadın cinayetlerinin önlenmesi için Bakanlıkça yürütülen çalışmalara ilişkin (7 / 72897): 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2518-037b-e050-007f01005610>

- » TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılmasını istediği iki kanun teklifinde⁶⁰; belediyelerin sığınma evi açmasını zorunlu kılan en az 100.000 nüfusa sahip olma sınırının 10.000 olarak değiştirilmesini ve bütün belediyeler için kadın danışma merkezi açılmasının zorunluluğu olmasını amaçlansa da teklifte LGBTİ+ haklarına değinilmemiştir.
- » HDP Muş Milletvekili Şevin Coşkun'u kadına yönelik şiddet verilerine ve Muş'a yeni bir kadın konukevinin inşa edilmesi talebine ilişkin yazılı soru önergesinde LBTİ+ kadınlara ilişkin veriler ve sorular yer almamıştır.⁶¹ Benzer mahiyetteki HDP Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün yazılı soru önergesi⁶², HDP Urfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün yazılı soru önergeleri⁶³.
- » HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy ve diğer 20 milletvekillinin, kadına yönelik şiddetin ve kadın yoksulluğunun boyutlarındaki artışın nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınlara yer verilmemiştir.⁶⁴
- » HDP Muş Milletvekili Şevin Coşkun'un KADES uygulamasının yaygınlaştırılmasına ve internet erişimi olmayan kişiler için de erişilebilir hale getirilmesine ilişkin yazılı soru önergesinde, uygulamanın mavi kimliğe sahip kişilere açık olmaması ve bunu aşabilecek bir politikanın bulunmaması sebebiyle KADES'e erişemeyen trans kadınlardan bahsedilmemiştir.⁶⁵

60 Kadıgil, S. S. (2022). Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2 / 4652). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-410f-037b-e050-007f01005610> ve Kadıgil, S. S. (2022). Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2 / 4653). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-4110-037b-e050-007f01005610>

61 Coşkun, Ş. (2022). Ülkemizde kadına yönelik şiddete maruz kalan kadın sayısına ve Muş'a yeni bir kadın konukevinin inşa edilmesine talebine ilişkin (7 / 73985). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-4110-037b-e050-007f01005610>

62 Sürücü, A. (2022). Kadına yönelik şiddet vakalarında meydana gelen artışa ve buna yönelik alınacak önlemlere ilişkin (7 / 76756). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-410f-037b-e050-007f01005610>

63 Sürücü, A. (2023). 2022 yılında Türkiye geneli ve Şanlıurfa'da kadına yönelik şiddet ile ilgili yürütülen çalışmalara ilişkin (7 / 76911). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2a7e-037b-e050-007f01005610> ve Sürücü, A. (2023). 2022 yılında Türkiye geneli ve Şanlıurfa'da kadına yönelik şiddet ile ilgili yürütülen çalışmalara ilişkin (7 / 76853). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2a44-037b-e050-007f01005610>

64 Ersoy, O. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin ve kadın yoksulluğunun boyutlarındaki artışın nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6707). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-2ef6-037b-e050-007f01005610>

65 Coşkun, Ş. (2022). KADES uygulamasının yaygınlaştırılmasına ve internet erişimi olmayan

- » İYİ Parti Isparta Milletvekili Aylin Cesur ve diğer 19 milletvekilinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınlara yönelik şiddetten bahsedilmemiştir.⁶⁶
- » HDP Grup Başkanvekili Meral Danış Beştaş'ın kadına yönelik şiddete dair verilere ilişkin yazılı soru önergesinde LBTİ+ kadınlar yer almamıştır.⁶⁷ Benzer mahiyetteki HDP Batman Milletvekili Feleknaş Uca'nın yazılı soru önergesi⁶⁸, CHP Adana Milletvekili Ayhan Barut'un yazılı soru önergesi⁶⁹, HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başşaran'ın yazılı soru önergesi⁷⁰.
- » HDP Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık ve diğer 19 milletvekilinin kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin önlenmesi ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltacak mekanizmaların belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde⁷¹; HDP Mardin Milletvekili Pero Dünder ve diğer 19 milletvekilinin kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin yöntemlerin araştırılarak şiddet ve cinayetlerin engellenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde⁷²; HDP Muş Milletvekili Şevin Coşkun ve 19 diğer milletvekilinin kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin tüm yönleriyle araştırılarak önlenmesi için

kişiler için de erişilebilir hale getirilmesine ilişkin (7 / 74556). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2918-037b-e050-007f01005610>

66 Cesur, A. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6751). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3495-037b-e050-007f01005610>

67 Beştaş, M. D. (2022). Kadına yönelik şiddete dair verilere ilişkin (7 / 75248). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-4649-037b-e050-007f01005610>

68 Uca, F. (2022). Kadına yönelik şiddete dair verilere ilişkin (7 / 75246). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-4647-037b-e050-007f01005610>

69 Barut, A. (2022). Son 5 yılda koruma altına alınan kadın ve çocuk sayısına ilişkin (7 / 76122). Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-2231-037b-e050-007f01005610>

70 Başşaran, A. A. (2023). Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarına ilişkin (7 / 77150). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f72877c2-400c-037b-e050-007f01005610>

71 Işık, M. O. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin önlenmesi ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltacak mekanizmaların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6785). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-30dc-037b-e050-007f01005610>

72 Dünder, P. (2022). Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin yöntemlerin araştırılarak şiddet ve cinayetlerin engellenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6786). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-30dd-037b-e050-007f01005610>

alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde⁷³; HDP Ağrı Milletvekili Dilan Dirayet Taşdemir ve 19 milletvekilinin kadına yönelik şiddetin artış nedenlerinin araştırılarak şiddete maruz kalan kadınlara gerekli desteklerin sağlanması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde⁷⁴; HDP Mardin Milletvekili Ebru Günay ve diğer 19 milletvekilinin kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde⁷⁵ LBTİ+ kadınların deneyimleri ve şiddet pratikleri yer bulamamıştır.

» CHP Ankara Milletvekili Gamze Taşçier'in Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında yer alan önleyici tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanımının mecburi tutulmasını amaçlayan teklifte LBTİ+ kadınlara yönelik şiddete yer verilmemiştir.⁷⁶ Benzer mahiyette CHP İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 21 milletvekilinin meclis araştırma önergesi.⁷⁷

» HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un 8 Mart gününün "Kadınların Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü" olması ve genel tatil günü olarak belirlenmesi amacıyla sunduğu kanun teklifine LBTİ+ kadınların sorunları yer almamıştır.⁷⁸ Aynı mahiyette HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran'ın 8 Mart gününün "Kadınların Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü" olması ve genel tatil günü olarak

73 Coşkun, Ş. vd. (2022). Kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin tüm yönleriyle araştırılarak önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6787). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-30de-037b-e050-007f01005610>

74 Taşdemir, D. D. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin artış nedenlerinin araştırılarak şiddete maruz kalan kadınlara gerekli desteklerin sağlanması için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6788). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-30df-037b-e050-007f01005610>

75 Günay, E. vd. (2022). Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6846). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-34d8-037b-e050-007f01005610>

76 Taşçier, G. (2022). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2 / 4765). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-1d55-037b-e050-007f01005610>

77 Aydoğan, T. vd. (2023). 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun uygulamasında karşılaşılan sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7203). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Mecelis-Arastirma-Onergesi-Detay/51799b18-c47a-4847-a0a2-01875afb6228>

78 Ersoy, O. (2023). Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Dair Kanun Teklifi (2 / 4990). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-2e3b-037b-e050-007f01005610>

belirlenmesi amacıyla sunduğu kanun teklifi⁷⁹ ve HDP Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları Oruç'un kanun teklifi.⁸⁰

g. Üniversitelerde Yaşanan Sorunlar ve Eğitim Hakkı

ÜniKuir Derneğinin çalışma alanının odağını genç ve üniversiteli LGBTİ+'ların hakları oluşturması nedeniyle, yasama ve denetim faaliyetlerinde gençlere dair içerikleri dikkatle inceledik. Bu başlık altında gençlerin sorunlarını ve gençlik politikalarını gündeme getirirken gençler içerisinde farklı kimliklere sahip olması nedeniyle çifte dezavantajlı durumda olan LGBTİ+ gençlerin yakıcı sorunlarına yer verilmeyen faaliyetleri tespit ettik. *Bunlar şöyledir:*

- » HDP Batman Milletvekili Ayşe Acar Başaran ve bir grup HDP'li milletvekilinin üniversite öğrencilerinin barınma sorununun araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisinde LGBTİ+ öğrencilerin yurtlarda ve öğrenci evlerinde yaşadığı ayrımcılık, dışlayıcı politikalar, hak gaspları, hakka erişimde yaşanan zorluklar gibi barınma sorunları yer almamıştır. ⁸¹
- » CHP İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve bir grup CHP'li milletvekilinin rektörlerin Cumhurbaşkanı tarafından atanmasının etkilerinin araştırılarak rektör belirleme süreçlerine ilişkin öneriler geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisinde, bahsi geçen atamaların LGBTİ+'lara ve LGBTİ+ öğrenci topluluklarına olumsuz etkisi tartışılmamıştır. Örneğin Boğaziçi Üniversitesindeki direnişten bahsedilmesine rağmen direnişte önemli bir rol oynayan ve disiplin soruşturması, ceza soruşturması, BÜLGBTİA+ Öğrenci Kulübünün kapatılması, hedef gösterilme, işkence yaşayının ihlali gibi hak ihlallerine maruz bırakılan Boğaziçili LGBTİ+'lara yer verilmemiştir. ⁸²
- » HDP Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları ve diğer 19 milletvekilinin eğitim sisteminde yaşanan sorunlarının nedenlerinin araştırılarak bu

79 Başaran, A. A. (2023). 17.03.1981 Tarih ve 2429 Sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2 / 4991). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-2381-037b-e050-007f01005610>

80 Oruç, T. H. (2023). Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2 / 4993). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877c2-2383-037b-e050-007f01005610>

81 Başaran, A. A. vd. (2022). Üniversite öğrencilerinin barınma sorununun araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10 / 6511). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-2595-037b-e050-007f01005610>

82 Özdemir, S. vd. (2022). Rektörlerin Cumhurbaşkanı tarafından atanmasının etkilerinin araştırılarak rektör belirleme süreçlerine ilişkin öneriler geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önerisi (10 / 6514). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-2598-037b-e050-007f01005610>

■ sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LGBTİ+ öğrencilerin eğitim alanında yaşadığı hak ihlalleri ve ayrımcılık yer almamıştır.⁸³

- » CHP İzmir Milletvekili Özcan Purçu ve diğer milletvekillerinin gençlerin yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde fırsat eşitsizliğine dayalı sorunlar ifade edilirken LGBTİ+ gençlerin maruz bırakıldığı eşitsizliklerden bahsedilmemiştir.⁸⁴ Benzer mahiyetteki CHP Bursa Milletvekili Lale Karabıyık ve diğer 22 milletvekilinin sunduğu meclis araştırma önergesi için de aynı durum geçerlidir.⁸⁵

ğ. Yoksulluk

Türkiye’de son yıllarda yaşanan ekonomik kriz nedeniyle toplumun yoksul kesiminde yaşanan artışla birlikte, derin yoksulluk ve devreden yoksulluk kavramlarının etkilediği alanlar da artmıştır. LGBTİ+’lar da kimlikleri nedeniyle yaşadıkları sorunların da etkisiyle yoksullaşan gruplar arasında yer almıştır. 17 Mayıs Derneği, *Ayrımcılıktan Yoksulluğa: Türkiye’de LGBTİ+’lar Raporu* ile güncel tabloyu ortaya koymuştur.⁸⁶ *Bu başlık altında yoksulluğu konu olan yasama ve denetim faaliyetlerinde diğer dezavantajlı gruplara değinilmesine rağmen LGBTİ+’ların yer almadığı içerikler sıralanmıştır.*

- » CHP Bursa Milletvekili Yüksel Özkan ve diğer 34 milletvekilinin yoksulluğun boyutlarının ve yoksul vatandaşlarının sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde çocuklar dışında hiçbir dezavantajlı grup yer almamıştır.⁸⁷ Aynı durum CHP Tekirdağ Milletvekili Candan

83 Hatimoğulları, T. vd. (2023). Eğitim sisteminde yaşanan sorunlarının nedenlerinin araştırılarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6974). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3575-037b-e050-007f01005610>

84 Purçu, Ö. vd. (2022). Gençlerin yaşadıkları sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6695). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3b5d-037b-e050-007f01005610>

85 Karabıyık, L. vd. (2023). Gençlerin sorunlarının araştırılarak bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 7136). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/al5a40b7-d774-4fa2-9655-01870d8c139d>

86 17 Mayıs Derneği (2022). *Ayrımcılıktan Yoksulluğa: Türkiye’de LGBTİ+’lar*. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831094724/https://www.17mayis.org/images/publish/pdf/ayrimciliktan-yoksulluga-turkiye-de-lgbti-lar-27-09-2022.pdf>

87 Özkan, Y. vd. (2022). Yoksulluğun boyutlarının ve yoksul vatandaşlarının sorunlarının araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6596). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-44fc-037b-e050-007f01005610>

- Yüceer ve diğer 21 milletvekili tarafından yoksulluğun ulaştığı boyutların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi için de geçerlidir.⁸⁸
- » CHP İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir ve diğer 19 milletvekilinin kadın yoksulluğunun nedenlerinin araştırılarak bu konuda bütüncül sosyal politikaların oluşturulması amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde LBTİ+ kadınlara dair özgü bir tespit bulunmamaktadır.⁸⁹

h. Demokrasiye, Adalete ve İnsan Haklarına İlişkin Diğer Sorunlar

CHP Bursa Milletvekili Yüksel Özkan ve diğer 35 milletvekilinin baskıcı politikalar ve yasakların vatandaşlar üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergede temel hak ve özgürlüklere ilişkin bazı küresel endekslere ve bazı ihlal başlıklarına yer verilirken doğrudan LGBTİ+'lara özgü bir örneğe yer verilmemiştir.⁹⁰

HDP Şırnak Milletvekili Nuran İmir ve diğer 19 milletvekilinin faili meçhul ve zorla kaybetme olaylarına ilişkin iddiaların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde birçok örnek vakaya değinilirken faili meçhul bırakılan LGBTİ+'lara, örneğin trans kadın Hande Kader'e yer verilmemiştir.⁹¹

88 Yüceer, C. vd. (2022). Yoksulluğun ulaştığı boyutların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6640). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-2e56-037b-e050-007f01005610>

89 Özdemir, S. vd. (2022). Kadın yoksulluğunun nedenlerinin araştırılarak bu konuda bütüncül sosyal politikaların oluşturulması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6615). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-411f-037b-e050-007f01005610>

90 Özkan, Y. vd. (2022). Baskıcı politikalar ve yasakların vatandaşlar üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6597). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-44fd-037b-e050-007f01005610>

91 İmir, N. vd. (2023). Faili meçhul ve zorla kaybetme olaylarına ilişkin iddiaların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10 / 6968). 27/6. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/f72877c2-3b37-037b-e050-007f01005610>

8. MECLİSİN GÜNDEMİNE GİRMEYEN LGBTİ+ HAKLARI İHLALLERİ

Önceki bölümlerde 27. Dönem 6. Yasama Yılı'nı kapsayan izleme çalışması sırasında LGBTİ+'ların doğrudan yer aldığı ve LGBTİ+'lara yer verilmesi gerektiğini düşündüğümüz, ancak milletvekilleri tarafından LGBTİ+'ların görünmez bırakıldığı kesişimsel kimliklere ve ayrımcılık pratiklerine dair faaliyetler hakkında önceki bölümlerde bilgi verilmiştir. Bu bölümde ise ilgili yasama yılında meclis gündemine herhangi bir şekilde dahil olmayan hak ihlallerine yer vereceğiz. Böylece, LGBTİ+'ların gündeminin ne kadarının meclis gündemine hiç yansımadığını göstermeyi amaçlamaktayız.

a. Nefret Söylemi ve Nefret Suçları

LGBTİ+'lara yönelik medyada, siyasette, sokakta, hutbelerde üretilen nefret söylemlerinin bir kısmı meclis gündemine yansırken bir kısmının hiçbir şekilde karşılık bulmadığı görülmüştür. Yine, bazı nefret suçları meclis gündeminde ele alınırken bir kısmının atlandığı anlaşılmaktadır.

"Aile mitingleri" adı altında düzenlenen, LGBTİ+'ların ifade ve örgütlenme özgürlüğünün kısıtlanması, hak savunuculuğu faaliyetlerinin yasaklanmasını ve LGBTİ+ görünürlüğünün engellenmesini talep eden nefret mitingleri meclisin gündemine birden fazla kez girmiştir. Ancak nefret mitinglerini konuşurken vurgulanması gereken bazı hususların atlandığını düşünmekteyiz. Bunlardan biri nefret mitingine siyasetçilerin yanı sıra üst düzey kamu görevlilerinin de katılmasıdır. İzmir'de düzenlenen nefret yürüyüşüne İl Milli Eğitim Müdürü, İl Müftüsü ve İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Rektörü; Konya'da, AKP Milletvekili ve Belediye Başkanı⁹²; Trabzon'da AKP Trabzon milletvekili ve Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörü⁹³; Elazığ'da ise AKP'li Belediye Başkan Yardımcısı⁹⁴ katılmıştır. Ayrıca, Batman'da çocukların ellerine tutuşturulan dövizlerde LGBTİ+ örgütleri "terör örgütleri" olarak nitelendirilerek hedef gösterilmiştir.⁹⁵ Öte yandan, İzmir'de Gençlik ve Spor Bakanlığı Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı öğrenci yurduna nefret mitinglerine çağrı yapan ve LGBTİ+ karşıtlığını

92 Erol, A. (2022, Ekim 25). Konya'da Belediye Başkanı ve Milletvekili eşliğinde LGBTİ+ düşmanı nefret yürüyüşü. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831093028/https://kaosgl.org/haber/konya-da-belediye-baskani-ve-milletvekili-esliginde-lgbti-dusmani-nefret-yuruyusu>

93 Gazete DuvaR. (2022, Kasım 6). Rektör ve AK Parti milletvekili LGBTİ+ karşıtı nefret yürüyüşüne katıldı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831092549/https://www.gazeteduvar.com.tr/sedefnur-caglarin-evinde-mahkeme-kurulacak-haber-1588040?history=1>

94 Erol, A. (2022, Aralık 19). Elazığ Cumhuriyet Meydanı'nda LGBTİ+ düşmanı miting. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831092345/https://kaosgl.org/haber/elazig-cumhuriyet-meydani-nda-lgbti-dusmani-miting>

95 Erol, A. (2022, Kasım 21). LGBTİ+ karşıtı nefret mitinginin Batman ayağı HÜDAPAR'dan. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831092021/https://kaosgl.org/haber/lgbti-karsiti-nefret-mitinginin-batman-ayagi-hudapar-dan>

körükleyen afişler asılmıştır.⁹⁶ Nefret mitinglerinin dışında da benzer eylemler gerçekleşmiştir. Örneğin, İslami Tebliğ Tedris İlim ve Hareket Adamları Derneğinin Diyarbakır'daki 7. Alimler Buluşması toplantısına Hizbullah hükümlüsü Enver Kılıçaslan ve Taliban yönetiminin sözcüsü Zabinullah Mücahid de katıldığı toplantıda LGBTİ+'ların hedef alındığı basına yansımıştır.⁹⁷

Meclis gündemine yansımayan nefret suçlarını sıraladığımızda yine uzun bir listeye karşılaşılmaktadır: İzmir'de sokak müzisyeni Melis Yağmur Hanzade'nin uğradığı transfobik nefret saldırısı⁹⁸, Diyarbakır'da trans seks işçisine saldırı⁹⁹, Kocaeli'de nefret saikiyle katledilen trans kadın Nefes Balkan¹⁰⁰; Havle Kadın Derneğinin ofisinin kapısına LGBTİ+ düşmanı afişlerin asılması¹⁰¹; İzmir'de trans kadın Mira'yı öldüren, cinayetten hemen sonra Mira'nın arabasıyla düğüne giden katile haksız tahrik indirimi verilmesi¹⁰²; Ankara'da 16 yıl önce transların uğradığı saldırı üzerine açılan Esat-Eryaman davasının yıllardır sürüncemede bırakılması ve adım adım zamanaşımına götürülmesi¹⁰³; Selin Çiğerci'ye Kon-ya'daki işyeri açılışında transfobik saldırı¹⁰⁴, Diyarbakır Newroz'unda gökkuşağı

96 Tufan, S. (2022, Kasım 6). Öğrenciler tepkili: KYK yurduna LGBTİ karşıtı afiş. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831091421/https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/ogrenciler-tepkili-kyk-yurduna-lgbti-karsiti-afis-2000050>

97 Birgün Gazetesi. (2022, Ekim 17). Diyarbakır'daki 'Alimler Buluşması'na Taliban sözcüsü ve Hizbullah hükümlüsü de katıldı: LGBTİ+lar hedefte. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831091121/https://www.birgun.net/haber/diyarbakir-daki-alimler-bulusmasi-na-taliban-sozcusu-ve-hizbullah-hukumusu-de-katildi-lgbti-lar-hedefte-406553>

98 Tar, Y. (2022, Aralık 12). "Biz sokaktan vazgeçersek, onlar kazanmış olacak". Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831090931/https://kaosgl.org/haber/biz-sokaktan-vazgecersek-onlar-kazanmis-olacak>

99 Tanış, E. (2023, Ocak 3). Diyarbakır'da trans seks işçisine saldırı: "Polis bana 'Niye bu yolu seçtin?' diye sordu, erkek hemşire bana içne yapmayı reddetti" Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831090800/https://medyascope.tv/2023/01/03/diyarbakirda-trans-seks-iscisine-saldiri-polis-bana-niye-bu-yolu-sectin-diye-sordu-erkek-hemsire-bana-igne-yapmayi-reddetti/>

100 Kocaeli Fikir. (2023, Ocak 18). Nefes Balkan'ın ölümünde tutuklu sevgili ilk defa hakim karşısına çıktı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831090624/https://kocaelifikir.com/haber/13772202/ nefes-balkanin-olumunde-tutuklu-sevgili-ilk-defa-hakim-karsisina-ctikti>

101 İstanbul - BiA Haber Merkezi. (2023, Ocak 10). Havle Kadın Derneği'nden linçlere karşı dayanışma çağrısı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831090236/https://m.bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/272629-havle-kadin-dernegi-nden-linc-lere-karsi-dayanisma-cagrisi>

102 Tar, Y. (2023, Ocak 28). Mira'yı öldürüp çekyata saklayan katile haksız tahrik indirimi! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831090057/https://kaosgl.org/haber/mira-yi-oldurup-cek-yata-saklayan-katile-haksiz-tahrik-indirimi>

103 İskit, C. (2022, Kasım 20). 16 yıldır sonuçlanamayan dava: Eryaman-Esat davası. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831085654/https://m.bianet.org/bianet/lgbti/270231-16-yildir-sonuculanamayan-dava-eryaman-esat-davasi>

104 Kaos GL - LGBTİ+ Haber Portalı. (2023, Mart 13). Selin Çiğerci'den linç girişimi sonrası açıklama: İnanıyorum ki sevgi ve hoşgörü dünyayı güzelleştirecek. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831085525/https://kaosgl.org/haber/selin-ciger-ci-den-linc-girisimi-sonrasi-aciklama-inaniyorum-ki-sevgi-ve-hosgoru-dunyayi-guzellestirecek>

bayrağı açan LGBTİ+'lara ve LGBTİ+'larla dayanışanlara yapılan saldırı¹⁰⁵ ve İstanbul'da trans kadın S.A.'nin, hastanede uğradığı¹⁰⁶ ayrımcı muameledir.

b. Üniversiteli LGBTİ+'lara Yönelik Hak İhlalleri

Üniversiteli LGBTİ+'lara yönelik hak ihlalleri zaman zaman meclisin gündemine gelse bile, bu yasama yılında üniversiteli LGBTİ+'lara yönelik hak ihlallerinin görünürlüğünün diğer birçok konuya göre zayıf olduğu görülmektedir. Örneğin, Özyeğin Üniversitesi yönetiminin üniversitenin LGBTİ+ Kulübünün performans gecesini iptal etmesi¹⁰⁷; İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sinema Kulübü'nün 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Günü kapsamındaki film gösteriminin okul yönetimince sansürlenmesi¹⁰⁸; Boğaziçi Üniversitesinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına koruma sağlayan Yurtlar Yönetmeliği'nin kaldırılması¹⁰⁹; Erciyes Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin planladığı "Toplumsal Cinsiyet ve Spor" etkinliğinin, LGBTİ+ karşıtı söylemlerle hedef gösterilmesi üzerine okul yönetimi tarafından iptal edilmesi¹¹⁰; Kocaeli Üniversitesi'nde düzenlenmek istenen, Ankara LGBTİ+ Deprem Dayanışması'nın konuk olduğu Sosyal Hizmet Günü panelinin üniversitede yapılmasının hedef gösterme sonucunda engellenmesi¹¹¹; İstanbul'da üniversiteli LGBTİ+'ları önemli düzeyde etkileyen ulaşım kartı ayrımcılığı¹¹².

105 Tar, Y. (2023, Mart 21). Newroz'da bu yıl da LGBTİ+'lara saldırı! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831085111/https://kaosgl.org/haber/newroz-da-bu-yil-da-lgbti-lara-saldiri>

106 Alpar, A. (2023, Ocak 24). Bakırköy Dr. Sadi Konuk Hastanesi'nde transfobik ayrımcılık. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831084724/https://kaosgl.org/haber/bakirkoy-dr-sadi-konuk-hastanesi-nde-transfobik-ayrimcilik>

107 ÜniKuir. (2022, Ekim 15). Özyeğin Üniversitesi, kendi onay verdiği etkinliği "kampüse uygun olmadığını" için iptal etti. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831084245/https://www.unikuir.org/haberler/ozyegin-universitesi-kendi-onay-verdigi-etkinligi-34-kampuse-uygun-olmadigi-34-icin-iptal-etti-15-10-2022>

108 Kaos GL – LGBTİ+ Haber Portalı. (2022, Kasım 23). 'So Pretty' filminin gösterimine yasak. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831084047/https://kaosgl.org/haber/so-pretty-filminin-gosterimine-yasak>

109 ÜniKuir. (2023, Mart 2). Boğaziçi Üniversitesi'nde yurtlar yönetmeliği yürürlükten kaldırıldı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831083814/https://www.unikuir.org/haberler/bogazici-universitesi-nde-yurtlar-yonetmeliği-yururlukten-kaldirildi-02-03-2023>

110 Kaos GL – LGBTİ+ Haber Portalı. (2022, Aralık 9). Erciyes Üniversitesi kendi kadın etkinliğini iptal etti. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831083630/https://kaosgl.org/haber/erciyes-universitesi-kendi-kadin-etkinligini-iptal-etti>

111 Tar, Y. (2023, Mart 22). Kocaeli'de çeşitlilik paneline önce Üniversite engeli, sonra sosyal medyadan tehditler. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831083207/https://kaosgl.org/haber/kocaeli-de-cesitlilik-paneline-once-universite-engeli-sonra-sosyal-medyadan-tehditler>

112 Deniz, E. (2022, Ekim 24). İstanbulkartı iptal edilen LGBTİ+'lar: Ulaşım bizim için de bir hak. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831082949/https://bianet.org/bianet/lgbti/268951-istanbulkartı-iptal-edilen-lgbti-lar-ulasim-bizim-icin-de-bir-hak>

c. Farklı Biçimlerde ve Sistematikleşen Hak İhlalleri

Son olarak, LGBTİ+'lara yönelik farklı kaynaklardan beslenen, farklı zamanlarda ve farklı biçimlerde gerçekleşen, ancak giderek sistematik bir hal alan hak ihlallerine değineceğiz. Bunları hak türlerine göre gruplandırmak yerine bu başlık altında derlemek tercih edilmiştir.

AKP, MHP ve BBP'nin verdiği, Saadet Partili milletvekilinin desteklediği, Anayasa'nın din ve vicdan özgürlüğü ile ailenin korunması başlıklı maddelerinde değişiklik yapılmasını teklif eden kanun teklifi, LGBTİ+ hareketinin ve meclisin gündemini uzunca bir süre meşgul etmiştir. Ancak Anayasa Komisyonu toplantı tutanaklarından da anlaşılacağı üzere verilen anayasa değişikliği teklifinin LGBTİ+ hakları açısından ne anlama geldiğine ve LGBTİ+ haklarını nasıl etkileyeceği ile muhtemel sonuçlarına ayrıntılı bir şekilde yer verilmemiştir. Teklif neredeyse tamamen başörtüsü özgürlüğü ve laiklik açısından konuşulmuştur. Özellikle muhalefet partileri, LGBTİ+ hakları açısından bir değerlendirme yapmaktan geri durduğu izlenimini vermiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, başvuran LGBTİ+ mahpusun hapis-hanede tecrit koşullarında kalmaya zorlanmasının hak ihlali olmadığına karar vermiştir.¹¹³ Oysa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi aynı durumdaki bir başka mahpusun davasında (X/Türkiye Kararı; 2012, B. No: 24626/09) LGBTİ+ olması sebebiyle mahpusun tecrit edilmesinin işkence ve kötü muamele yasağı ile ayrımcılık yasağını ihlal ettiğine karar vermişti. Trans kadın mahpus Buse'nin yaşadığı hak ihlalleri ve Adalet Bakanlığının kayıtsızlığı da gündem olmuştur.¹¹⁴

Medya, kültür ve sanat alanlarında LGBTİ+'lara yönelik sansür politikaları artarak devam etmektedir. Ancak, Disney'in yeni animasyonunun LGBTİ+ öğeler barındırması sebebiyle Türkiye'de yayınlanmayacak olması¹¹⁵, RTÜK'ün "kadınlararası eşcinsel ilişki" açıklamaları sebebiyle Virgin Radio'ya yaptırım uygulaması¹¹⁶, pek çok LGBTİ+ temalı kitabın mızır ilan edilirken nefret içe-

113 Tar, Y. (2022, Kasım 3). TİHEK'e göre LGBTİ+ mahpusun tecrit edilmesinde sorun yok! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831082538/https://kaosgl.org/haber/tiheke-e-gore-lgbti-mahpusun-tecrit-edilmesinde-sorun-yok>

114 Kepenek, E. (2023, Mart 7). Bakanlık trans mahpus Buse'nin kadın hapisanesi talebine kayıtsız. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831082401/https://bianet.org/bianet/diger/275283-trans-kadin-mahpus-buse-erkeklerle-ayni-hapishanede-tutuluyor>

115 Birgün Gazetesi. (2022, Kasım 23). Disney'in yeni animasyonu 'LGBTİ+ öğeler' barındırması sebebiyle Türkiye'de yayınlanmayacak. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831082105/https://www.birgun.net/haber/disney-in-yeni-animasyonu-lgbti-ogeler-barindir-masi-sebebiyle-turkiye-de-yayinlanmayacak-411027>

116 Gümüşer, M. M. (2023, Ocak 11). RTÜK toplantısında yasa ihlali yapan yayıncılara yaptırım uygulandı. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831081811/https://www.ihacom.tr/haber-rtuk-toplantısında-yasa-ihlali-yapan-yayıncılara-yaptırım-uygulandı-1137851>

rikli yayınların serbestçe yaygınlaştırılması¹¹⁷ mecliste gündem olmamıştır.

2015'ten beri sistematik biçimde LGBTİ+'ların ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yapılan müdahalelerin parçası olan etkinlik yasaklamaları izlenen yasama yılı boyunca sürmüştür. Ancak yaşanan hak ihlallerinin bir kısmı meclis gündeminde ele alınmamıştır. Bunlar; Eğitim-Sen Bursa Şubesi'nin 11 yıldır düzenlediği toplumsal cinsiyet eşitliği konulu resim yarışmasının yandaş sendikanın talebiyle yasaklanması¹¹⁸, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın nefret içerikli cuma hutbesine tepki gösteren İzmir Barosu Başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında dava açılması¹¹⁹, Yalova Üniversitesinde düzenlenecek toplumsal cinsiyet atölyesinin gerici gruplar tarafından hedef gösterilmesi¹²⁰, Kağıthane Kaymakamlığının Pınar Selek için yapılacak basın açıklamasını LGBTİ+ örgütlerinin de çağrı yapması gerekçesiyle yasaklaması¹²¹, Emek ve Özgürlük İttifakı'nın Kartal Mitingi'nde miting alanına girişte yapılan polis kontrollerinde gökkuşağı bayrakları ve LGBTİ+ içerikli pankartların alınmaması¹²², Muğla'da 20 Kasım nedeniyle basın açıklaması yapan hak savunucuları üzerinde kimlik gösterme baskısı kurulması¹²³, Urfa Devlet Hastanesi duvar çiziminde yer alan gökkuşağı, Yeniden Refah Partisinin talebiyle sansürlenmesi¹²⁴ ve 2022 yılın-

117 ÜniKuir. (2023, Nisan 18). LGBTİ+ temalı kitaplar zarfta, nefret üretenler rafta! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831081518/https://www.unikuir.org/haberler/lgbti-temali-kitaplar-zarfta-nefret-uretenler-rafta-18-04-2023>

118 Erol, A. (2022, Aralık 12). Öğrencilerin 11 yıllık resim yarışmasına "LGBT" iptali. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831081241/https://kaosgl.org/haber/ogrencilerin-11-yillik-resim-yarismasina-lgbt-iptali>

119 Tar, Y. (2023, Ocak 5). İzmir Barosu eski yönetimi Diyanet'in nefret hutbesinin yıldönümünde mahkemeye çıkacak. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831081041/https://kaosgl.org/haber/izmir-barosu-eski-yonetimi-diyamet-in-nefret-hutbesinin-yildonumunde-mahkemeye-cikacak>

120 feministkolektf. (2023, Ocak 3). Yalova'da dinci çeteler üniversitelilerin yaptığı Toplumsal Cinsiyet atölyesini hedef göstererek basın açıklaması yaptı. Üniversitemizi dinci gerici çetelere karşı savunuyoruz, feminist üniversiteleri biz kuracağız! [Tweet] <http://web.archive.org/web/20230831080847/https://twitter.com/feministkolektf/status/1610361334197100547?s=46&t=Jz4HO2zUPlgoIB0zvUPZwA>

121 Tar, Y. (2023, Mart 31). Kağıthane Kaymakamlığı'ndan Pınar Selek için yapılacak basın açıklamasına yasak! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829160732/https://kaosgl.org/haber/kagithane-kaymakamligi-ndan-pinar-selek-icin-yapilacak-basin-aciklamasina-yasak>

122 Gerçek Gündem (2023, Ocak 15). Emek ve Özgürlük İttifakı'ndan 'Birlikte Değiştirelim' mitingi: 'Savaşa, yoksulluğa, baskılara dur diyelim'. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829160520/https://www.gercekgundem.com/siyaset/emek-ve-ozgurluk-ittifakindan-birlikte-degistirelim-mitingi-savasa-yoksulluga-baskilara-dur-diyelim-407738> ve <https://www.gercekgundem.com/isttoplumsal> (2023, Ocak 15). Miting girişinde polisler tarafından "gökkuşağı var" denilerek dövizimiz alana alınmamaya çalışıldı. Tüm baskılara ve müdahalelere rağmen bayrağımızla dövizimizle alana girişimizi yaptık. Bu homofobik düzeni birlikte yıkacağız! #EmekveÖzgürlükKartalda [Tweet]. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829160249/https://twitter.com/isttoplumsal/status/1614588459997331458?s=46&t=2fAKIfRwKlOnPAWIY6zaA>

123 ÜniKuir. (2022, Kasım 21). Şehir meydanında "Susma haykir translar vardır" sesi yükseldi. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829155958/https://www.unikuir.org/haberler/sehir-meydaninda-susma-haykir-translar-var-dir-sesi-yukseldi-21-11-2022>

124 Urfa Pusula (2023, Ocak 14). LGBT Teması Diye Tepki Gelmişti! Balıklıgöl Devlet Hastanesi'ndeki Görsel Kaldırıldı! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829155509/https://www.>

da Ankara’da, ODTÜ’de ve Boğaziçi’nde barışçıl biçimde düzenlenen onur yürüyüşüne katılanlara hukuka aykırı yasaklama kararları gerekçe gösterilerek dava açılması şeklindedir.

LGBTİ+ hareketinin siyasal katılım alanında gösterdiği düzenli çabaya rağmen yerel yönetimlerin LGBTİ+ hakları odaklı çalışmaları son yıllarda azalmaktadır. Bu durumda medya ve siyasetçiler eliyle yapılan çalışmaların hedef gösterilmesinin etkisi büyüktür. Bu husus, 27. Dönem 6. Yasama Yılında yeterince gündem olmamıştır. Örnek olarak; Nilüfer Kent Konseyi Gençlik Meclisi’nin toplumsal cinsiyet etkinliğinin troller ve Yeni Akit tarafından hedef gösterilmesi, ülkücü grupların etkinlik mekanını basarak tehditler savurması ve İçişleri Bakanlığının Nilüfer Belediyesi hakkında inceleme başlatması¹²⁵, Esenyurt Belediye Meclisi toplantısındaki “Esenyurt’a LGBT’nin sokulmasına müsaade etmeyeceğiz” çıkışı¹²⁶, Denizli Merkezefendi Belediye Meclisi toplantısında LGBTİ+’ların patolojikleştirilmesi¹²⁷ verilebilir.

Ek olarak, trans kadın olduğu için kadın sığınağına kabul edilmeyen ve evsizler için hizmet veren merkezlerde kötü muamele gören evsiz trans kadın Deniz’in sokakta ölü bulunması ile Selin Ciğerci’nin anne olduğunu açıklaması üzerine sosyal medyada nefret söylemiyle hedef alınması ve Aile Bakanlığının Ciğerci’yi ve çocuğu korumak yerine “evlat edildiği iddialarının araştırılması” için savcılığa başvurması¹²⁸ da meclis gündemine giremeyen hak ihlallerinden olmuştur.

Bunların yanı sıra, spesifik olarak mülteci LGBTİ+’ların, intersekslerin, biseksüellerin, lezbiyenlerin, non-binarylerin ve ACE şemsiyesi altındaki kimliklerin kendine özgü sorunları ve hak talepleri mecliste hiç gündem olmamıştır. Meclisteki faaliyetler kapsayıcılık açısından değerlendirildiğinde LGBTİ+’ların sahip olduğu diğer kimlikler ve kesişimsel ayrımcılık meselesinin dikkate alınmadığı görülmektedir. Örneğin, Kürt, Alevi, HIV’le yaşayan vb. kimliklere sahip LGBTİ+’lardan hiç bahsedilmemiştir. Seks işçisi LGBTİ+’lar ise yalnız-

urfapusula.com/haber/13693259/lgbt-temasi-diye-tepki-gelmisti-balikligol-devlet-hastanesinde-ki-gorsel-kaldirildi

¹²⁵ Tar, Y. (2022, Aralık 2). Etkinliği hedef gösterdiler, Ülkücüler mekan bastı, İçişleri inceleme başlattı! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829155248/https://kaosgl.org/haber/etkinligi-hedef-gosterdiler-ulkuculer-mekan-basti-icisleri-inceleme-baslatti>

¹²⁶ Erol, A. (2022, Aralık 9). AKP’li üyelerin eşitlik reddi: “Esenyurt’a LGBT’nin sokulmasına müsaade etmeyeceğiz”. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829154638/https://kaosgl.org/haber/akp-li-uyelerin-esitlik-reddi-esenyurt-a-lgbt-nin-sokulmasına-musaade-etmeyecegiz>

¹²⁷ Erol, A. (2022, Kasım 11). “İnsanları “hastalıklı” ilan edip toplumu kin ve nefrete sevk ediyorlar”. Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230829154116/https://kaosgl.org/haber/insanlari-hastalikli-ilan-edip-toplumu-kin-ve-nefrete-sevk-ediyorlar>

¹²⁸ Kaos GL – LGBTİ+ Haber Portalı. (2023, Ocak 27). Aile Bakanlığı’ndan jet hızıyla transfobi! Erişim adresi: <http://web.archive.org/web/20230831084440/https://kaosgl.org/haber/aile-bakanligi-ndan-jet-hiziy-la-transfobi>

■ ca nefret suçu söz konusu olduğunda gündeme gelebilmiştir. Seks işçilerine yönelik baskı politikaları, barınma hakkını ihlal eden ev mühürleme (kapatma) vakaları, çalışma hakkına ilişkin sorunlar tartışılmamıştır.

Bilindiği üzere, seçim yaklaştığı için izlenen yasama yılının son aylarında mecliste seçim süreci yoğun bir şekilde gündem olmuştur. Seçim güvenliğine ilişkin sorunlar ve endişeler de bunun bir parçasıdır. Ancak seçim güvenliği konusunda LGBTİ+'ların oy kullanma hakkı ile seçilme hakkı meclis gündeminde hiç yer bulamamıştır. Benzer biçimde, Yeniden Refah Partisinin gerici talepleri ve AKP ile kurduğu ittifakın muhalefet tarafından mecliste sık sık tartışmaya açılmasına rağmen, bu taleplerden LGBTİ+ haklarını ortadan kaldırmaya yönelik olanlarını hiç tartışmadıkları görülmüştür.

9. EK: ANAHTAR KELİMELER

Doğrudan Anahtar Kelimeler

LGBT/LGBTİ/LGBTİ+
Cinsel tercih/kimlik
Cinsel yönelim
Cinsiyet kimliği
Eşcinsel
Gey/Gay
Gökkuşaağı
Heteroseksüel
Lezbiyen
Biseksüel
Trans
Travesti
İnterseks / İntersex
Aseksüel
Non-binary
Cinsiyetsiz
Toplumsal cinsiyet
Onur yürüyüşü/haftası/pride
Homofobi/transfobi/bifobi/interfobi/afobi

Dolaylı Anahtar Kelimeler

Adalet/Adil
Ahlak
Aile
Ayrımcılık
Baskı
Barış
Başörtüsü/Evlilik
Çeşitlilik
Çoğulcu
Dayatma
Değerler
Dezavantajlı/Kırılgan
Dönme
Ev içi şiddet
Eşit
Ezilen
Farkındalık

Fıtrat
Hayasız/Edep
İfsat
İnsan Hakları
İstanbul Sözleşmesi
İşkence
Kimlik
Kutuplaştırma
Milli ve manevi
Müstehcen
Nefret
Nesil
Öteki
Özel hayat
Özgür
Renk
Sapkın/Sapık
Sansür
Şiddet
Yasak
Zorba
Zulüm

